

Kinda
kommun

Översiktsplan Sjöriket Kinda

Samrådsversion

2022-10-28

Innehållsförteckning

Inledning	4
Tyck till om översiktsplanen	5
Vad är en översiktsplan?	6
Att läsa en digital översiktsplan	8
Process och dialog	11
Handlingar och underlag	13
Medverkande personer	15
Tillgänglighetsredogörelse	16
Vision & strategi	17
1.0 Vision och målbild	18
1.1 Övergripande strategier för utveckling	20
1.2 Utvecklingsinriktning	23
1.3 Kinda i ett regionalt perspektiv	26
1.4 Hållbar utveckling	29
1.5 Kinda för alla	32
1.6 Trygghet och folkhälsa	35
1.7 Arkitektur och gestaltad livsmiljö	39
Markanvändning	42
2.1 Översiktlig markanvändning	43
2.2 Kisa tätort	46
2.3 Rimforsa tätort	53
2.4 Horn tätort	60
2.5 Landsbygd och övriga samhällen	65
2.6 Bostadsförsörjning	67
2.7 Utveckling i strandnära läge (LIS)	69
2.8 Näringsliv	72
2.9 Kultur, rekreation och idrott	76
2.10 Plats för människor	80
2.11 Grön- och blåstruktur	82
2.12 Kommersiell serviceplan	85
2.13 Omsorg, vård och utbildning	94
2.14 Transport och kommunikationer	97
2.15 Teknisk försörjning	104
2.16 Förnybar energi	107

Hänsyn och riksintressen	111
3.0 Hänsyn och riksintressen	112
3.1 Klimatförändringarnas påverkan på den bebyggda miljön.....	113
3.2 Kulturmiljö.....	117
3.3 Värdefulla natur- och vattenområden.....	120
3.4 Strandskydd	124
3.5 Friluftsliv	127
3.6 Areella näringar	129
3.7 Transportsystem	134
3.8 Miljö & hälsa	137
3.9 Risk, sårbarhet & teknisk försörjning	142
3.10 Totalförsvarets riksintressen	149
Genomförande.....	150
4.0 Genomförandeplan	151
Konsekvenser.....	155
5.0 Hållbarhetsbedömning	156
5.1 Miljömässiga konsekvenser	166
5.2 Sociala konsekvenser	187
5.3 Ekonomiska konsekvenser	194
Kartbilagor	198
Förteckning över kartbilagor.....	199

Inledning

Tyck till om översiktsplanen

Under samrådstiden, som pågår till och med den 26 februari 2023, har den som vill möjlighet att lämna in synpunkter på förslaget till översiktsplan. Information om samrådet kommer att finnas tillgängligt via olika kanaler den 15 december 2022.

Hur lämnar jag in synpunkter?

Synpunkter lämnas in via e-post, brev eller ett formulär på kommunens hemsida.

Synpunkter via e-post ska skickas till: sbn@kinda.se

Synpunkter via brev ska skickas till:

Samhällsbyggnadsnämnden
Box 1
590 40 Kisa

Formulär för att lämna synpunkter hittas via [kommunens hemsida](#).

Synpunkter ska ha inkommit skriftligen **senast den 26 februari 2023**.

Samrådsmöten

Kommunen avser hålla samrådsmöten både fysiskt och digitalt under samrådstiden. För mer information om samrådsmötena, se kommunens hemsida.

Har du frågor?

Om du har frågor kring översiktsplanen, samrådet eller andra frågor kopplat till övergripande fysisk planering så kan du ringa kommunens växel på 0494 – 190 00 eller skicka ett e-postmeddelande till sbn@kinda.se.

Vad är en översiktsplan?

Alla kommuner i Sverige ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta och beskriver hur kommunen vill att mark- och vattenområden ska användas. Översiktsplanen ska ge vägledning vid beslut om detaljplanering och bygglov, genom att den anger grunddragen för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den är inte juridiskt bindande, men är starkt vägledande och styrande för vilka allmänna intressen som kommunen och andra myndigheter ska ta hänsyn till i fortsatt planering. Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska översiktsplanen aktualitetsprövas en gång per mandat period.

Göra Kinda mer hållbar

I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsstruktur där alla kan leva, bo och verka hållbart. Översiktsplanen ska främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden samt en långsiktigt hållbar livsmiljö, idag och för kommande generationer.

Översiktsplanen konkretiserar och samordnar olika sektorsintressen och underlättar kommunens planering och utbyggnad av grönområden, infrastruktur, bostäder och service. Planen fungerar därför som ett verktyg i kommunens interna handläggning, samordning och dialoger med andra aktörer i samhällsbyggandet.

Översiktsplanen vägleder beslut

Översiktsplanen är vägledande och ska styra samt leda den fysiska planeringen, mer detaljerade planer samt bygglov i en gemensam riktning. En väl genomarbetad, förankrad och aktuell översiktsplan ger god vägledning vid bygglov, förhandsbesked, detaljplanering och utgör underlag i kommunens infrastrukturplanering. Även kommunens invånare, markägare, företag och exploatörer kan använda översiktsplanen för att söka information om kommunens utvecklingsplaner eller utifrån planen planera sina verksamheter och framtida investeringar.

Översiktsplanen utgör även ett underlag för dialog mellan kommun och stat om allmänna intressen och riksintressen. Det är i planen som konsekvenserna av ett riksintresseanspråk tydliggörs och hur påverkan blir i förhållande till andra allmänna intressen. Översiktsplanen ska behandla de allmänna intressena enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken. Allmänna intressen är gemensamma för invånarna. Kommunen ska även redovisa hur man tagit hänsyn till riksintressena så att dem inte påtagligt skadas.

Utgångspunkter för planläggning enligt plan- och bygglagen

Planarbetet i kommunen ska ske med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden enligt plan- och bygglagen. Planläggningen ska främja ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning. Den ska också främja en god livsmiljö för alla samhällsgrupper, goda miljöförhållanden och en långsiktigt god hushållning av naturresurser, en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens samt bostadsbebyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Att läsa en digital översiktsplan

I den digitala översiktsplanen kan du läsa texten tillsammans med kartor och illustrationer. I flikarna högst upp till höger kan du navigera dig mellan översiktsplanens olika delar och läsa texten samtidigt som du tittar på kartor eller illustrationer som hjälper dig att förstå planen i helhet.

Viktigt att veta är de kartor som redovisas i översiktsplanen är generaliserade med syftet att läsas i ett övergripande sammanhang. Det innebär att när du zoomar in i översiktsplanen, kartorna, ska gränserna och linjerna inte läsas som exakta. Det är vid kommande detaljplaner eller lovgivning man gör en exakt bedömning av gränsens exakta värde.

Innehållet och uppbyggnaden av den digitala översiktsplanen är anpassas för att läsas framför en dator. Det går även att läsa planen i en läsplatta/mobiltelefon.

Navigeringsflikar

Överst i den digitala översiktsplanen i det röda fältet har du åtkomst till navigeringsfilerna, huvudrubrikerna. Här kan du snabbt få en överblick över översiktsplanen olika delar och huvudkapitel.

Inledning

I den första delen i översiktsplanen presenteras allmän information om översiktsplanen. I denna del redogörs inga politiska viljeinriktningar för mark- och vattenanvändningen.

Vision & strategi

I det här avsnittet presenteras kommunens övergripande vision.

Markanvändning

Detta är huvuddelen i översiktsplanen och här presenteras kommunens viljeinriktning för respektive kapitel.

Hänsyn & riksintresse

Den här delen av översiktsplanen redovisar den hänsyn kommunen eller andra aktörer måste beakta i kommande lovgivning för mark- och vattenanvändningen.

Genomförande

Här beskrivs kommunens fortsatta arbete med att genomföra det som presenteras i översiktsplanen.

Konsekvenser

I denna del redovisas konsekvenser av föreslagna viljeinriktningar. Sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser beskrivs.

Karta

Denna flik är en genväg till Kartan. De olika kartorna visas i den vänstra ramen.

Sök

Här kan du söka på ord eller textdelar i ett samlat textdokument för hela översiktsplanen med hjälp av webbläsarens inbyggda sökfunktion.

Karta, illustrationer och text

Alla kapitel presenteras med en karta eller illustration i den vänstra ramen och text i den högra. Det kan även finnas länkar i texten som vid ett "klick" visar en annan illustration eller en karta i den vänstra ramen.

Navigerar du i kartan och klickar på ett objekt får du upp en ruta med information om det objektet. Klickar du på länken "Läs mer om ämnet här" öppnas den kapiteltext i textramen som beskriver objektet. Klickar du på knappen "Visa stor karta" kommer kartan att öppnas i ett eget fönster och då kan du navigera kartan i helskrmsläge. **Viktigt:** När du öppnar kartan i helskrmsläge försvinner möjligheten att klicka på länkar som öppnar kapiteltext.

Justerbar mittdelare

Mittdelaren som skiljer karta/illustration med kapiteltexten kan justeras manuellt. Vill du se mycket av texten drar du mittdelaren åt vänster. Vill du istället se mycket av kartan/illustrationen kan du dra mittdelaren åt höger.

Interaktiv karta

Översiktsplanen har en interaktiv webbkarta som redovisar översiktsplanen olika kartlager. Strukturen följer i stora drag Boverkets Öp-modell som är indelad i utvecklingsstrategier, markanvändning och hänsyn. För varje del finns det underrubriker.

För att navigera i webbkartan gör du som i de vanligaste webbkartorna (GoogleMaps, Bing, Eniro, Hitta). Du kan zooma in och ut med knapparna + och – eller med hjälp av musens skroll-hjul. Det finns även möjlighet att mäta avstånd och area i kartan med hjälp av knappen ”Mät i karta” som finns till vänster i kartfönstret.

Lagerhantering

Lagerhanteraren blir tillgänglig via menyknappen högst upp till höger i webbkartan. Med lagerhanteraren kan man visa eller dölja översiktsplanens olika kartlager. För att nå ett kartlager kan du klicka på huvudrubrikerna så expanderas underrubrikerna. Klicka på de lager du vill visa eller dölja. De visade lagerna markeras med en bock i rutan före respektive kartlager.

Skriv ut kartan

Under meny-knappen högst upp till höger i webbkartan hittar du en ”Skriv ut”-knapp. Klicka på den knappen och kartan kan skrivas ut.

Dela kartan

Du kan skicka en länk till aktuellt område med de kartlager som visas genom att klicka på knappen ”Dela karta”. Kopiera och klistra in länken för att dela kartan.

Växla mellan karta och flygfoto

Längst ner i lagerhanteraren hittar du aktuella bakgrundskartor. Här kan du byta mellan karta, karta färg och flygfoto.

Hitta din dator/GPS position i kartan

Med hjälp av läsplattans eller mobilens GPS kan du se din position på kartan genom att klicka på knappen ”Visa nuvarande position i kartan”. För att detta ska fungera måste du tillåta att webbplatsen får tillgång till din platsinformation.

Lägg in ett eget kartlager i kartan

När du sitter framför en dator kan du dra och släppa vissa kartfiler direkt i översiktsplanens webbkarta. Filformat som stöds är GPX, KML, GeoJson.

Här kan man söka på ord eller textdelar i ett samlat textdokument för hela översiktsplanen med hjälp av webbläsarens inbyggda sökfunktion.

Process och dialog

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en mer hållbar framtid. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande.

I processen att ta fram en ny översiktsplan har kommunen valt att inleda arbetet med en så kallad tidig dialog, som genomförts innan själva arbetet med översiktsplanen påbörjats. Den tidiga dialogen är ett frivilligt initiativ från kommunen. Det efterföljande dialogarbetet med att ta fram en översiktsplan sker till stor del genom samråds- och granskningsfasen.

Framtagandet av den nya översiktsplanen har gjorts i enlighet med Plan- och bygglagen, med en tydlig demokratisk process med flera möjligheter för allmänhet, intresseorganisationer, föreningar och myndigheter att föra dialog och komma med synpunkter.

Tidig dialog

Genom att inleda arbetet med en tidig dialog med invånare har kommunen kunnat samla in värdefull kunskap, tankar och idéer om orterna och landsbygden som kan vara till användning för den nya översiktsplanen. De genomförda dialogen bidrar till en tidig förankring av översiktsplanen hos kommuninvånarna och möjliggör en gemensam målbild för kommunens utveckling.

Under hösten 2021 och våren 2022 hade Kinda kommun en tidig dialog med invånare, politiker och andra aktörer. Totalt genomfördes åtta stycken öppna möten som tog plats på fyra platser i kommunen; Leoparden i Kisa, Hackelhallen i Rimforsa, Stånggårdan i Horn och Torget i Kisa. För politikerna anordnades sex stycken workshops som genomfördes digitalt. Utöver det har samtliga grundskoleklasser i kommunen getts möjlighet att genomföra en särskild skoluppgift i samband med översiktsplanearbetet. Utgångspunkten i den tidiga dialogen har varit att ge invånare likvärdiga möjligheter att påverka och vara med i processen.

Den tidiga dialog har varit en viktig del i processen och har bidragit med aktuell kunskap om hur invånare och andra aktörer ser på orterna och landsbygden.

Samråd - Första planförslag till översiktsplan

Kommunen har arbetat brett vid framtagandet av planförslaget för översiktsplanen. Representanter från samtliga förvaltningar har varit inblandade i processen och bidragit med sakkunskap och perspektiv vilket har lett till att översiktsplanen är brett förankrad inom kommunen. Den tidiga dialogen har även format det första förslaget till översiktsplanen, oftast kallat för samrådsförslaget.

När kommunen har tagit fram ett första förslag till översiktsplanen, samrådshandlingar, får länsstyrelsen, berörda kommuner, regionala organ, invånare samt andra myndigheter och aktörer lämna synpunkter på förslaget. Syftet med samrådet är att samla in information och fånga upp synpunkter i ett fortsatt tidigt skede av processen. Samrådet ger även möjligheten för andra att få insyn i arbetet och i processen. Under samrådstiden är planhandlingarna tillgängliga på kommunens hemsida, på biblioteken och kommunkontoret. De inkomna synpunkterna från samrådet kommer att sammanställas i en samrådsredogörelse.

Samrådsförslaget – här är vi nu

Mellan 2022-12-15 och 2023-02-26 är kommunens första förslag till ny översiktsplan ute på samråd.

Granskningsutställning – Reviderat förslag till översiktsplan

De inkomna synpunkterna under samrådet ligger till grund för revideringar av förslaget. När den reviderade översiktsplanen är färdig ställs det ut för allmän granskning i minst två månader, det brukar kallas för granskningsutställning. Granskningsutställningen är ytterligare ett tillfälle för berörda att lämna synpunkter. De inkomna synpunkterna sammanställs i ett granskningsutlåtande och planförslaget kan komma att justeras en sista gång, dock endast med förändringar som inte bedöms som väsentliga.

Antagande och laga kraft

Efter eventuella mindre justeringar av översiktsplanen kan den antas av kommunfullmäktige. Den som anser att arbetet med översiktsplanen har stridit mot gällande regelverk har möjlighet att överklaga översiktsplanen. Om inget överklagande inkommer vinner översiktsplanen laga kraft och blir således gällande.

Handlingar och underlag

I detta kapitel redovisas samtliga handlingar, underlag och framtagna utredningar som är av relevans för översiktsplanen. Styrdokument som ersätts eller upphävs i samband med antagande av översiktsplanen redovisas dessutom.

Samrådsförslaget som utskrivbara pappersformat

- Samlat textdokument
- Kartbilaga

Beslutshandlingar

Projektplan, beslutad 2021-09-20 KF § 155

Vision och strategier för Kindas översiktsplan, beslutad 2022-04-19 KF § 50

Beslut om samråd, 2022-11-29 SBN § 218

Kommunala underlag/rapporter

Vindkraftsanalys, 2022-09-16

Sammanställning av tidig dialog, 2022-09-16

Bostadsförsörjningsprogram, 2017-11-27

PM Sammanställning politiska workshops, 2022

Skyfallskartering Kisa tätort, 2022-01-21

Skyfallskartering Rimforsa tätort, 2022-01-21

Statistik över Kinda, 2022-09-12

Övergripande riskbedömning, 2022-09-21

Kulturmiljöinventering i samhällena, 2018-06-07

Trafikbullerkartläggning av tätorterna Kisa och Rimforsa, 2021-11-22

Beskrivning av de utpekade LIS-områdena

Utveckling Kinda, 2019

Naturvårdsprogram, 2009

Övriga underlag/rapporter

Utvecklingsstrategi för Östergötland, Region Östergötland, 2021

Styrdokument som ersätts eller upphävs i samband med översiktsplanen

Översiktsplaner

Översiktsplan Kinda kommun, 2004-11-29

Fördjupad översiktsplan för Kisa, 2015-04-14

Fördjupad översiktsplan för Rimforsa, 2019-05-13

Tillägg till översiktsplaner

Vindkraftsplan, 2009

LIS-plan, 2014

Övriga styrdokument

Kulturarvspolicy, 2003

Bildrättigheter

Anges intill bilderna och illustrationerna. Om inget anges har Kinda kommun rättigheter till bilder och illustrationer i översiktsplanen.

Kartan som används i den digitala översiktsplanen är öppen källkod och en anpassad version av Origo maps. Besök gärna Origo på www.github.com/origo-map för mer information.

Medverkande personer

Översiktsplanen har tagits fram av plan- och byggavdelningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, i Kinda kommun tillsammans med tjänstepersoner från samtliga förvaltningar och särskilt berörda avdelningar inom samhällsbyggnadsförvaltningen.

Tillgänglighetsredogörelse

Fullt tillgänglig översiktsplan

Översiktsplanen är utformad för att läsas digitalt men för att uppfylla tillgänglighetsdirektivet redovisas översiktsplanens innehåll i detta dokument som en PDF. Dokumentet innehåller samma information som den digitala översiktsplanen men kompletterar den digitala översiktsplanen för arkivering och tillgänglighetsaspekten.

Kontakta oss om du upplever hinder

På kommunens webbplats www.kinda.se kan du kontakta oss angående tillgänglighet om du på grund av ovanstående, eller av andra brister, hindras från att ta del av vår digitala service. Vi kommer att försöka åtgärda problemen och se till att du får den digitala service du har rätt till.

Vision & strategi

1.0 Vision och målbild

Sedan flera år tillbaka har Kindaborna blivit fler till antalet! Det är positivt då fler invånare ger ett ökat underlag för både kommunal och kommersiell service samtidigt som de bidrar till ett ökat behov av dessa. För att Kinda ska vara redo för framtiden och den utveckling som sker, både lokalt i Kinda men även regionalt och globalt, så behövs en tydlig vision och linje framåt.

Översiktsplanens vision och målbild är uppdelad i en utvecklingsvision och ett tillväxtmål.

Utvecklingsvision

Utvecklingsvisionen är en gemensam målbild och visar hur Kinda ska utvecklas. Den är vår gemensamma bild av framtiden. Visionen ska genomsyra hela översiktsplanen och vägleda invånare, föreningar, näringsliv, organisationer och andra aktörer till en positiv utveckling av kommunen.

Översiktsplanens utvecklingsvision är:

Sjöriket Kinda – en hållbar kommun fylld av framtidstro, engagemang och närhet!

Kinda kommun ska vara en hållbar kommun där invånare, näringsliv och naturresurser stärks och utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi ska arbeta för att kommande generationer får minst lika goda förutsättningar som vi har idag. Genom den framtidstro och engagemang som finns hos Kindas invånare och näringsliv skapar vi tillsammans en attraktiv kommun att leva, besöka och verka i.

I Kinda är det alltid nära, nära till vatten, nära till lugn och nära till varandra.

Tillväxtmål

Genom ett mätbart tillväxtmål som målbild tydliggörs det att översiktsplanen planerar för och tar höjd för en ökad befolkning i Kinda. I och med att det är mätbart går det också att strategiskt planera för när olika åtgärder enligt översiktsplanen bör genomföras. En ökad befolkning ger även ökade skatteintäkter och därmed medel för ytterligare investeringar i välfärden med ökad framtidstro, engagemang och närhet.

Översiktsplanens tillväxtmål är: 15 000 invånare

Tillväxtmålet innebär att kommunen strävar mot Kindas befolkning ska öka med omkring 5 000 nya Kindabor. Befolkningstillväxten är positiv och skapar förutsättningar för utveckling. De nya invånarna kommer stärka Kindas samtliga orter, där större delen av dem kommer bosätta sig, men även landsbygden. Ett

ökat befolkningsunderlag i strategiska noder förbättrar underlaget för kollektivtrafik mellan noderna och hållplatser på landsbygden skapas. Dessutom ger en större befolkning ett ökat underlag för service i hela kommunen. Tillväxtmålet gynnar därför både dagens och framtidens Kindabor.

Med en växande befolkning följer också utmaningar, bland annat ska bostadsbyggandet, samhällsservice och infrastruktur följa samma takt som befolkningsökningen. Det är därför en viktig aspekt i översiktsplanen att med utvecklingsvisionen som utgångspunkt planera för den ökade befolkningen som tillväxtmålet siktar på.

1.1 Övergripande strategier för utveckling

För att uppnå en hållbar och positiv samhällsutveckling med utvecklingsvisionen som utgångspunkt och 15 000 invånare som tillväxtmål har fem övergripande strategier för utveckling tagits fram. Dessa strategier är genomgående i hela översiktsplanen och förtydligar hur kommunens utveckling lever upp till utvecklingsvisionen. Strategierna förtydligas och konkretiseras även med förtydligande meningar om hur de ska genomsyra översiktsplanen.

Strategi – Vi stärker våra orter

I Kinda bor två tredjedelar av befolkningen i tätorterna Kisa, Rimforsa och Horn och resterande bor i de mindre samhällena och på landsbygden. Detta innebär att befolkningen är relativt spridd över kommunens yta vilket gör det extra viktigt att hela Kinda ges förutsättningar att leva. Tätorterna och landsbygden har olika värden som kompletterar varandra där tätorternas service och tjänster stärker möjligheten att bo och verka på landsbygden. Tätorternas utveckling är därför viktig även för landsbygden.

Vi stärker våra orter genom att:

- Våra orter stärks och utvecklas utifrån sina respektive karaktärer som en del av Sjöriket Kinda
- Vi möjliggör ökad inflyttning och god boendemiljö genom ett varierat utbud av boendetyper för alla
- Vi prioriterar utbyggnad av orter med goda infrastrukturförutsättningar
- Vi arbetar för att öka andelen kommunal tätortsnära mark för att möjliggöra framtida tillväxt

Strategi – Vi har en levande kommun

Kinda kommun ska vara levande, i tätorterna likväl som på landsbygden, det ska vara attraktivt att bo och verka i hela kommunen. Genom ett aktivt föreningsliv, engagerade invånare och rikt kulturliv lockas invånare och besökare till platser runt om i Kinda. De många sjöarna och vackra naturområdena lyfts fram och bidrar till rörelse runt om på landsbygden. Den kommunala organisationen är på olika sätt närvarande över hela Kinda och uppmuntrar lokala initiativ som stärker en levande kommun.

Vi har en levande kommun genom att:

- Vi skapar förutsättningar för att utbudet inom kultur och fritid utvecklas och är tillgängligt för alla
- Vi tillhandahåller en långsiktig, ändamålsenlig och effektiv kommunal service
- Vi strävar mot att förbättra kommunikationer och infrastruktur i vårt sjörike för att möjliggöra utveckling av en levande landsbygd
- Vi främjar civilsamhället och uppmuntrar till ett livskraftigt föreningsliv

Strategi – Vi värnar om det lokala näringslivet

Kinda ska vara en företagsvänlig kommun där näringslivet är livskraftigt med flera olika branscher. Kommunen stimulerar nyetablering av företag samtidigt som befintliga företag ges förutsättningar att växa. Näringslivet skapar arbetstillfällen runt om i Kinda och bidrar i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Det lokala näringslivet är viktigt för den levande kommunen och ökar Kindas attraktivitet.

Vi värnar om det lokala näringslivet genom att:

- Vi skapar förutsättningar för att näringslivet ska verka och utvecklas i Sjöriket Kinda
- Vi har en planberedskap för att erbjuda ett brett utbud av verksamhetsmark i attraktiva lägen
- Vi skapar förutsättningar för en ökad tillgång till arbetskraft med rätt kompetens
- Vi värnar om och stärker gröna näringar och lokal livsmedelsproduktion

Strategi – Vi är nära varandra och omvärlden

I Kinda är det nära, nära till vatten och natur, nära till landsbygdens lugn och storstadens puls. Framförallt är det nära till varandra. Kinda ska vara en enad kommun där tätort och landsbygd genom samarbete stärker varandras olika värden. Kinda är även nära omvärlden som en del i en växande storstadsregion och i ett allt mer digitalt samhälle nås hela världen.

Vi är nära varandra och omvärlden genom att:

- Vi arbetar för tilltalande och lättillgängliga närmiljöer och mötesplatser för att stärka inkludering och delaktighet i samhället

- Vi arbetar för en utvecklad kollektivtrafik och stärker kopplingarna till våra angränsade kommuner med fokus norrut och söderut
- Våra orter är sjönära noder som är sammanlänkade med varandra och omvärlden
- Vi samverkar med närliggande kommuner och medverkar till utveckling, både lokalt och regionalt

Strategi – Vi tar hand om vår natur och kultur

Kindas natur och sjörika landskap är en betydande del av Kindas identitet. Det finns även flera kulturhistoriska byggnader och miljöer som stärker Kindas karaktär. När vi växer och utvecklas är det alltid viktigt att värna om dessa värden. Att hushålla med resurser och nyttja markområden effektivt är därför ett angeläget intresse vid utveckling av nya och befintliga bebyggelseområden, på så sätt påverkas färre områden av kommunens utveckling. De globala klimatförändringarna påverkar även Kinda och kommunen behöver vara förberedd för att minska de negativa konsekvenserna. Genom att effektivt nyttjade av resurser och aktiva förberedelser för att bemöta ett förändrat klimat tar vi bäst hand om vår sjörika natur och kultur.

Vi tar hand om vår natur och kultur genom att:

- Vi strävar mot ett effektivt och hållbart markutnyttjande
- Vi värnar om vårt sjörike med dess värdefulla kultur och naturmiljöer
- Vi ställer om till ett förändrat klimat
- Vi arbetar för en ökad energieffektivisering och bidrar till en ökad andel förnyelsebar energi

1.2 Utvecklingsinriktning

Se bilaga 1.0 Utvecklingsinriktning

Struktur bilden redovisar översiktsplanens huvuddrag i ett större övergripande sammanhang med en utblick mot viktiga regionala och mellankommunala samband. Det är breda penseldrag och i vissa fall generaliserat men bilden erbjuder samtidigt en helhetsbild över de viktigaste utvecklingsfrågorna och sambanden. Efterföljande kapitel under Markanvändning är en fördjupning och ger en mer detaljerad bild på förslagen till utveckling av olika områden.

Bebyggelseutveckling

Översiktsplanen redovisar möjligheter till utveckling av bostäder och verksamheter i alla delar av kommunen, både i tätorterna, byarna och på landsbygden. Det eftersträvas en bebyggelseutveckling som kan bidra till att stärka underlaget för bland annat skola, kollektivtrafik, omsorg och annan service. Nya bostäder, verksamheter och service tillkommer därför huvudsakligen i och kring de utpekade bebyggelsenoderna där kollektivtrafiken redan är stark eller kan förstärkas. Utanför bebyggelsenoderna växer bebyggelsen främst långsamt befintliga transportstråk och i attraktiva strandnära utvecklingsområden som bidrar till att stärka landsbygden och serviceutbudet i närliggande bebyggelsenoder.

Begreppsförklaring bebyggelsenod: En bebyggelsenod är en ansamling av bebyggelse eller funktioner som på en översiktlig nivå har ett strategiskt läge för kommunen. Det kan exempelvis handla om bostäder, service eller resor. En nod kan vara strategiskt viktig i olika nivåer: regional, kommunal eller lokal. En nod har tydliga kopplingar till närliggande noder.

Bebyggelsenoder med utökad service

Kisa, Rimforsa och Horn är alla bebyggelsenoder med utökad service av olika slag. I dessa orter finns det i dagsläget underlag för en effektiv kommunal kärnverksamhet och de definieras som tätorter enligt SCB:s definition. Omkring två tredjedelar av kommunens invånare bor i någon av dessa tre tätorter.

Kisa är kommunens centralort och är nav för service, sjukvård, handel och offentlig förvaltning. Ortens utveckling är därför viktig för hela kommunen.

Rimforsa är och stärks som kommundelscentrum genom att vara kommunens tydliga tillväxtmotor. För Rimforsas fortsatta utveckling är kommunikationerna till Linköping viktiga samt en starkt koppling till centralorten Kisa.

Horn som serviceort är av stor vikt för de södra delarna av Kinda. Utöver ett starkt funktionellt samband till Kisa så har Horn funktionella samband till orter i

närliggande grannkommuner söder- och österut, dessa band kan stärkas ytterligare genom förbättrade kommunikationer över kommungränsen.

Övriga bebyggelsenoder

I Kinda finns ett antal områden som idag är eller som på sikt kommer att stärkas som bebyggelsenoder. Bebyggelsenoder är mindre orter eller områden med sammanhållen bebyggelse som idag har viss kommunal service eller på sikt kan komma att få. För samtliga bebyggelsenoder är det viktigt att stärka infrastrukturen på landsbygden. Bebyggelsenoderna är särskilt viktiga för en levande landsbygd.

För att läsa mer om de övriga bebyggelsenoderna se *2.5 Landsbygd och övriga samhällen*.

Grön- och blåstruktur

Kindas natur bjuder på en stor variation där de olika naturtyperna kompletterar varandra. Då landskapet inte bryr sig om administrativa gränser ska en samsyn mellan berörda kommuner eftersträvas. Det kan gälla lokalisering av transportinfrastruktur, besöksnäring, naturvård med mera men också gemensamma satsningar för landsbygdsutveckling. Landskapets känslighet och vilka sakfrågor som är relevanta varierar med landskapstyp och vilka intressen som berörs.

Kommunikationer

Transportsystem är viktiga för Kinda, både inom kommunens gränser men även i ett regionalt sammanhang. Det grundläggande syftet med transportsystem är att möjliggöra arbetspendling, kompetensförsörjning för kommunens näringsliv, serviceutbud och utbildning. För Kinda kommun är transportsystemet viktigt för den regionala tillgängligheten där alla ska ha möjlighet att röra sig och nyttja det utbud som man har rätt till.

Utveckling i stråk

Ny bebyggelse prioriteras där kollektivtrafiken redan är stark eller kan förstärkas och bidrar till ett effektivare och robustare nät som fler kan använda i vardagen. Stationer och större hållplatser utformas för enkla byten mellan färdmedel, till exempel med pendelparkeringar för cykel och bil. Att lokalisera bostäder och verksamheter nära redan existerande infrastruktur har fördelar då befintlig infrastruktur kan nyttjas optimalt och stärkas ytterligare.

Utanför bebyggelsekärnorna växer bebyggelsen främst i attraktiva strandnära utvecklingsområden som bidrar till att stärka landsbygden och serviceutbudet på närliggande orter.

1.3 Kinda i ett regionalt perspektiv

Kinda kommun ligger i södra delen av storstadsregionen Östergötland och gränsar i söder till Kalmar län. Med det starka kommunikationsstråket som löper från Stockholmsregionen genom Östergötland och vidare till den europeiska kontinenten ligger Kinda kommun strategiskt till med närhet till hela världen. Kinda kommun ingår i Linköpings arbetsmarknadsområde och ligger endast en halvtimme söder om Linköping med riksväg 23/34 och Stångådalsbanan som centrala kommunikationslänkar. Väl fungerande kommunikationer tillsammans med Kindas vidunderliga sjörike med skogar, berg och öppna landskap gör Kinda attraktivt på den regionala bostadsmarknaden och möjliggör ett starkt näringsliv. Genom mellankommunal och regional samverkan, där de funktionella sambanden i regionen är styrande snarare än de administrativa gränserna, stärks arbets-, studie- och bostadsmarknaderna och Kinda kommuns möjlighet till en hållbar utveckling och tillväxt.

Kinda kommun ur ett regionalt perspektiv:

- Nära till Linköping
- Ligger utmed riksväg 23/34 och Stångådalsbanan
- Attraktiv boendemiljö
- Starkt näringsliv
- Samverkande kommun

Viljeinriktningar

- Kommunens översiktsplan ska ligga till grund för regionalt utvecklingsarbete
- Kommunen är aktiv vid revideringar av region Östergötlands regionala utvecklingsstrategi (RUS) och andra utvecklingsplaner kopplat till den fysiska planeringen
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas

Regional utveckling

Region Östergötland arbetar med den regionala utvecklingsplaneringen i länet och ansvarar för den *Regionala utvecklingsstrategin (RUS)*, antagen 2021, som innehåller strategier för den regionala utvecklingen med perspektiv fram till år 2040. Utvecklingsstrategin är vägledande för andra regionala planer och strategier som regionen tar fram för mer avgränsade sakområden.

Kommunen tar hänsyn till regionens strategiska dokument i översiktsplanen och tolkar dem till en lokal nivå. I ett regionalt utvecklingsarbete har man till stora

delar fokus på centralorter, storlekar och huvudstråk kopplat till insatser och prioriteringar. Eftersom Kinda kommun har en stor andel invånare på landsbygden är det viktigt för kommunen att man i regionala utvecklingsarbeten inte likställer tätortsnivå som representativ för hela kommunen och marginaliserar stora delar av kommunens invånare. Därför är det viktigt för Kinda kommun att regionen på en lokal nivå eller med landsbygdsperspektiv arbetar för utveckling av Östergötlands alla delar för att uppnå målet med goda livsvillkor för regionens (alla) invånare. För Kinda kommun handlar det om:

- Regional tillgänglighet
- Effektiv och attraktiv kollektivtrafik
- Regionens närvaro (exempel vårdcentral, folktandvård och kulturevenemang)
- Stöd till kommersiell service
- Beakta lokalt funktionella samband över regiongräns
- Utveckling av Kinda kommuns regionala besöksområden

Regionala målpunkter

De regionala målpunkterna är redovisade utifrån ett Kindaperspektiv där kommuninvånaren måste ta sig över kommungränsen. Även regionala målpunkter som ligger inom Kinda kommun är redovisade.

- Regioncentrum i Linköping
- Stadscentrum i Linköping
- Handelsområden/matbutiker i Linköping
- Turistcentrum i Linköping och Vimmerby
- Naturupplevelser vid exempelvis Trollegater, Kinda kanal och Sommen
- Järnvägsstation i Linköping
- Flygplats i Linköping
- Sjukhus i Linköping
- Gymnasieutbildning i Linköping och Vimmerby
- Högskole-/universitetsutbildning i Linköping
- Simhall i Linköping och Gullringen
- Polisärenden (som till exempel pass) i Linköping

Arbets- och gymnasiependling

För arbets- och gymnasiependlingen över kommungräns är de största flödena till och från Linköpings kommun. Pendling sker även till och/eller från kommunerna Vimmerby, Åtvidaberg, Ydre, Mjölby, Norrköping, Västervik, Boxholm och Stockholm.

Fördjupad pendlingsanalys för arbetspendling i Kinda kommun visar på skillnader i pendlingsmönstren för kommunens största orter Kisa och Rimforsa. Kisa har en

relativt hög inpendling och en måttlig utpendling, ungefär hälften av de som arbetar i Kisa bor även på orten. Rimforsa har en relativt låg inpendling och hög utpendling, ungefär tre fjärdedelar av de som bor på orten arbetar på annan plats. Pendlingsanalyserna är ett viktigt underlag för planering av bland annat kollektivtrafik och cykelvägar.

För längre resor, interregionala och globala resor, har Kinda kommun idag närhet till södra stambanan via Linköping. Med en framtida utbyggnad av höghastighetsjärnvägen Ostlänken/Götalandsbanan med stationsläge i Linköping ökar tillgängligheten till omvärlden ytterligare. Kommunen har också nära till de regionala flygplatserna i Linköping och Norrköping och rimliga restider till Skavsta, Arlanda och Landvetter flygplatser.

1.4 Hållbar utveckling

Det hållbara samhället är ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. De tre perspektiven, ekonomisk, social/kulturell samt ekologisk, betraktas som likvärdiga och en hållbar utveckling uppstår i överlappningen dem emellan. Ett samhälle kan aldrig bli hållbart om inte alla aspekter av begreppet finns med. En åtgärd som innebär en ekologiskt bra lösning, men som kostar så mycket pengar att den inte kan genomföras, är därför inte hållbar.

Översiktsplanen har en central roll i arbetet med hållbar utveckling i Kinda kommun.

I dokumentet Utveckling Kinda (2019) beskrivs Kinda kommuns vision för arbetet med hållbar samhällsutveckling: "En hållbar samhällsutveckling är en förutsättning för att hela Kinda ska utvecklas. Genom social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet värnar vi om våra invånare, vår miljö och vårt näringsliv. Genom samverkan och dialog utvecklas vi med invånarnas behov i fokus. Goda kommunikationer och en bra infrastruktur är viktigt för Kindas fortsatta utveckling. Tillsammans skapar vi hållbar samhällsutveckling."

Kinda kommun är en relativt liten kommun som har begränsade resurser för att arbeta med hållbar utveckling. För en mindre kommun är det svårare att ha samma kompetens och resurser som en större kommun. Samverkan med andra kommuner, länsstyrelsen och myndigheter behöver öka för att kunna arbeta effektivt med hållbar utveckling utifrån de resurser kommunen har.

Resurseffektivitet

Resurseffektivitet skapas genom att fler hushåll använder sig av infrastrukturen, men också av resurssnål teknisk försörjning med hög kvalitet, säkerhet och tillgänglighet samt låg miljö- och klimatpåverkan. Ny teknik och nya systemlösningar för teknisk försörjning ska uppmuntras vid byggnationer.

Styrdokument, lagar och regler

I arbetet med hållbar utveckling finns både globala, nationella och lokala lagar och dokument som är stöd för kommunen och styr vad kommunen ska arbeta med. Agenda 2030 innehåller globala mål framtagna av FN, riksdagen har beslutat om de nationella miljömålen och region Östergötland har tagit fram Utvecklingsstrategi för Östergötland (2021). Kinda kommun har tagit fram dokumentet Utveckling Kinda (2019) som tar hänsyn till de globala, nationella och regionala strategierna.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en global målsättning som syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De 17 globala målen överlappar varandra och är beroende av varandra. Det betyder att inget av målen kan uppnås på bekostnad av ett annat och att framgång krävs inom alla områden för att det övergripande målet med Agenda 2030 ska kunna uppnås. De innefattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Agenda 2030 bygger samtidigt på att alla delar av samhället inkluderas i genomförandet och aktivt jobbar mot samma mål.

För att läsa mer om Agenda 2030 besök hemsidan www.globalamalen.se.

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030. Sveriges miljömålssystem består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och ett antal etappmål. Generationsmålet är det övergripande målet för Sveriges miljöpolitik och innebär att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. För att göra generationsmålet mer konkret finns miljömålen och etappmålen. För vi ska kunna nå generationsmålet behöver ekosystemen återhämta sig, människans klimatpåverkan begränsas, den biologiska mångfalden bevaras, den negativa miljöpåverkan på människors hälsa minska och andelen förnybar energi öka. För att vi ska kunna nå dit behöver många arbeta tillsammans.

För att läsa mer om Sveriges miljömål besök hemsidan www.sverigesmiljomal.se.

Samtliga miljömål berörs av översiktsplanen, antingen direkt eller indirekt. Nedan listas samtliga miljömål där miljömål inom parentes endast marginellt bedöms påverkas av översiktsplanen. Särskilt berörda mål står med fetstilt text.

G – Generationsmålet

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. (Bara naturlig försurning)
4. Giftfri miljö
5. (Skyddande ozonskikt)
6. (Säker strålmiljö)
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag

9. Grundvatten av god kvalitet
10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. **God bebyggd miljö**
16. Ett rikt växt- och djurliv

Om målet God bebyggd miljö går det att läsa mer under *1.7 Arkitektur och gestaltad livsmiljö*.

Regionalt hållbarhetsarbete

Region Östergötland har tagit fram rapporten Utvecklingsstrategi för Östergötland (2021). Dokumentets målbild är "Goda livsvillkor i Östergötland". Visionen innehåller ett innovativt och attraktivt Östergötland med stark konkurrenskraft. Östergötland ska vara en föregångare i omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar. Vidare beskrivs att samhällsplaneringen i Östergötland behöver vidareutvecklas och samordnas så att mer sammanhängande bostads-, studie- och arbetsmarknader kan skapas. Bland annat utpekats att transportsystem, kollektivtrafik och den digitala infrastrukturen behöver vara väl utbyggd.

ÖMS 2050 är ett gemensamt dokument för att samordna storregional planering i östra Mellansverige (ÖMS) (Stockholms län, Uppsala län, Södermanlands län, Östergötlands län, Örebro län, Västmanlands län och Gävleborgs län samt Mälardalsrådet). Det övergripande målet för det storregionala samarbetet och utvecklingen i östra Mellansverige är: "Stärkt hållbar konkurrenskraft genom effektiv resursanvändning och samverkan i en storregional struktur som främjar den funktionella sammankopplingen inom ÖMS."

1.5 Kinda för alla

Kinda kommun är och vill fortsatt vara en bra och attraktiv kommun att leva i för alla invånare i livets alla skeden. Invånarna är Kindas viktigaste resurs och den fysiska miljön skapar förutsättningar för deras välbefinnande och livskvalitet. Kommunens utveckling och tillväxt bidrar till ett samhälle och en miljö där invånare vill vistas, bo, leva, arbeta, studera och växa. Kommunen har ett stort ansvar och påverkansmöjligheter för kommande utveckling av den fysiska miljön samtidigt som vi anpassar oss efter och vidareutvecklar den befintliga miljön.

Kunskap och medvetenhet om invånares olika behov är en förutsättning för att aktivt kunna arbeta med en samhällsplanering som möter dessa behov. I översiktsplanen har vi identifierat fyra områden där samhällsplaneringen har en tydlig direkt eller indirekt påverkan.

Viljeinriktning

- När Kinda utvecklas och växer görs det på ett sätt som skapar möjlighet för alla invånare, oavsett behov och förutsättningar, att hitta sin plats i Kinda
- Offentliga platser och miljöer är inkluderande
- Beslutsfattare och planerare är vara medvetna om och hur den fysiska planeringen påverkar samhällets strukturer

Jämställdhet och jämlikhet

Jämlikhet innebär alla individers lika värde oavsett ålder, etnicitet, religion, sexuell läggning, könsidentitet, funktionalitet och socioekonomisk bakgrund. Jämställdhet faller under jämlikhetsbegreppet och innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Ambitionen är att alla människor ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv och i samhällsplaneringen grundläggs många av vardagens villkor. Olika grupper i samhället lever i många fall olika vardagsliv med skilda förutsättningar och förflyttningsmönster. De olika grupperna kan således ha olika behov och intressen vilket ökar behovet av olika individers deltagande i de processer som formar samhällsutvecklingen. Samhällsplaneringen behöver därför utgå ifrån olika gruppers förutsättningar och när beslut om markanvändning, bebyggelse och transporter fattas finns möjligheterna att skapa ett mer jämlikt samhälle.

Viljeinriktning

- Vardagslivet ska främjas av en jämställd och jämlik samhällsplanering

Barnperspektiv

I FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) står det att barnets bästa ska komma i första hand vid alla beslut som rör barn. Varje barn har också rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

I beslut om markanvändning, bebyggelse, infrastruktur och rumslig utveckling grundläggs många av de villkor som styr barns liv. Barns och ungas perspektiv ska därför vara en naturlig del i all samhällsplanering och särskilt lyftas fram vid planering och utveckling som särskilt berör deras livsmiljö och där ett stort antal barn och unga påverkas.

Viljeinriktning

- Barn och unga ska ha tillgång till olika mötesplatser och ett varierat utbud av fritidsaktiviteter
- Vid planering av kommunala projekt som bedöms ha en direkt påverkan på barn ska en barnkonsekvensanalys tas fram
- Barn och unga ska ges möjlighet till inflytande i den fysiska planeringen

Integration

För att få ett samhälle där förståelse råder behöver människor mötas i sin vardag. Möten sker när människors vägar korsas eller när de besöker samma platser. Vardagliga möten kan bli fler om samhällsplaneringen långsiktigt använder sig av platsens struktur och uppbyggnad för att öka människors rörlighet och överlappningar av rörelsemönster. Placering av funktioner som lockar olika människor till samma plats skapar vardagliga möten där individerna får möjlighet att förstå varandra och lära känna olika sidor av samhället.

Viljeinriktning

- Skapa mångfunktionella mötesplatser som är attraktiva för flera olika målgrupper
- Minska eller förhindra barriärer i samhället och öka möjligheten för människor att röra sig mellan olika delar i kommunen

Tillgänglighet

Ur ett kommunalt planeringsperspektiv är det centralt att den fysiska miljön är och upplevs vara, tillgänglig för alla - oavsett funktionshinder, ålder, kön eller sociala

tillhörigheter. Kommunen bör därför ta ansvar för att förutsättningar finns för likvärdiga villkor när det gäller människors möjligheter att ta del av samhällsservice, verksamheter, offentligt liv, aktiviteter och rekreation med mera. Områden med höga rekreativvärden kan tillgängliggöras ytterligare genom exempelvis skyltar, parkeringsplatser och stigar samt delvis tillgänglighetsanpassas med hjälp av spänger eller grusvägar.

Viljeinriktning

- Den fysiska planeringen ska möjliggöra likvärdiga villkor att vistas i den fysiska miljön
- Vid all utveckling av ny och befintlig bebyggelse ska frågor om tillgänglighet och trygghet belysas särskilt
- Hållplatser och vägar till hållplatser ska utformas så att även de med funktionsnedsättning tryggt kan utnyttja kollektivtrafiken
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder
- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreationsområden

1.6 Trygghet och folkhälsa

Arbetet med hälsa, trygghet och säkerhet går ut på att skydda vissa värden från oönskade händelser, störningar och andra negativa konsekvenser. Det som ska skyddas är människors liv och hälsa, samhällsviktiga verksamheter, miljön och ekonomiska värden samt mänskliga fri- och rättigheter. Det innebär både att vår livsmiljö ska utformas på ett sätt som gör att den är fysiskt säker och på ett sätt som gör att den upplevs som trygg, något som påverkar både människors psykiska och fysiska hälsa.

Trygghet och säkerhet

Alla ska känna sig trygga i Kinda, oavsett om de är tillfälliga besökare, bor här eller verkar i Kinda. Därför behöver arbetet med trygghet i samhället omfatta olika människors behov. Det handlar både om vad olika människor upplever som otryggt och hur olika grupper rör sig i samhället. Trygghet kan beskrivas som frånvaro av upplevd oro. Säkerhet kan beskrivas som frånvaro av oönskade händelser, skador eller konsekvenser. Trygghet kan uppnås dels genom att den faktiska säkerheten tilltar och dels genom åtgärder som ökar den upplevda tryggheten.

Upplevelsen av tryggheten i offentliga miljöer skiljer sig mellan kvinnor och män, där kvinnor i betydligt högre grad upplever otrygghet, liksom män som inte uppfyller normen, exempelvis på grund av sin sexuella läggning. Detta gäller oavsett socioekonomisk ställning. Denna upplevelse av otrygghet gör att individen begränsar eller anpassar sig efter upplevd situation. Det kan handla om att undvika särskilda platser, undvika utevistelse när det är mörkt, att ta bil istället för att promenera eller åka kollektivt eller att förebyggande beväpnas sig med exempelvis nycklar i handen.

För barn och deras vårdnadshavare handlar trygghet och säkerhet framförallt om att barnet ska få föräldrarnas tillåtelse att på egen hand kunna ta sig till och delta i en aktivitet. Trafiksystemet är för barn och deras föräldrar ofta ett skäl till oro och otrygghet och kan leda till att föräldrar inskränker sina barns rörelsefrihet.

Brottsförebyggande arbete

Det finns samband mellan fysisk miljö, brottslighet och otrygghet. Brottsförebyggande arbete innebär att identifiera dessa faktorer och sätta in åtgärder som minskar brottsnivån. Att motverka brottslighet är viktigt av flera anledningar. Många intressen kan begränsas av rädsla för brottslighet, exempelvis möjlighet till rekreation, utevistelse, motion och lek. Inbrott och skadegörelse kan i värsta fall leda till att företag och verksamheter flyttar eller stänger vilket påverkar tillgången och tillgängligheten till olika typer av service.

Att enbart förändra den fysiska miljön räcker dock sällan för att förhindra eller förebygga brott och orosstörningar då grogrunden för brottslighet gynnas av flera förstärkande faktorer som visar sig först i efterhand. Kunskapen om sambanden mellan fysiska miljöer och brottslighet är dock inte tillräckligt stor för att mer generellt kunna härleda brottslighet till vissa typer av bebyggelsemiljöer. Vid samhällsplanering är det viktigt att samverkan sker mellan invånare, planerare, polisen, kommunala förvaltningar och andra lokala aktörer med lokalkännedom och platsspecifik kunskap.

Olycksförebyggande arbete

Den fysiska planeringen bidrar till ökad säkerhet i de offentliga rummen, genom en genomtänkt utformning av dessa miljöer. Det handlar till stor del om att minska risken för olika former av olyckor. För att öka säkerheten genom god fysisk planering handlar det framförallt om att förebygga fallolyckor, vattenolyckor och trafikolyckor samt att förebygga och hantera suicid och att öka den psykiska hälsan.

Varje år vårdas många personer i Sverige på sjukhus efter att ha fallit, där står äldre personer som faller hemma för en stor del av dessa olyckor. Risken för fallolyckor i den offentliga miljön kan minskas exempelvis genom att välja en markbeläggning med mindre risk för att halka, undvika höga kanter, göra kanter väl synliga och liknande. Effektiv halkbekämpning i områden där människor ska röra sig till fots minskar också risken för fall. Dessa åtgärder bidrar även till att göra samhället mer tillgänglig och framkomlig för alla.

Vatten är en stor tillgång i Kinda, men det utgör också en risk i samhällsplaneringen. För att minimera risken att falla i och sedan drunkna, bör hamnar och andra områden intill vatten utformas så att risken för att ramla i vattnet begränsas. Det ska dessutom vara lätt att ta sig upp om man trots detta skulle falla i, antingen med låga kanter eller med anordningar för att kunna klättra upp. Även livräddningsutrustning bör finnas och ses över regelbundet.

Brandförebyggande åtgärder regleras i Boverkets byggregler (BBR).

Trygga och säkra miljöer

Den fysiska planeringen ger möjligheter att öka den upplevda tryggheten genom att skapa trygga och säkra miljöer. Ibland kan olika intressen stå mot varandra, en gångtunnel kan kännas trygg och säker under dygnets ljusa timmar medan den på kvällstid kan upplevas som en otrygg plats utan god överblick. Följande element i den offentliga miljön medför ofta en ökad upplevd trygghet:

- Överblickbarhet
Vegetationen är genomtänkt så att den inte skapar skymda rum och ljussättningen tillåter att man ser och blir sedd. Viktigt är ljuskällor som inte bländar. God belysning minskar även eventuell skadegörelse.

- God kontakt med omgivningen
Till exempel kan entréer och fönster vändas mot områden som ofta känns otrygga såsom gångvägar, parkeringar och lummiga parker. Kontakt mellan olika bostadsområden och boendeformer med goda sociala ytor, som exempelvis lekplatser, ökar också tryggheten genom att människor lär känna varandra inom och bortom det egna bostadsområdet.
- Människor som rör sig
Samlokalisering av olika aktiviteter, arbetsplatser och boenden gör att fler människor befolkar platsen under en större del av dygnet.
- God orienterbarhet
Siktlinjer är viktiga, likaså verktyg för att orientera sig såsom stråkutmärkning och orienteringstavlur.
- Omsorg om platsen
Ytor som är välskötta vittnar om mänsklig aktivitet och signalerar att platsen är till för att vistas i.

Viljeinriktningar

- Element som ökar den upplevda tryggheten bör alltid integreras vid utveckling av ny och befintlig bebyggelse
- Bebyggelse och anläggning ska alltid ske på sätt som minimerar risken för brott, olyckor och suicid
- Kinda ska vara och upplevas som tryggt och säkert
- Arbeta med trygghet genom att samarbeta och samverka samt åtgärda brister i den fysiska miljön
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder

Folkhälsa

Hälsa innebär inte bara frånvaro av sjukdom eller svaghet, utan ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

Samhällsplaneringen kan främja folkhälsan genom att skapa goda livsmiljöer, möjlighet till arbete och tillgång till service. Ett särskilt påtagligt sätt att förbättra invånarens allmänna hälsa är att göra det mer attraktivt att röra på sig, genom exempelvis aktiva transporter. Med aktiva transporter menas att personer använder kroppen för att ta sig till platser, exempelvis genom att gå till bussen eller cykla till skolan.

Naturens betydelse för hälsan

Vistelse i naturen har en särskild förmåga att få människans hjärna att återhämta sig, vilket har visat sig ha särskild stor betydelse för människor med stressymptom och människor med psykisk ohälsa. Att göra värdefull natur samt grönstruktur i bebyggd miljö lättillgänglig för alla kan således öka möjligheten för god fysisk och psykisk hälsa. Områden med höga rekreativvärden kan tillgängliggöras ytterligare genom exempelvis skyltar, parkeringsplatser och stigar samt delvis tillgänglighetsanpassas med hjälp av spänger eller grusvägar.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska bidra till god och jämlik folkhälsa genom att gynna hälsofrämjande insatser och förebygga hälsorisker
- Vid utveckling av ny och befintlig bebyggelse bör möjligheten till fysisk aktivitet för alla finnas i åtanke
- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreativområden
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Den fysiska miljön ska ge förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder

1.7 Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Den gestaltade livsmiljön är kärnan i den nationella politiken för arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Det är en politik som på ett tydligt sätt tar utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer. Politiken utgår också från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. För att främja god arkitektur och för att utveckla, förnya och bevara orter och byar behöver arbetet att skapa framtida goda livsmiljöer stärkas.

Arkitekturen påverkar hur byggnader och miljöer upplevs och bidrar till både estetiska värden och till ett uttryck för en plats eller ett område. Det är viktigt att de val som fattas för framtiden, den planering och byggnation som utförs är resultatet av noggranna överväganden. Ambitionen ska vara att skapa en långsiktigt hållbar miljö av hög arkitektonisk kvalitet. Hög arkitektonisk kvalitet är nödvändigt för att skapa offentliga rum och miljöer som är hållbara över lång tid, som blir värdefulla även i framtiden. God arkitektur med väl genomtänkta lösningar har kvaliteter som kan vara svåra att direkt mäta rent ekonomiskt men ger andra långsiktiga värden. Som exempel kan nämnas bättre funktionalitet, ökad attraktivitet för fastigheter och varumärksbyggande för orterna och kommunen som helhet. Med vetskapen om vad arkitektur kan göra och betyda för upplevelsen av orten eller kvarteret, bidrar ett ökat fokus på arkitekturen och de estetiska värdena till ett levande och attraktivt Kinda att leva och verka i.

Nationellt mål

Ett nationellt mål för arkitektur-, form- och design antogs 2018. Målet ska vara styrande för statens initiativ när det gäller arbetet med gestaltade livsmiljöer, arkitektur, form och design. Målet ska vara vägledande för kommuner och regioner.

- Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Viljeinriktningar

- Hus, orter och offentliga rum ska utvecklas mot ett alltmer hållbart samhälle, med trivsamma miljöer som inbjuder till ett rikt och varierat liv, både på landsbygden och i staden
- Kulturhistoriska värden och lokala särdrag ska betonas som en förutsättning för utveckling av god arkitektur

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. God bebyggd miljö är ett av Sveriges 16 miljökvalitetsmål.

Delmål:

- Hållbar bebyggelsestruktur
En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.
- Hållbar samhällsplanering
Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.
- Infrastruktur
Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.
- Kollektivtrafik, gång och cykel
Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.
- Natur- och grönområden
Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

- Kulturvärden i bebyggd miljö
Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap ska bevaras, användas och utvecklas.
- God vardagsmiljö
Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.
- Hälsa och säkerhet
Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- Hushållning med energi och naturresurser
Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

Viljeinriktningar

- Stärk tätortsentréer och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag
- Vid kommunala projekt ska 1 procent av byggkostnaderna avsättas för konstnärlig utsmyckning av byggnader

Markanvändning

2.1 Översiktlig markanvändning

Se bilaga 2.0 Översiktlig markanvändning

Kinda är en kommun med varierad topografi och stor yta. Det finns både sammanhållen bebyggelse, jord- eller skogsbruksdominerade områden samt väldigt många sjöar och vattendrag. Markanvändningen skiljer sig åt mellan dessa olika typer av miljöer och planeringen behöver därför ta ett översiktligt grepp kring hur dessa ska hanteras. I våra tre tätorter, och i vissa fall även på landsbygden och våra mindre samhällen, finns områden där användningen av mark och vatten är mer preciserad.

Oavsett om det är översiktlig eller mer preciserad markanvändning som illustreras i kartmaterialet är det viktigt att ha förståelse för att översiktsplanen är en vision och inriktning. En gränsmarkering kan i kartmaterialet upplevas som konkret men i verkligheten är den diffus och svår att precisera. Detta då verkligheten är mer komplex än vad kartmaterialet kan illustrera utan att förlora tydlighet och läsbarhet.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska aktivt arbeta med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma intressen som till exempel skolor och särskilda boenden
- Främja hållbar utveckling genom att prioritera utveckling av redan anspråkstagen mark
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för att kunna möta behovet av attraktiva bostäder
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för olika typer av verksamheter för att kunna tillvarata etableringsförfrågningar
- Där det bedöms lämpligt bör flexibla detaljplaner utformas

Sammanhållen bebyggelse

Sammanhållen bebyggelse är områden som tätorter, bebyggelseområden och mindre samhällen. Här finns flera bostäder och ibland även verksamheter samlad inom ett begränsat geografiskt område. I huvudsak uppmuntras ny exploatering inom eller i anslutning till dessa områden då detta stärker den sammanhållna bebyggelsens underlag för service, kommunikationer och tjänster. Det ger även ett mer effektivt nyttjande av befintlig infrastruktur vilket gynnar vårt klimat.

Viljeinriktningar

- Sammanhållen bebyggelse ska huvudsakligen utvecklas omkring en kärna som ny bebyggelse samlas kring
- Vid eventuell exploatering av jordbruksmark inom sammanhållen bebyggelse ska detaljplaneläggning alltid övervägas för att säkerställa ett effektivt nyttjande av markresursen
- I de centrala delarna av tätorterna eftersträvas en tätare och blandad bebyggelse
- Uppmuntra till förtätning där det bedöms lämpligt

Jordbruksbygd

Jordbruksbygder är områden som tydligt domineras av långvarigt brukande av marken för odling (åkermark) och djurhållning (betesmark). Dessa områden är särskilt viktiga att bevara för eftervärlden och ska därför undvika att exploateras. Jordbruksmark kan finnas både inom sammanhållen bebyggelse och i skogsbygdsområden, inom dessa områden finns dock en högre acceptans för exploatering på jordbruksmarken. Inom sammanhållen bebyggelse bedöms värdet av att hålla bebyggelsen samlad till en kärna vara högre än värdet av jordbruksmarken medan i skogsbruksbygder är möjligheterna för ett effektivt brukande av jordbruksmarken sämre.

För att läsa mer om jordbruk och areella näringar se *3.6 Areella näringar*.

Viljeinriktningar

- Inom jordbruksbygder ska det i allra möjligaste mån undvikas att exploatera jordbruksmark
- Ny bebyggelse ska inom jordbruksbygder hänvisas till markområden som inte är jordbruksmark
- Inom jordbruksbygder ska möjligheten att fortsatt bedriva ett effektivt jordbruk väga tungt vid all typ av utveckling

Skogsbruksbygd

Skogsbruksbygder är områden som tydligt domineras av produktionsskog. Inom skogsbruksområden ska exploatering huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk. Skogsbruksbygdena är även av särskild vikt för rekreation och friluftsliv, dessa värden ska därför tas till vara vid exploatering inom skogsbruksbygder.

För att läsa mer om skogsbruk och areella näringar se *3.6 Areella näringar*.

Viljeinriktningar

- Inom skogsbruksbygder ska exploatering av skogsmark huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk
- Värden för rekreation och friluftsliv ska tas till vara vid exploatering inom skogsbruksbygder

Vatten

Vatten innebär alla sjöar och större vattendrag. Kindas sjörika miljö är en av kommunens största styrkor som ska stärkas och lyftas fram i alla sammanhang.

Viljeinriktningar

- Vattnet ska lyftas i samband med all fysisk utveckling i närheten av vattenområden
- Vattenområden ska tillgängliggöras och framhävas med särskilt fokus i anslutning till sammanhållen bebyggelse och rekreativa områden eller stråk

2.2 Kisa tätort

Se bilagor 2.1 och 2.1a-d för kartor över Kisa tätort

Centralorten Kisa är Kindas största ort med omkring 3 850 invånare och ligger centralt i kommunen. Kisas utveckling är viktig för hela kommunen då orten är det huvudsakliga centrumet för service, sjukvård, handel och offentlig förvaltning. Kisa kommer fortsatt att vara kommunens centralort och därmed stärkas som sådan.

Kisas invånare ska ha en trygg, tillgänglig och trivsamt boendemiljö med en variation av bostäder. I Kisa ska befintlig service bibehållas, utvecklas och förberedas för en ökad befolkning i orten och övriga kommunen. Som kommunens nav är det viktigt att utveckla och stärka Kisas kommunikationer med omvärlden samt andra orter och bebyggelsenoder i kommunen. Det är av största vikt för Kisas utveckling att riksvägen får en ny dragning på östra sidan av Kisasjön.

Viljeinriktningar

- Planera och skapa förutsättningar för 5 500 invånare i Kisa
- Stärka Kisas roll som centralort och huvudsakligt nav för offentlig service
- Kisa ska vara särskilt attraktivt för ytkrävande och transportintensiva verksamheter
- Aktivt förmedla bilden av Kisa som ett attraktivt boendialternativ med närhet till alla vardagliga behov

Centrum

I centrala Kisa finns idag majoriteten av ortens butiker, tjänster och kontor. Genom att stärka och utveckla dessa funktioner kommer centrumet fortsatt ha en stor betydelse för både orten och kommunen som helhet. Med en utveckling av centrum kan attraktiviteten och underlaget för servicen öka vilket gynnar Kisas invånare och besökare.

Centrala delar av Kisa domineras idag av trafik, främst beror detta på riksväg 23/34 som går genom orten. Riksvägen är tungt trafikerad med en hög andel tunga fordon som medför höga bullernivåer och en otrygg känsla. För att centrum och Kisa ska kunna få den positiva utvecklingen som eftersträvas är det av största vikt att riksvägen får en ny dragning öster om orten. Detta skulle markant förbättra trafikmiljön i centrum och medföra ett mer tryggt, trivsamt och attraktivt centrum.

Centrumet behöver också bli mer sammanlänkat där riksvägen idag är en stark barriär som delar upp centrala Kisa. Länken mellan Stora Torget och

Vråkenområdet vid Kisaån kan stärkas ytterligare. Det är lättare att skapa ett levande centrum och göra förbättringar ju mer samlat centrumet är. Därför bör nyetableringar av butiker läggas i centrum eller i dess närhet eftersom det bidrar till att stärka helheten.

Viljeinriktningar

- Stärk tätortscentréer och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Utveckla Stora Torget för att göra det mer inbjudande och tilltalande
- Stärk och förbättra kopplingen mellan Stora Torget och stationsområdet
- Utveckla området kring kvarteret Vråken som en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Aktivt fortsätta arbetet med en förbifart öster om Kisa

Bostadsbebyggelse

Kisa har ett varierat utbud av bostäder med både villor, radhus och flerbostadshus. Det finns god tillgång till hyresbostäder men orten skulle gynnas av fler bostadsrätter. Bostadsbeståndet i Kisa har inte förändrats nämnvärt på flera år. Vid utveckling av nya bostäder i Kisa ska det fortsatt finnas ett varierat bostadsutbud med olika typer boende- och upplåtelseformer.

I Kisa finns ett brett urval av bostäder från olika tider i ortens historia. De värdena bör lyftas fram och stärkas vid utveckling av befintliga områden och vid ny exploatering.

Viljeinriktningar

- Planera för attraktiva bostäder som knyter an till Kisas identitet av närhet och god livsmiljö

Näringsliv

Som kommunens näringslivsnav behöver det finnas möjligheter för befintliga företagare att utvecklas och nya företagare att etablera sig.

I de centrala delarna av Kisa finns lokaler för handel, tjänster och kontor. Ambitionen i översiktsplanen är att befintliga verksamheter och tjänster stärks samtidigt som utbudet kompletteras av nya etableringar. Genom en ökad

byggnation i Kisa och kommunen skapas ytterligare förutsättningar för handel genom att ett ökat underlag möjliggörs.

Det finns idag tre verksamhetsområden för huvudsakligen industrier men även till viss del handel och andra verksamheter, dessa är Tolvmannadalen, Karlebyområdet och Ödängsområdet. Samtliga tre är aktuella för expansion. En ny dragning av riksväg 23/34 på andra sidan Kisasjön gynnar sådan utveckling och stärker näringslivet i hela Kinda.

Viljeinriktningar

- Aktivt fortsätta arbetet med en förbifart öster om Kisa
- Kisa ska vara särskilt attraktivt för ytkrävande och transportintensiva verksamheter
- Huvudsakligen samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen

Omsorg, vård och utbildning

De två grundskolorna i Kisa, Bäcksolan och Värgårdsskolan ges möjlighet att utvecklas där de är idag. Särskilt Bäcksolan ges möjlighet att växa och möjliggöra för ett ökat elevantal. Båda skolorna ligger i anslutning till grönområden och ges tillräcklig yta för att säkerställa en god studiemiljö. Fyra nya platser för förskoleverksamhet avsätts i översiktsplanen och Tornhagens förskola ges möjlighet för utveckling för ett ökat antal barn.

Det finns en avsiktsförklaring mellan Region Östergötland och Kinda kommun avseende en utveckling av dagens vårdcentral till ett vårdcentrum. För Kisa som ort och för hela Kinda medför etableringen av ett vårdcentrum en förbättrad och närmare vård för Kindas invånare.

I Kisa finns Bergdala som är ett särskilt boende för äldre. Boendet avses finnas kvar på befintlig plats. Möjlighet att uppföra ytterligare ett särskilt boende i Kisa finns i anslutning till det vårdcentrum som dagens vårdcentral avses utvecklas till. Att möjliggöra för ett särskilt boende i nära anslutning till en regional vårdinrättning möjliggör flera synergieffekter och behovet av boendeplatser i Kisa tillgodoses på lång sikt.

Viljeinriktningar

- Tillsammans med regionen verka för utvecklingen av ett vårdcentrum i Kisa

Grönstruktur

Gröna och blå stråk är viktiga för en attraktiv tätort och en god boendemiljö. Det kan röra sig om trädrader längs med en gata eller promenadstråken längs ån, alla gröna och blåa stråk är av vikt. Grönska ska bevaras och stärkas för ökad attraktivitet och livskvalitet.

Stråken längs Lillån och Kisaån kan stärkas ytterligare genom förlängningar av stråken. Särskilt stråket längs Lillån kan förlängas från kyrkan mot Brostorpsvägen. Även spången längs Värgårdsudde kan utvecklas för en högre standard. Insatser som dessa skulle leda till en ökad attraktivitet till att gå och cykla i Kisa vilket har flera positiva effekter, både för folkhälsan och miljön.

Den grönska som Kisas många villaträdgårdar bidrar med är också ett positivt tillslag till orten i övrigt.

Naturen är framträdande i hela Kinda och den ska vara en märkbar del av våra tätorter. I Kisa ska gröna och blåa inslag vara en naturlig del i hela samhället, både vid planering av nya områden som vid utveckling av befintliga.

Viljeinriktningar

- Utveckla och stärk stråken längs Lillån och Kisaån, möjliggör för både gående och cyklist
- Förstärk kontakten med vattendrag och sjöar i och omkring Kisa
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar

Idrott och rekreation

I Kisa ska det finnas olika typer av offentliga mötesplatser som är trivsamma, trygga och ändamålsenliga.

I Kullaparken ska något som passar alla finnas. Idag finns bland annat lekplats, grillplats och padelbana. Området är ett populärt utflyktsmål och lockar många besökare året runt. Kullaparkens rekreativa värden ska fortsatt utvecklas för alla kommunens invånare.

Värgårdsudde vid Kisasjön har god potential för att bli ett attraktivt sjönära rekreation- och aktivitetsområde. Området kan stärkas genom utveckling och bättre kopplingar till resterande Kisa.

Ett nytt område för idrottsanläggningar planeras intill Bäcksolan. Området kommer kunna nyttjas av skolans verksamhet på dagtid och av föreningslivet på kvällstid. Området kommer dessutom att fungera som översvämningssområde vid skyfall.

Viljeinriktningar

- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar
- Utveckla och stärk Kullaparken och Värgårdssudde som mötesplatser med särskilt höga rekreativvärden

Kulturmiljö & historia

Kyrka, gästgivargård och landsvägar som möts är Kisas ursprung, från by till kommunens centralort. Kalmarvägen, idag riksväg 23/34, går fortfarande igenom orten och många välbevarade äldre miljöer och byggnader följer de äldre vägsträckningarna. Järnvägen tillkom 1902 med station i Kisa vilket medförde en expansion med många nya byggnader för både handel och bostäder. Samhällets handels- och administrativa historiska kärna var vid tingshuset, gästgivargården och värdshuset där Kalmarvägen gick förbi.

Industrier och verksamheter i Kisa är ofta ursprungligen knutna till ån och vattenkraft, som pappersbruk, sågverk, snickeri, garverier och kvarn. Vid Kisasjön etablerades tegelbruk och sågverk. Vid utkanten av centrumkärnan växte sammanhängande villaområden fram, egnahemsområde väster om kyrkan, med några tidiga exempel på radhus. Fler områden med enbostadshus etableras på 1960- och 70-talet och miljonprogrammet har sitt avtryck i Kisa med endast några enstaka mindre grupperingar. Kisa centrum har förskonats från rivningar i någon större skala. Ett antal byggnader har rivits men många hus med höga kulturhistoriska värden och berättelser finns kvar, flera med en särpräglad karaktär.

Ett flertal byggnader har stenstadskaraktär, putsade hus med välartikulerad fasad- och takarkitektur och välbevarade byggnadsdetaljer. Byggnader från slutet 1800-tal och främst början av 1900-talet. Från mindre enfamiljshus till större flervåningshus visar de på det framväxande handels- och hantverkssamhälle som följde på järnvägens etablering. Många äldre hus med träpanel och träsnickerier finns också liksom funkisbyggnader. Några äldre handelsgårdar, mangårdsbyggnader och även torp finns centralt. Som helhet har Kisa centrum en mycket blandad bebyggelse, byggnaderna är placerade med stor variation och de flesta ligger som separata enheter.

Kring kvarteret Vråken låg den ursprungliga bebyggelsen för byn Kisa, mellan landsvägen och Kisa å. Tidigt öppnades ett apotek, byggdes ett affärshus och på andra sidan ån låg gästgivargården, tingshus och marknadsplatsen. Området, fortfarande centralt beläget mitt i Kisa, har idag museum och kafé i ett av Kisas äldsta hus. En park utefter ån har inrättats med uteteater och är ett av de få ställen i Kisa där möjlighet finns att vistas vid ån. Den historiska platsen är en resurs för vidare utveckling som mötesplats för Kisas invånare och turister, för alla

åldrar. Detta tillsammans med möjlighet att koppla ihop det med närliggande tingshusplats med ett promenadstråk utefter ån gör att kvarteret har stor potential för utveckling av centrala Kisa.

Många hus i Kisa är unika, varje byggnad har sin karaktär och de har stor betydelse för upplevelsen av Kisa som kommunens huvudort historiskt och i nutid. Den blandade bebyggelsen med alla sina olika arkitekturstilar och årsringar är en tillgång och inspiration i utvecklingen av centrala Kisa.

Viljeinriktningar

- Utveckla området kring kvarteret Vråken som en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Vid utveckling av centrala Kisa ska särskild hänsyn tas till ortens kulturhistoriska karaktär genom att ny bebyggelse anammar karaktärsdrag av de befintliga kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning

Transportinfrastruktur

Kisa ligger förhållandevis väl till ur kommunikationssynpunkt med goda väg- och järnvägsförbindelser norrut mot Linköping och söderut mot Vimmerby. Kisa ligger inom pendlingsavstånd till centrala Linköping (45 minuter med bil, 50 minuter med tåg). En utveckling och upprustning av Stångådalsbanan skulle medföra en minskad restid med tåg och därmed ytterligare förbättra ortens kommunikationer.

Tung trafik genom centrala Kisa är ett betydande hinder för ortens utveckling. Främst beror detta på riksväg 23/34 som är tungt trafikerad men även väg 134 bidrar. En ny dragning av riksvägen längs östra sidan av Kisasjön skulle medföra en markant effekt på trafikmiljön i centrala Kisa. Det finns även ett behov av en ny sydlig dragning av väg 134 för att ytterligare minska den tunga trafiken genom centrum. Dessa satsningar, med fokus på riksvägen, är av största vikt för Kisas fortsatta utveckling.

Kisa är en relativt liten ort varpå det finns goda möjligheter för en hög andel gående och cyklister när det gäller rörelse inom orten. Det är därför viktigt med ett gång- och cykelnät med hög standard och goda anslutningar till viktiga målpunkter. Att ha lösningar för gående och cyklister vid planering av nya områden är därför särskilt viktigt. Att utveckla det befintliga gång- och cykelnätet är också betydande. Särskilt viktiga stråk för utökning av det befintliga gång- och cykelnätet i Kisa:

- Säker anslutning till Kisa IP

- Säker anslutning till Föllingsö
- Anslutning norrut till Kölefors och vidare mot Rimforsa

Viljeinriktningar

- Aktivt fortsätta arbetet med en förbifart öster om Kisa
- Ny sydlig ringled i Kisa mellan riksväg 23/34 och väg 134 mot Ydre
- Arbeta för utveckling och bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Arbeta för en 2+1-väg söder om Kisa för stärkta kopplingar mot Horn och Vimmerby
- Koppla samman Kisa och Rimforsa med en gång- och cykelväg
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar

2.3 Rimforsa tätort

Se bilagor 3.1 och 3.1a-d för kartor över Rimforsa tätort

Rimforsa är kommunens näst största ort med omkring 2 300 invånare och har med sitt gynnsamma geografiska läge i förhållande till Linköping stor potential att agera tillväxtmotor för hela Kinda kommun. Till följd av sin storlek och tydliga tillväxt stärks Rimforsa succesivt som kommundelscentrum. För Rimforsas utveckling är det viktigt att befintlig service bibehålls, utvecklas och förbereds för en ökad befolkning i orten. Som tillväxtmotor för kommunen är det viktigt att stärka ortens kommunikationer norrut mot Linköping och även kopplingen söderut mot centralorten Kisa.

Viljeinriktningar

- Planera och skapa förutsättningar för 4 500 invånare i Rimforsa
- Aktivt förmedla bilden av Rimforsa som ett attraktivt boendialternativ i storstadsnära läge
- Rimforsa ska vara särskilt attraktivt för verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn
- Stärka Rimforsa som central knutpunkt för norra Kinda
- Rimforsa reningsverk ska på sikt byggas ut för en ökad kapacitet som möter ortens framtida behov

Centrum

Rimforsas centrum har historiskt haft sin början i gästgivargården med intilliggande villa Lindhem. I närheten kom järnvägsstationen och handel utvecklades utefter landsvägen. Senare tillkomna torgbyggnaderna med bostäder och affärer förstärkte centrumbilden. Idag när Rimforsa växer och invånarantalet ökar behöver centrumområdet definieras och utvecklas. Torget används idag mestadels som parkeringsyta men dess centrala läge ger stor potential att utvecklas till ett torg med flera användningsområden. Ett flerbostadshus med lokaler i bottenvåningen tillsammans med gröna inslag och mer trivsamt utformning skapar en tydligare profil som torg.

Övriga centrala delar av Rimforsa bör tydligare knytas till torget för att få ett mer enhetligt centrum. Det är lättare att skapa ett levande centrum och göra förbättringar desto mer samlat centrumet är. Därför bör nyetableringar av butiker läggas i centrum eller i dess närhet eftersom det bidrar till att stärka helheten.

Viljeinriktningar

- Utveckla Rimforsa Torg för ett estetiskt lyft av centrala Rimforsa och en stärkt mötesplats för invånare
- Silobyggnaden i Rimforsa bör utvecklas till ett positivt kulturhistoriskt landmärke för Rimforsa, den kan med fördel inhysa bostäder och/eller verksamheter
- Stärk tätortsentréer och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Vid utveckling av centrala Rimforsa ska hänsyn tas till byggnader och miljöer av kulturhistoriskt värde
- Arbeta för ett större utbud av butiker och restauranger i centrala Rimforsa

Bostadsbebyggelse

Rimforsa domineras av villabebyggelse och det finns idag brist på hyres- och bostadsrätter. Fler hyres- och bostadsrätter ger ett mer varierat bostadsutbud vilket möjliggör flyttkedjor. Genom flyttkedjor där exempelvis äldre flyttar från villa till lägenhet frigörs villor där barnfamiljer kan bosätta sig. På detta sätt ökar möjligheten att bo i Rimforsa genom hela livet.

Rimforsa växer men är fortsatt en mindre ort och dess karaktär som sådan bör bevaras. Närheten till vatten och natur ska vara genomgående för hela orten, inte minst bostadsbebyggelsen. Genom god planering kan Rimforsa växa i samklang med naturen, exempelvis genom att bevara grönytor och gröna stråk i samband med planering och exploatering.

Viljeinriktningar

- Aktivt arbeta för fler hyres- och bostadsrätter i flerbostadshus i centrala Rimforsa
- Planera för attraktiva bostäder som knyter an till Rimforsas identitet av närhet till natur och vatten
- Nya båthamnar kan planeras i anslutning till ny bostadsbebyggelse i sjönära läge där det bedöms lämpligt

Näringsliv

Rimforsa speglar en typisk pendlingsort där en hög andel av befolkningen arbetar på annan ort. I Rimforsa får invånare god service kombinerat med närhet till vatten, bra hus- och tomtpriser och Linköping inom räckhåll. För att ge mer liv och aktivitet i orten under dagtid behöver fler arbetsplatser tillkomma i orten. Orten med sin närhet till Linköping och höga andel invånare med högre utbildning ger goda möjligheter för teknik- och tjänstesektorn. En högre dagsbefolkning ger även ett ökat underlag för butiker och restauranger vilket skulle vara ett positivt tillskott.

Verksamhetsområdet längs Industrivägen ligger i en lågpunkt och riskerar att översvämmas vid ett 100-årsregn eller höga vattenflöden. Insatser och åtgärder behöver komma till för att förhindra negativa konsekvenser av detta. Området bör inte utvecklas med ytterligare byggnation. Ny verksamhetsmark planeras istället i anslutning till en ny sydlig infart till Rimforsa.

Viljeinriktningar

- Utred och åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för verksamhetsområdet längs Industrivägen i Rimforsa
- Rimforsa ska vara särskilt attraktivt för verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn
- Arbeta för ett större utbud av butiker och restauranger i centrala Rimforsa

Omsorg, vård och utbildning

Rimforsa skola pekas ut för om- och tillbyggnation för att möta det ökade invånarantalet på orten. På sikt kommer ytterligare en grundskola att behöva etableras i Rimforsa för att fortsatt möta den växande befolkningen. Detta innebär i ett långsiktigt perspektiv att det kommer behövas byggas en ny grundskola i Rimforsa. Översiktsplanen tar höjd för detta och visar var den grundskolan bör förläggas.

I Rimforsa behöver även nya förskolor tillkomma för att möta befolkningstillväxten. I översiktsplanen pekas fyra platser ut för nya förskolor. Platserna är strategiskt placerade med goda kommunikationsmöjligheter.

Västerliden i Rimforsa är idag det enda särskilda boendet för äldre i Rimforsa. Översiktsplanen pekar ut ytterligare ett område intill Hackels aktivitetsområde där ett särskilt boende kan komma att uppföras. Boendet på Västerliden kan komma att utvecklas och utökas på den befintliga platsen alternativt helt flyttas till Hackelområdet. Det är också möjligt att det på sikt utvecklas två särskilda boenden på orten.

Viljeinriktningar

- Möjliggöra fler platser på särskilt boende för äldre i Rimforsa

Gröna och blå stråk

Rimforsas styrkor ligger i närheten till naturen och sjöarna Åsunden och Järnlunden. Just de styrkorna bör tillvaratas och tillväxten ska ske i samklang med bevarandet av den närheten. Strandlinjen längs Åsunden ska stärkas som ett rekreativt stråk för både invånare och besökare. Tätortsnära skog bevaras också i västra delen av orten där Västerlidsberget bevaras som idag och området kring elljusspåret fräntas exploatering.

Grönområden längs riksvägen och järnvägen ska utvecklas med primärt syfte att agera som översvämningsområden vid skyfall och höga vattenflöden. Vid normal vattenföring agerar de som trevliga rekreativa parkområden som även bidrar till att dämpa buller från järnväg och riksväg.

Rimforsa ska utvecklas i samklang med naturen och vattnet och de aspekterna ska alltid ha en framträdande del vid all planering inom orten.

Viljeinriktningar

- Utred och åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för verksamhetsområdet längs Industrivägen i Rimforsa
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Nya båthamnar kan planeras i anslutning till ny bostadsbebyggelse i sjönära läge där det bedöms lämpligt

Idrott och rekreation

I takt med att Rimforsa växer behöver även platser och områden för rekreation och idrott utvecklas. Hackels aktivitetsområde är idag primärt använt för fotboll men att ge möjlighet för andra aktiviteter skulle gynna området och Rimforsaborna. Området kring Åsundahallen kan utvecklas med fler funktioner. Rekreativa områden ska bevaras, stärkas och skapas i samband med områden för gröna och blå stråk.

Med närheten till Åsunden blir båtlivet en framträdande del av Rimforsas rekreativa värden samtidigt som det bidrar till besöksnäringen i kommunen. Därför bör Rimforsaborna få förbättrad tillgänglighet till sjösystemet samtidigt som Rimforsa bör tillgängliggöras för besökare från sjösystemet. Detta innebär att utveckling av båthamnar behöver ske med ett primärt fokus på utveckling av den

befintliga hamnen vid Björksund där besökare har nära tillgång till centrala Rimforsa.

Det är viktigt att stärka gång- och cykelnätet i orten för att göra samtliga områden mer tillgängliga.

Viljeinriktningar

- Utveckla befintliga aktivitetsområden så att en större variation av funktioner och aktiviteter möjliggörs
- Nya båthamnar kan planeras i anslutning till ny bostadsbebyggelse i sjönära läge där det bedöms lämpligt
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar
- Åsundens strand utvecklas med strandpromenad, bad och gemensamma mötesplatser

Kulturmiljö & historia

Gamla landsvägen från Linköping och gästgivargården gjorde Rimforsa till en mötesplats. Kinda kanal invigdes 1871 med brygga och lastplats, men först när järnvägen drogs 1902 med station i Rimforsa tog utvecklingen mot tydligare samhällsfart. Järnvägshotell och affärsrörelser etablerades och gav en samhällskärna kring gästgivargården och stationen. Intill förlades på 1940- och 50-talet snickerifabrik och siloanläggning.

Bostadsbyggandet ökade från 1950-talet, med flera villaområden och då byggdes även skola, mindre flerbostadshus och centrumbyggnad med affärslokal. På 1960-talet drogs den nya vägen från Linköping söderut, idag riksväg 23/34, och Rimforsa fick motell och ny bensinstation. Under 1970-talet tillkom fler villaområden, bland annat utefter Kalmarvägen mot Åsunden och vid Västerliden.

Kindas huvudnäringar, jordbruk och skogsbruk, representeras båda av karaktärsbyggnader i Rimforsa. I ett mindre industriområde mitt i samhället ligger de väl synliga från järnväg och riksväg 23/34. Snickerifabriken från 1940-talet visar bygdens historia som skogsbygd med timmer och virkeshandel. Göta lantmäns silobyggnaden från 1958 vittnar om jordbruket och spannmålshandeln. Båda byggnaderna är goda tidstypiska representanter för sin tid och verksamhet. De har stora möjligheter att förstärka Rimforsas identitet och vara markörer för traktens näringar och symboler vid Rimforsas entré.

Rimforsas närhet till Linköping, det natursköna läget och möjlighet till resor med både båt och tåg gjorde att en tidig kultur med sommarnöjen utefter vattnet

etablerades. Även sommarkoloni, lägerskola, lanthushållsskola och folkhögskola har över tid lockat folk till Rimforsa och naturen.

Viljeinriktningar

- Se befintliga byggnader från olika tidsepoker som en resurs som ger en förståelse för Rimforsas historia och identitet
- Silobyggnaden i Rimforsa bör utvecklas till ett positivt kulturhistoriskt landmärke för Rimforsa, den kan med fördel inhysa bostäder och/eller verksamheter
- Vid utveckling av centrala Rimforsa ska hänsyn tas till byggnader och miljöer av kulturhistoriskt värde
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning

Transportinfrastruktur

Rimforsa ligger väl till ur kommunikationssynpunkt med goda väg- och järnvägsförbindelser, norrut mot Linköping och söderut mot Kisa.

Pendlingsavståndet till centrala Linköping är 30 minuter med bil och 35 minuter med tåg. En utveckling och upprustning av Stångådalsbanan skulle medföra en minskad restid med tåg och därmed ytterligare förbättra ortens kommunikationer.

Rimforsas huvudsakliga infart är från cirkulationsplatsen vid riksväg 23/34. Detta medför i sin tur att Kalmarvägen och Ulrikavägen belastas med den ökade trafiken som ortens tillväxt medför. För trafikmiljön i centrala Rimforsa och trafiksäkerheten längs dessa vägar finns det därför behov av en sydlig infart till orten. Utöver detta har både Kalmarvägen och Ulrikavägen behov av åtgärder, de är på flera platser smala och med dålig sikt samtidigt som de fungerar som genomfartsleder för orten.

Det finns goda möjligheter för en hög andel gående och cyklister när det gäller rörelse inom orten. Ett gång- och cykelnät med hög standard och bra anslutningar är därför viktigt. Att ha lösningar för gående och cyklister vid planering av nya områden är därför särskilt viktigt. Att utveckla det befintliga gång- och cykelnätet är också betydande. Särskilt viktiga stråk för utökning av det befintliga gång- och cykelnätet i Rimforsa:

- Säker anslutning söderut till Krågedal
- Säker anslutning västerut till Hallstad ängar
- Anslutning norrut till Hackelboön
- Säker anslutning österut mot Opphem

Viljeinriktningar

- Ny sydlig infart till Rimforsa från väg 23/34 i höjd med Rimforsa Strand
- Arbeta för utveckling och bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Koppla samman Kisa och Rimforsa med en gång- och cykelväg
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar

2.4 Horn tätort

Se bilagor 3.1 och 3.1a-d för kartor över Horn tätort

Horn är den minsta tätorten i kommunen som med omkring 470 invånare är en serviceort av stor vikt för de södra delarna av Kinda. För Horns utveckling är det viktigt att befintlig service bibehålls och att kopplingen till Kisa samt kommunikationerna till närliggande grannkommuner stärks.

Horn har sedan ett antal år tillbaka tappat invånare och denna trend är något som kommunen vill vända. Ett ökat invånarantal i Horn förbättrar levnadsstandarden för befintliga och framtida Hornbor samt närliggande landsbygd och mindre samhällen.

Viljeinriktningar

- Planera och skapa förutsättningar för 900 invånare i Horn
- Aktivt förmedla bilden av Horn som ett attraktivt boendialternativ i landsbygdens lugn
- Stärka Horn som central knutpunkt för södra Kinda
- Horn ska vara särskilt attraktivt för utveckling av besöksnäringen

Centrum

Centrala delar i Horn kan fyllas med ytterligare funktioner än idag, det skulle ytterligare stärka näringslivet på orten samt öka utbudet av service och tjänster till invånare i Horn samt landsbygden runt omkring. Fler funktioner på en plats stärker dess attraktivitet och medför att fler människor väljer att vistas där. För att öka Horns attraktivitet och stärka ortens utveckling och underlag för service och tjänster kan ett mer attraktivt centrum bidra.

Viljeinriktningar

- Stärk tätortsentréer och centrala delar genom att göra dem tydligare och mer inbjudande
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Förtydliga den äldre torgmiljön och att stärk den som central mötesplats i Horn

Bostadsbebyggelse

Horn domineras av villabebyggelse med vissa inslag av flerbostadshus och rad- eller kedjehus. Orten erbjuder en fantastisk sjö- och naturnära boendemiljö som kan kompletteras ytterligare för att ge plats för ett ökat antal invånare. För att öka Horns attraktivitet bör fokus i ortens utveckling ligga på att möjliggöra nya bostäder i sjönära läge vid Åsunden.

I översiktsplanen finns en utpekad plats för ett målgruppsanpassat boende, ofta kallat trygghetsboende, vilket har efterfrågats av framförallt äldre invånare på orten. Ett sådant boende kan skapa flyttkedjor där äldre flyttar från sina villor vilket ger möjlighet för exempelvis barnfamiljer flyttar in.

Viljeinriktningar

- Särskilt fokusera på att möjliggöra attraktiva bostäder i Horn med sjönära läge
- Nya båthamnar kan planeras i anslutning till ny bostadsbebyggelse i sjönära läge där så bedöms lämpligt
- Underlätta för exploatörer som vill möjliggöra ett trygghetsboende i Horn

Näringsliv

Horn har ett strategiskt läge för besöksnäringen med sin närhet till Vimmerby och Astrid Lindgrens Värld. Kommunens sjösystem och natur ger möjlighet till rekreation och upplevelser. Genom att utveckla besöksnäringen i Horn kan fler arbetstillfällen skapas. Horn är samhället med ett levande föreningsliv, lokalt engagemang och gemenskap.

Tillverkningsindustrin är viktig i Horn och står för 4 av 10 arbetsplatser på orten idag. Översiktsplanen pekar på möjligheter för ytterligare verksamhetsområden för både störande och icke störande verksamheter. Ett diversifierat näringsliv gynnar Horns utveckling.

Omsorg, vård och utbildning

I Horn kommer grund- och förskoleverksamhet att fortsatt finnas kvar på befintliga platser och kapacitet finns för ett ökat invånarantal på orten.

Det särskilda boendet Stånggårdens kommer fortsatt att bedriva sin verksamhet i Horn.

Viljeinriktningar

- Underlätta för exploatörer som vill möjliggöra ett trygghetsboende i Horn

Grön- och blåstruktur

Horn har, precis som hela Kinda, en påtaglig närhet till vatten och natur. Både Stångån och Lillån passerar genom orten innan de ansluter till Åsunden. De två vattendragen och sjön visar på Horns direkta närhet till vattnet och kopplingen till vattnet bör stärkas och synliggöras ytterligare. Genom att skapa och utveckla gröna rörelsestråk längs med vattnet, genom orten och till närliggande naturområden, förbättras Hornbornas tillgänglighet till vatten och natur.

Viljeinriktningar

- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Nya båthamnar kan planeras i anslutning till ny bostadsbebyggelse i sjönära läge där så bedöms lämpligt

Idrott och rekreation

Horn har med sin närhet till Åsunden och omgivande landsbygd goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv där kopplingen till Åsunden har goda förutsättningar att stärkas. Ambitionen i översiktsplanen är att den befintliga båthamnen byggs ut och utvecklas för att göra båtlivet mer tillgängligt för Hornborna. En utveckling av båthamnen gynnar dessutom besöksnäringen genom att förbättra förutsättningar för båtturet att besöka Horn.

För att möjliggöra attraktiva bostäder nära vatten föreslås att den befintliga idrottsplatsen exploateras för bostäder. För att en idrottsplats fortfarande ska finnas inom orten pekar översiktsplanen ut ett område i östra Horn där kommunen har rådighet över marken och därmed kan säkerställa att en ny idrottsplats kan anläggas. En flytt av idrottsplatsen blir endast aktuell i det fall markägaren väljer att planlägga området.

Viljeinriktningar

- Vid en exploatering av befintlig idrottsplats ska den ersättas av en ny idrottsplats på i översiktsplanen utpekad plats
- Nya båthamnar kan planeras i anslutning till ny bostadsbebyggelse i sjönära läge

Kulturmiljö & historia

Horn är beläget vid Stångåns utlopp i Åsunden och omgivet av åkerslätter, med herrgårdarna Åby och Väsby. På 1750-talet byggdes en ny kyrka och byn Flarka med gästgivargård fick kyrkcentrum och byskola. Kinda kanal invigdes 1870-talet och Horn var sluthamnen, fortfarande är det en aktiv hamn men idag med fritidsbåtar och turism. Vid Tyrisfors och hamnen etablerades verksamheter som garveri, mejeri, kvarn, såg, tegeltillverkning, handelsbod och senare vattenkraftstation. Kanaltrafiken gav samhället ett uppsving, fler boende och fler verksamheter. Torg med marknadsplats, affärshus och hotell tillkom.

En ny stor skola byggdes på 1930-talet, idrottsplats med dansbana och badplats likaså. 1960- och 70-talet gav en tydlig årsring med villor, några radhus, äldreboende och församlingshem. Väg 135 mot Gamleby byggdes på 1970-talet och en ny infartsväg drogs och ett nytt posthus uppfördes som idag är bibliotek. En armaturfabrik etablerades, en industrilada byggdes, och nya arbetsplatser skapades. Bebyggelsen med enbostadshus har under 1970- och 80-talet utökats, med några mindre villaområden, upp på höjden öster om väg 135 och ett vattentorn byggdes.

Följden av att ny infartsväg drogs på 1970-talet är att samhällets gamla torg fick en förskjutning i betydelse, när det nya posthuset, idag bibliotek, placerades sidoordnat. Dock möts den nyare infarten och den gamla vägen i torgets närhet och nära kyrkan. Horn har idag få aktiva centrumverksamheter, så de som finns är viktigt att de är i varandras närhet och fortsätter ge en bild och upplevelse av samhällets handelsstråk och torgets betydelse som central mötesplats.

Bebyggelsen i samhället Horn har en mycket enhetlig siluett som har en stor betydelse för ortens karaktär. Den dominerande höjdskalen är en eller två våningar, med undantag för kyrkans höga 1700-tals tornspira och ett tidigt 1900-tals affärshus vid gamla torget med tre våningar. Tvåvåningsskalen minner om att Horn expanderade under kanalens verksamhetstid då samhällen på landsbygden sällan byggde högre hus än två våningar. Det högre affärshuset byggdes medvetet som ett karaktärshus vid torget och markör för en nyare tid.

Viljeinriktningar

- Förtydliga den äldre torgmiljön och att stärk den som central mötesplats i Horn
- Ny bebyggelse i Horn ska huvudsakligen inte överstiga två våningar med undantag för nya byggnader av särskild betydelse för Horns fortsatta utveckling
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning

Transportinfrastruktur

I Horn pekar inte översiktsplanen ut några större nya infrastruktursatsningar. Huvudsakligen behöver gång- och cykelnätet förbättras och byggas ut för att göra det mer attraktivt. Det är dessutom viktigt att vid planering och exploatering av nya områden knyta samman dem på ett lämpligt sätt med befintligt vägnät.

2.5 Landsbygd och övriga samhällen

I Kinda finns flera mindre samhällen som inte klassificeras som tätorter enligt SCBs definition (minst 200 folkbokförda i en sammanhållande bebyggelse). De är dock av stor innebörd för kommunens levande landsbygd och därför hela kommunen. År 2020 bodde ungefär en tredje del av Kindas befolkning på landsbygden eller i de mindre samhällena. Ambitionen är att permanentboendet ska öka i samtliga av kommunens bebyggelsenoder och övriga landsbygden. En ökad befolkning ger större underlag till ytterligare service på Kindas landsbygd, både i kommunal och kommersiell regi.

Kinda har en levande landsbygd som utgör grund för våra största näringar. Det erbjuds naturupplevelser med närhet till vatten oavsett var man bor, samtidigt som det är nära till den service man behöver. Den röda tråden i hela Kinda är närheten till vatten.

Viljeinriktningar

- Arbeta för 1 000 fler permanent boende på Kindas landsbygd och de mindre samhällena
- Aktivt förmedla bilden av Kindas landsbygd och mindre samhällen som attraktiva boendemiljöer nära sjöar och naturen
- Kinda ska knytas samman ytterligare och tillgängligheten ska öka i hela Kinda
- Uppmuntra till etablering av en kommersiell livsmedelsbutik i Björkfors
- Underlätta för exploatörer som vill bidra till utvecklingen av Kindas bebyggelsenoder

Bebyggelsenoder

Vissa samhällen på Kindas landsbygd är strategiskt viktiga för den levande landsbygden och pekas ut särskilt i översiktsplanen som bebyggelsenoder. Bebyggelsenoder är mindre orter eller områden med sammanhållen bebyggelse som idag har viss kommunal service eller på sikt kan komma att få. För samtliga bebyggelsenoder är det viktigt att stärka infrastrukturen på landsbygden.

Hycklinge

Med sitt sjönära läge vid Åsunden och närhet till servicen i Horn har Hycklinge goda förutsättningar för ett ökat permanentboende i samhället. En utveckling av den tidigare skolfastigheten vore ett lyft för samhället. Det finns även viss planlagd mark för bostäder som ännu inte är exploaterad.

Björkfors

Björkfors ligger mitt mellan sjöarna Åsunden och Björken i en bygd med stora natur- och kulturvärden, här finns stor potential till att utveckla besöksnäringen. Det finns intresse för utveckling av samhället och ett ökat underlag skulle ge bättre möjligheter för utökad service i orten.

Tidersrum

I västra Kinda ligger Tidersrum vackert beläget vid Tidersrumssjön och har en av landets äldsta kyrkor som lockar flera besökare årligen. Samhället ligger väl placerat mellan Kisa och Österbymo i Ydre kommun vilket möjliggör goda pendlingsmöjligheter till båda orterna.

Slätmon

Med sitt strategiska läge mellan Kisa och Rimforsa har Slätmon stor potential att utvecklas och förtätas med närhet till servicen de båda tätorterna erbjuder. Området erbjuder goda kommunikationer via riksvägen och ligger inom pendlingsavstånd till både Linköping och Vimmerby.

2.6 Bostadsförsörjning

Kinda kommun vill skapa goda livsmiljöer där det är attraktivt att bo och vara verksam. Alla ska kunna hitta den bostad de söker oavsett behov och boendeform. Vi strävar efter att det ska finnas ett hem för alla med god tillgänglighet, variation i pris, storlek, läge och upplåtelseform. För att tillgodose behovet av bostäder och skapa långsiktig bostadsförsörjning i Kinda kommun behöver bostadsproduktionen gå i linje med befolkningsutvecklingen och skapa ett varierat utbud av boendeformer. En blandning av upplåtelseformer i samma område stärker förutsättningarna för att människor med olika socioekonomisk bakgrund ska kunna bo i samma område. Det gynnar mångfald och integration, som i sin tur stärker social sammanhållning.

Det är viktigt att kommunen växer på ett hållbart sätt både i tätorterna och på landsbygden. En hållbar samhällsutveckling är en förutsättning för att Kinda kommun ska kunna utvecklas. Översiktsplanen visar att det är möjligt att bygga bostäder i och runt våra tätorter samt på landsbygden. Ett sätt att skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling är att förtäta. Förtätning innebär att vi ska bygga tätare på mark som redan är tagen i anspråk. Det kan vara genom att bygga till, bygga på eller att utveckla mark som inte används på ett resurseffektivt sätt genom att utgå från platsens förutsättningar och tillgodose människors behov av exempelvis grönytor, parkering och service samt mötesplatser, trygghet och sociala kontakter. Att förtäta inom tätorterna ger också större möjligheter att ta tillvara på befintlig infrastruktur så som vägar, vatten och avlopp, men även den offentliga servicen som finns att tillgå. Landsbygden har varierande förutsättningar för detta, men även här är förtätning en viktig del i bostadsförsörjningen.

Befolkningen i Kinda kommun har sedan 2015 ökat. Trenden är att befolkningen ökar i den norra delen och minskar i den södra delen av kommunen. Det råder speciellt en stor efterfrågan på villor i Rimforsa och i Kisa.

Kinda kommuns bostadsbestånd domineras av småhus. Det finns få bostadsrätter i kommunen. Bostadsrätter och hyresrätter kan vara bra alternativ för dem som vill sälja sin villa eller ta första steget i boendekarriären. Den tidiga dialogen som genomförts som en del av arbetet med översiktsplanen, visar på att många invånare har en vilja av att kunna bo kvar i sin kommun oavsett ålder. Samtidigt finns det ett intresse för hemvändare och barnfamiljer att flytta hit. Detta ska beaktas som en möjlighet att främja inflyttning, genom att skapa nya former av boenden som exempelvis generationsboende, bogemenskaper och mindre bostäder som öppnar upp och skapar rörelse på bostadsmarknaden.

Förtätning

Förtätning kan beskrivas som ett tillskott av funktioner eller byggnader där avståndet mellan olika platser minskar och närheten mellan människor ökar. Förtätning av områden medför en större funktionsblandning och ger möjlighet till

en ökad befolkningstäthet. Genom förtätning främjas en hållbar utveckling genom att områden som redan exploaterats i någon grad nyttjas mer effektivt. Förtätning är därför positivt och uppmuntras i hela Kinda men främst inom sammanhållen bebyggelse. Förtätning avser mindre eller större kompletteringar till befintligt område, omvandling av ett område från en funktion till en annan och i vissa fall rivning med efterföljande ny exploatering på samma plats. Om förtätningen är lämplig bedöms i varje enskilt fall utifrån ett antal olika faktorer. Vid förtätning bör hänsyn tas till stadsbilden och platsens förhållande till resten av orten, natur- och kulturvärden, värden för rekreation och platsens funktion idag.

Viljeinriktningar

- Vid all utveckling av ny och befintlig bebyggelse ska frågor om tillgänglighet och trygghet belysas särskilt
- Främja hållbar utveckling genom att prioritera utveckling av redan anspråkstagen mark
- Det ska finnas ett blandat utbud av villor, hyresrätter och bostadsrätter för att det ska vara möjligt att hitta en bostad utifrån olika behov och faser i livet
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för att kunna möta behovet av attraktiva bostäder
- Anpassade bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska integreras i byggandet av flerbostadshus med möjlighet till att integrera verksamheter i bottenplan
- Anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning ska integreras i bostadsområden av småhuskaraktär
- Uppmuntra till förtätning där så bedöms lämpligt

2.7 Utveckling i strandnära läge (LIS)

Se bilaga 2.4 LIS-områden

I översiktsplanen ges kommunen möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge. Detta ser Kinda kommun som en möjlighet för utveckling av landsbygden i kommunen. I Kinda är landsbygdsutveckling i strandnära läge aktuellt i hela kommunen. I kommunen finns många sjöar, varav ett par kan utgöra lämpliga platser för bostäder och utveckling av verksamheter. Ett strandnära boende bedöms kunna bidra till inflyttning på landsbygden, vilket ger ett ökat underlag till handel och service.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-område) är ett område som är lämpligt för utveckling av landsbygden där vissa lättnader i strandskyddet kan ges. Syftet med LIS-områden är att långsiktigt stimulera och öka förutsättningarna för den lokala utvecklingen genom att ge ökad möjlighet till bebyggelse och anläggningar i lägen nära vatten. Genom LIS-områden kan kommunen styra exploateringen till de platser där ny bebyggelse, verksamheter eller andra anläggningar anses lämpliga och kan möjliggöra för utveckling av kommunens områden utanför tätorten. Förutom att bidra till att utveckla landsbygden ska det utpekade området inte ha någon stor betydelse för friluftslivet eller för växt- och djurlivet.

Att ett område är utpekade som LIS-område innebär inte att strandskyddet är upphävt eller att dispens inte behövs sökas. Prövningen sker alltid i det enskilda ärendet och det kan då finnas andra beslut än strandskyddsdispensen som krävs för att förändringen ska kunna komma till stånd. Däremot finns det utökade möjligheter till dispens i LIS-områden. Förutsättningen är att området ska vara av sådant slag och ha en sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt, exempel att allmänheten ska ha tillgång till stränderna eller det ska ge positiva effekter på sysselsättningen eller bidra till service på landsbygden.

Några ytterligare exempel på särskilda skäl för att få dispens är:

- En turistanläggning där tillgång till stränder och vatten är en förutsättning, eller åtminstone en avsevärd fördel.
- Livsmedelsförädling som behöver ligga vid vatten, till exempel fiskodling och fiskförädling.
- Nya bostäder för att ge tillräckligt många boende i området så att kommersiell och offentlig service ska kunna finnas kvar

Kommunens områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen pekades ut 2016 i ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. I den nya översiktsplanen har vissa av områdena plockats bort och andra områden har tillkommit. De områden som är utpekade har sedan tidigare bebyggts i viss omfattning, och bör kunna utvecklas

och komplettera utan att det leder till betydande påverkan på växt- och djurlivet vid stränderna.

Kriterier för LIS-områden

LIS-områden har pekats ut i anslutning till flertalet av kommunens sjöar. Alla områden ska följa riktlinjerna för utveckling av LIS-områden. Områdena föreslås för bostadsändamål och verksamheter.

Kommunen har ställt upp kriterier för att identifiera lämpliga LIS-områden. Målsättningen är att främja en utveckling på landsbygden utan att äventyra allmänna intressen. I Kinda kommun gäller följande kriterier vid utpekande av LIS-områden och dessa ska också vara vägledande för utpekande av nya LIS-områden:

- Området har liten eller ingen betydelse för strandskyddets syfte.
- Urvalet ska i första hand ske inom områden som inte omfattas av riksintressena för naturvård och kulturmiljövård.
- Urvalet ska i första hand ske inom områden som inte omfattas av dokumenterade naturvärden.
- Hänsyn ska tas till om området eller platsen redan är exploaterad och hur bebyggelsestrycket kan förväntas öka eller minska. I ett långsiktigt perspektiv får inte strandskyddets syften urholkas på grund av åtgärderna.
- Mark- och vattenområden där det finns risk för översvämningar eller mark med dålig stabilitet ska undvikas.
- Området har tillgång eller närhet till befintlig infrastruktur såsom vägar, järnväg, VA-system, el, tele, lokaltrafik etc.
- Området tillhör inte ett storstadsområde, länscentra, eller tätort med liten tillgång till orörda stränder.
- Inga öar eller mindre uddar bör helt tas i anspråk för tomtplats.

Genom att inte i förväg pekat ut områden ger även det spelrum för lokala initiativ för landsbygdsutveckling och kan öka intresset för att upprätta lokala utvecklingsplaner. Dessa kan stegvis precisera områdena och stimulera landsbygdsutveckling i ett större sammanhang.

Riktlinjer inom LIS-områden

- Allmänhetens, djur- och växtlivets tillgänglighet till vattenområdet ska säkerställas även inom eller i anslutning till utpekade LIS-områden för att inte hela sträckor ska privatiseras.

- Ingen fastighetsbildning bör genomföras så att nya fastigheter går ända ner till strandlinjen.
- Området ska ha goda förutsättningar för en hållbar lösning för vatten och avlopp för att inte försämra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag eller i grundvattnet. Med hållbar lösning menas att vatten och avlopp kan lösas med enskild, gemensam eller kommunal anläggning beroende på platsens förutsättningar.
- Området har god närhet till lämpliga anslutningsvägar och ledningsnät avseende el och telekommunikationer.

Utpekade LIS-områden

Till vänster presenteras samtliga utpekade LIS-områden för utveckling av bostäder och verksamheter där kommunen bedömer att det särskilda skälet för landsbygdsutveckling kan användas vid prövning av dispenser eller upphävande av strandskyddet. De områdena som är utpekade har sedan tidigare bebyggts i viss omfattning, och bör kunna utvecklas eller kompletteras utan att det leder till betydande påverkan på växt- och djurlivet vid stränderna. Områdets lämplighet och konsekvenser har endast bedömts på en översiktlig nivå. I en kommande dispensprövning ska mer detaljerade bedömningar göras. Förslagen bedöms inte påverka allmänhetens tillgänglighet till stränderna.

2.8 Näringsliv

Ett livskraftigt näringsliv är nödvändigt för Kindas utveckling och kommunen ska kännetecknas av ett gott företagsklimat. Vi ska ha ett näringsliv med mångsidig struktur, som är långsiktigt hållbart och som ger arbetstillfällen i kommunen.

Näringslivet i Kinda är diversifierat och representeras av såväl internationella företag som små och medelstora företag. Det finns en bredd av arbetstillfällen som gör Kinda attraktivt.

Näringslivet skapar arbetstillfällen och invånarnas tillgång till arbete har mycket stor betydelse för kommunens framtid. För att företag ska kunna etableras, utvecklas och fortleva i Kinda kommun krävs det att näringslivets olika behov snabbt och enkelt kan uppfyllas.

Kommunen ska stödja ett livskraftigt näringsliv genom att bland annat kontinuerligt planlägga mark för verksamheter så att verksamhetsmark alltid finns att tillgå. Verksamheter i form av tillverkningsindustrier bedöms i huvudsak mest lämpligt att utveckla och etablera i anslutning till befintliga verksamhetsområden i Kisa. Detta för att undvika att skapa fler platser med en störande inverkan på omgivningen. Till följd av Kindas närhet till Linköping eftersträvas det i Rimforsa en ökning av verksamheter inom teknik- och tjänstesektorn. Horn bör stärkas inom besöksnäringen genom sin starka koppling till landsbygden och närheten till natur och vatten. I hela kommunen uppmuntras verksamheter i mindre skala, utanför tätorterna uppmuntras verksamheter kopplat till besöksnäring för att stärka den levande landsbygden.

Tätorternas centrum förstärks genom att förlägga restauranger, tjänster och butiker i centrala delar. Sammanhängande centrumområden ger mer levande miljöer varpå nyetableringar av centrumverksamheter ska läggas i centrum eller i dess närhet eftersom det bidrar till att stärka helheten.

Vid placering av nya eller utökade verksamheter ska närhet till befintlig infrastruktur tas i beräkning. Genom det nyttjas den befintliga infrastrukturen mer effektivt och transporter kan ske med lägre klimatpåverkan. Verksamheter med stor omgivningspåverkan lokaliseras i anslutning till de större kommunikationsstråken för att undvika tunga transporter i ortscentrum och skapa goda förutsättningar för effektiva och hållbara transporter. Den snabba tekniska utvecklingen i samhället gör också en snabbare och säkrare internetuppkoppling till en nödvändighet för näringslivets utveckling. Genom en kontinuerlig utbyggnad av fibernätet och andra alternativ ges förutsättningar för Kindas företagare att frodas. Digitala infrastrukturfrågor ska därför bevakas och drivas för att underlätta för företagande i Kinda. Genom utbyggnad av fiber och förbättrade kommunikationsmöjligheter skapas goda förutsättningar för fler och nya arbetstillfällen i kommunen.

En avgörande faktor för företagen är kompetensförsörjningen. Kommunen ska underlätta för företagens rekrytering genom att möjliggöra för fler attraktiva bostäder samt arbeta för goda kommunikationer och pendlingsmöjligheter. Att erbjuda en god kvalitet inom skola, vård och omsorg gör också Kinda till en mer attraktiv kommun att bo i.

Viljeinriktningar

- Kontors-, butiks- och servicearbetsplatser skapas i centrala lägen, till exempel i bottenplan på flerbostadshus
- Förbättrad tillgång till en stabil IT-infrastruktur över hela Kinda
- Ytkrävande, transportberoende och störande verksamheter koncentreras och lokaliseras i anslutning till de större kommunikationsstråken
- Skapa goda förutsättningar för nyetablering såväl som vidareutveckling av befintliga företag
- Det ska finnas en mark- och planberedskap för olika typer av verksamheter för att kunna tillvarata etableringsförfrågningar
- Stärka kommunikationer och stimulera en ökad inflyttning för att ge goda förutsättningar till kompetensförsörjning
- Huvudsakligen samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen

Besöksnäring

Besöksnäringen är en av de störst växande näringsgrenarna i landet vad gäller omsättning och antal sysselsatta. I Östergötland arbetar samtliga kommuner gemensamt med destinationsutveckling för att nå den nationella strategin för hållbar turism och växande besöksnäring. Nuvarande turistpolitiska mål är att Sverige ska ha en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring som bidrar till en hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i hela landet. Kinda präglas av en stark och positiv företaganda inom besöksnäringen med ett gott samarbete mellan kommun, verksamhetsutövare, privatpersoner och föreningar. Näringen har en stor betydelse för Kinda och ger ett ökat underlag för kommersiell service och nya arbetstillfällen.

I kommunen finns flera nationellt och internationellt kända attraktioner och sevärdheter, bland annat Kinda Kanal, Tidersrums kyrka och Trollegater. Här finns även återkommande evenemang som tillsammans lockar ett betydande antal besökare. Det är framförallt det unika, vackra och omväxlande natur- och kulturlandskapet som ger de grundläggande förutsättningarna för besöksnäringen.

Flera verksamheter samarbetar för att erbjuda bra boende, matupplevelser samt attraktiva evenemang och aktiviteter. Det finns en stolthet och ett gott värdskap hos företagen inom besöksnäringen.

För att stärka besöksnäringen i kommunen ska miljöer och områden som är särskilt betydelsefulla för turismen bevaras och utvecklas. Det är viktigt att marknadsföra dessa värden genom att belysa miljöer med höga natur- och kulturmiljövärden, vårt geografiska läge och attraktiva platser. På så sätt blir Kinda en ännu attraktivare destination att besöka och en långsiktigt hållbar utveckling av besöksnäringen uppnås.

Naturturism

Naturturism omfattar människors aktiviteter när de vistas i naturområden utanför sin vanliga omgivning. Det finns ett stort antal olika aktiviteter som kan omfattas av begreppet naturturism, där några av de vanligaste är olika former av vandring, skidåkning, skridskoåkning, cykling, utomhusbad, båtliv, fritidsfiske och naturstudier.

De areella näringarna består av stora områden och utgör en viktig del i kommunens positiva landskapsbild. Tack vare de areella näringarna har vi ett öppet jordbruks- och beteslandskap och ett tillgängligt skogslandskap. Utveckling av besöksnäringen kopplat till landskapet får inte ske på bekostnad av de areella näringarnas möjlighet att bedriva ett aktivt och produktivt jord- och skogsbruk.

Båtturism

Fiske och båtlivet är stort i kommunen, inte minst i Kinda Kanal och dess sjösystem. I systemet finns 5 gästhamnar samt iläggingsramper för fritidsfiskare. Båtlivet och fisket utgör en viktig del av besöksupplevelsen, varför förutsättningar för aktiva hamnar behöver bevaras och utvecklas.

Ambitionen är att utveckla Rimforsa som besöksmål för båtturister. Detta genom utveckling av befintliga båthamnar med ett primärt fokus på utveckling av hamnen vid Björksund där besökare har nära tillgång till centrala Rimforsa.

Viljeinriktningar

- Stärka samarbetet mellan myndigheter, entreprenörer, kulturaktörer och ideella krafter inom besöksnäringen
- Förbättrad tillgång till en stabil IT-infrastruktur över hela Kinda
- Utveckla området kring kvarteret Vråken som en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Utveckla och etablera servicefunktioner för båtturism

- Belys Kindas närhet till vatten och särskilt Åsunden och Kinda kanal
- Möjliggör fler attraktiva badplatser runt om i Kinda

2.9 Kultur, rekreation och idrott

Idrotts- och rekreationsområden skapar tillsammans med parker och kulturområden ett större värde än respektive område gör var för sig. Det är därför viktigt att se dessa områden ur ett bredare perspektiv och skapa möjligheter att stärka dem som en helhet. Denna helhet främjar folkhälsan både fysiskt och psykiskt genom att tillgängliggöra de rekreativa värden som Kinda kan erbjuda vilket integrerar både människor med varandra och med naturen.

Föreningslivet i Kinda har en lång tradition och är livskraftigt inom många områden. Därigenom skapas en känsla av sammanhang, tillhörighet och identitet. Rekreativvärdena stärks även med ett varierat och tillgängligt fritids- och friluftsutbud vilket ökar Kindas attraktionskraft och invånarnas engagemang.

Viljeinriktningar

- Kommunen värnar om samarbete mellan olika föreningar både inom och över kommungränserna för ett större utbud av aktiviteter för kommunens invånare
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle

Idrott och anläggningar

Idrottsföreningar är en stor del av föreningslivet och olika idrotter medför olika behov av anläggningar och faciliteter. I Kinda finns det både kommunala idrottsanläggningar och privata. Idrott bidrar till god fysisk hälsa medan varje föreningsengagemang ger känslan av sammanhang och tillhörighet. Idrottsanläggningar är ofta ändamålsspecifika men kan utformas för att tillgodogöra behov för olika typer av verksamheter, detta ökar nyttjandet av anläggningen och möjliggör för att fler motiveras till fysisk aktivitet.

Skolnära anläggningar

Nya idrottsanläggningar kommer bland annat att tillkomma i samband med framtida skolbyggnationer. Genom att placera idrottsanläggningar i närhet till skolmiljöer eller som en del av skolmiljön ökar nyttjandegraden av anläggningen, då den både kan användas dagtid i undervisning samt på kvällar och helger av föreningsliv eller vid spontanaktiviteter.

Viljeinriktningar

- Olika gruppers behov och förutsättningar ska särskilt beaktas vid om- och nybyggnation av idrottsanläggningar
- Vid om- och nybyggnationer av idrottsanläggningar ska multifunktionalitet eftersträvas
- Kommunen är positiv till och uppmuntrar det lokala föreningslivet att förvärva och utveckla idrottsanläggningar i egen regi
- Idrott- och fritidsanläggningar ska vara trygga och välkomnande mötesplatser för kommunens alla invånare och besökare oavsett ålder, kön eller socioekonomiska förutsättningar

Rekreation och friluftsliv

Friluftsliv är ett samlingsbegrepp för fritidsaktiviteter som genomförs utomhus och inkluderar såväl organiserad som oorganiserad verksamhet. För friluftslivet är naturen grunden. Skogar, sjöar och vattendrag ger kommuninvånare och besökare stora möjligheter till friluftsliv och rekreation i natursköna områden. Friluftsliv är något som alla ska ha möjlighet att utöva. Naturliga förutsättningar för friluftsliv kompletteras med bad- och båtplatser samt särskilda leder för vandring, cykling och ridning. Områden med höga rekreativvärden kan tillgängliggöras ytterligare genom exempelvis skyltar, parkeringsplatser och stigar samt delvis tillgänglighetsanpassas med hjälp av spänger eller grusvägar.

En kommun som möjliggör platser för egenorganiserade aktiviteter såsom utegym, spontanidrottsplatser eller motionsspår bidrar till tryggare och mer levande livsmiljöer för sina invånare. Att också tillgängliggöra rekreativområden ger positiva effekter inom flera områden, exempelvis förbättras invånarnas livskvalité och kommunens attraktionskraft ökar. Detta tillgängliggör idrotts- och rekreativmöjligheter för invånare i alla åldrar med olika förutsättningar och intressen.

Sjön Åsunden har ett mycket omfattande båtliv med småbåtshamnar i anslutning till Rimforsa och Horn.

Viljeinriktningar

- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreativområden
- Utveckla och etablera servicefunktioner för båtturism
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag

- Vid planläggning ska ytor med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden bevaras och utvecklas
- Binda ihop de geografiskt utspridda friluftsvärdena genom ledssystem som är framkomliga och välskötta, både till sjöss och land
- Möjliggör fler attraktiva badplatser runt om i Kinda
- Bevara, stärk och utveckla gröna rörelsestråk

Kultur och kulturhistoriska miljöer

Med kultur avses här den humanistiska och konstnärligt orienterade innebörden av begreppet. Det omfattar såväl den kommersiella delen som fritids- och amatörkulturen. Att vara del av eller att ta del av andras skapande i form av konst, musik, dans, film, teater, litteratur, med mera, är berikande för de flesta. Kulturlivet är en grogrund för innovationer, sprider värderingar och stimulerar demokrati och förståelse. Olika former av media är viktiga spridningskanaler för kultur av olika slag. Kulturinslag i den offentliga miljön bidrar till att skapa attraktiva mötesplatser.

Kulturmiljöer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader har stor betydelse för både landsbygden och orternas karaktärer och identiteter. Genom att representera olika tidsepoker berättar och visar de tillsammans kommunens historia. En varsam inställning och vilja att förstå befintliga byggnader och miljöer, ger förutsättningar att använda och utveckla och se de som en resurs, både från ett hållbarhetsperspektiv och som källa till kunskap och inspiration. Förändringar som nybyggnad, tillbyggnad och underhåll bör ske med hänsyn till och i samklang med existerande värden och karaktärsdrag. De befintliga byggnaderna och miljöerna kan ge vägledning till anpassning beträffande skala, volym, utformning, material, metoder och kulör samt placering i förhållande till andra byggnader och i landskapet.

Inventering av kulturmiljöer i Kinda

Kinda kommun tog 2018 fram en kulturmiljöinventering inom samhällena i kommunen, dvs. Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors. Inventeringen definierar dels kulturhistoriska värdefulla miljöer uttryckt med olika grader av värde, dels kulturhistoriskt värdefulla enskilda byggnader med olika grader av värde.

Under 2022 pågår arbete med att komplettera med kulturmiljöinventering på landsbygden.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska på olika sätt främja och medverka i utvecklingen av lokaler och platser för kulturverksamhet
- Kommunen ska bidra till fortlevnaden och utvecklingen av kulturlivet i tätorterna och på landsbygden
- Vid planläggning ska ytor med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden bevaras och utvecklas
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning

Bibliotek

Biblioteket är en viktig kunskaps- och informationskälla och en del av den kommunala verksamheten. Biblioteket är också en viktig del av Kindas kulturverksamhet och som mötesplats med tillgång till medier, kulturutbud, möjligheter till eget skapande och fritt lärande och som träffpunkt för föreningar. Biblioteksverksamheten har också ett uppdrag att arbeta med digitala frågor och digitalt utanförskap och agerar som stöd för invånare och besökare. För att biblioteken ska kunna vara en samlingsplats för kunskap och information behöver verksamheten vara tillgänglig för alla kommuninvånare.

Idag finns Kindas huvudbibliotek i Kisa och biblioteksfilialer i kommunens två andra tätorter Rimforsa och Horn. Då omkring två tredjedelar av kommunens invånare bor i någon av dagens tre tätorter har en hög andel av invånarna mycket god tillgång till verksamheten. Övriga invånare lär i stor utsträckning regelbundet ha ärenden i minst en av tätorterna och kan därför tillgodogöra sig bibliotekens tjänster i samband med övriga ärenden. För att biblioteksverksamheten fortsatt ska ha en god tillgänglighet bör ytterligare biblioteksfilialer öppnas upp i bebyggelsenoder i samband med att de växt sig stora nog för att definieras som tätorter.

För att läsa mer om annan offentlig verksamhet se *2.13 Omsorg, vård och utbildning*.

Viljeinriktningar

- Det ska finnas ett bibliotek eller en biblioteksfilial i varje tätort där så bedöms lämpligt

2.10 Plats för människor

I våra samhällen ger vi plats för människor, byggnader och infrastruktur. Vi människor har behov av både byggnaderna och infrastrukturen men vi har även andra behov. Behov av att mötas, utvecklas, leka och uppleva. I samhällsplaneringen är det därför viktigt att planera för de behoven.

Viljeinriktningar

- Aktivt arbeta för att stärka allmänna platser genom tillgängliga mötesplatser och välskötta grönbå stråk
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder
- Skapa mångfunktionella mötesplatser som är attraktiva för flera olika målgrupper
- Kommunen ska verka för att skol- och förskolegårdar kan nyttjas på kvällar och helger
- Det bör finnas lekplatser som är anpassade för personer med olika funktionsnedsättningar
- Ökad tillgänglighet och närhet till lekplatser av god kvalitet
- I planeringen av allmänna platser ska frågor om sol och skugga, gestaltning och möjlighet till sittplatser särskilt belysas

Mötesplatser

Mötesplatser är, som ordet antyder, platser där människor kan mötas. I dagens samhälle kan detta vara allt från kön i matbutiken, badplatsen eller internet. Nästan alla platser har därför mer eller mindre potential att vara en mötesplats. I översiktsplanen syftar mötesplatser huvudsakligen till öppna platser som är tillgängliga för allmänheten och där människor möts regelbundet. En attraktiv mötesplats upplevs trygg under större delen av dygnet genom exempelvis god belysning och människor i rörelse. Den erbjuder dessutom viss komfort, till exempel finns bänkar att sitta på och möjlighet till skugga. En annan viktig aspekt för en attraktiv mötesplats är att det händer något där, detta kan vara genom aktiviteter, butiker och restauranger eller bara att andra människor finns där. Historiskt har torgmiljöer varit de typiska mötesplatserna, där har människor genom alla tider samlats för att utbyta varor och information. Idag finns det dock flertalet olika typer av mötesplatser runt om i vårt samhälle.

I Kinda ska inkluderande mötesplatser som är tillgängliga för alla skapas. Det ska finnas anledning för människor att uppsöka mötesplatser, det bidrar till en ökad integration och starkare gemenskap för Kindas invånare. Det ska vara enkelt att ta sig till, från och mellan mötesplatser på ett säkert och smidigt sätt. Befintliga mötesplatser ska stärkas och utvecklas och nya ska skapas där behovet finns.

Plats för barn och unga

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till lek, vila och fritid. Barn och unga behöver utrymme att pröva olika typer av förmågor. De söker sig därför till miljöer som väcker deras nyfikenhet och engagemang för både sin fysiska och sociala omvärld. Den fysiska miljön är deras utvecklingsmiljö och grogrund för framtida hälsa och välbefinnande varför barnperspektivet alltid ska beaktas i planeringen.

Lekplatser

Barn kan leka var som helst och med vad som helst. En skogsdunge eller en otrafikerad gata nära hemmet kan vara den huvudsakliga arenan för leken. Ett rimligt avstånd till närmsta lekplats varierar därför beroende på områdets karaktär. Ett trafikfritt naturnära område tillgodoser i sig självt barnens behov av lek medan trafikerade områden i tätorterna har större behov av avgränsade lekplatser. I Kinda finns flera lekplatser och lekmiljöer på skolor och förskolor som kan nyttjas under kvällar och helger.

Vid utformning av lekmiljöer är det viktigt att eftersträva en balans mellan äventyr och trygghet. En kort och säker väg innebär att barnen i större utsträckning får tillåtelse och har möjlighet att själva ta sig till en lekplats, vilket är bra både för deras motoriska förmåga och lokalkännedom. Lekplatser blir ofta mötesplatser för äldre barn på kvällstid. Befintliga platser som redan används av ungdomar kan kompletteras och förbättras med redskap som även fungerar för äldre barn.

2.11 Grön- och blåstruktur

Grön- och blåstruktur är sammanhängande system av naturområden som parker, naturmark och vatten i anslutning till bebyggda miljöer. Grön- och blåstrukturen bidrar med både ekologiska, sociala och kulturella värden såsom livsmiljö för djur och växter, rekreation och kulturmiljöer. Dessa värden är i hög grad sammankopplade. De ekologiska värdena är beroende av hur landskapet använts under lång tid och hur de används i dag. Samtidigt ger stor biologisk mångfald och höga kulturvärden stora upplevelsevärden.

Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Parker, stränder och naturområden utgör en viktig del av det offentliga rummet där många tillbringar en stor del av sin fritid. Natur- och kulturmiljöer har även betydelse för en växande näringsgren på landsbygden – besöksnäringen. Potentialen att utveckla naturbaserade upplevelsevärden och naturturism i Kinda är mycket stor.

Att de gröna miljöerna värdesätts högt av många människor avspeglar sig bland annat i högre priser på bostäder som ligger nära attraktiva grönområden. Satsningar på höga upplevelsevärden i tätorternas grön- och naturområden är därmed ett sätt att stärka kommunens attraktionskraft och locka till sig kvalificerad arbetskraft. Det är också ett sätt att gynna social sammanhållning i samhället. Attraktiva grönområden fungerar som mötesplatser där människor, i olika åldrar, från olika delar, och med olika bakgrund, träffas. Grönstrukturen har stor betydelse för folkhälsan. Tätortsnära natur och stadsgrönska har generellt ett värde för rekreation och friluftsliv och i Kinda är det alltid nära till vattnet och naturen.

Skolnära natur

För att barn och unga på ett jämlikt vis ska få tillgång till naturområden samt få möjlighet till kunskap om naturen behöver skolnära natur uppmärksammas. Förståelsen för det mänskliga samspelet med naturen och dess tålighet och förutsättningar har en ökad vikt i den föränderliga värld som nya generationer möter. I Kinda är det alltid nära till naturen och i översiktsplanen har nya områden för skolverksamhet pekats ut nära eller intill grönområden.

Viljeinriktningar

- Aktivt arbeta för att stärka allmänna platser genom tillgängliga mötesplatser och välskötta grönbå stråk
- Möjliggör fler attraktiva badplatser runt om i Kinda
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag

- Förbättrad tillgänglighet till och inom tätortsnära skog- och rekreationsområden
- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Bevara, stärk och utveckla gröna rörelsestråk
- Planera för grönytor som tryggt och säkert kan nyttjas av fler, som uppmuntrar till rekreation och möten, lek och rörelse och stimulerar rörelseförmåga oavsett ålder
- Ökat fokus på ekosystemtjänster i samhällsplaneringen med särskilt fokus på att integrera dem i fortsatt detaljplanehandläggning
- Utveckla befintliga grönbåområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden

Gröna rörelsestråk

Gröna rörelsestråk är stråk av olika standard, allt från stigar till gång- och cykelvägar eller villagator, som möjliggör rörelse i nära anslutning till natur och vatten. Delar av dessa stråk finns idag medan andra har potential att skapas eller förbättras genom högre standard eller mer grönska. Att bevara och förbättra möjligheten till natur- och vattennära rörelse för invånare och besökare främjar folkhälsan genom vardagsmotion och hälsosamma livsmiljöer.

Vid utveckling av gröna rörelsestråk ska särskild hänsyn tas till de naturvärden som redan finns längs rörelsestråken, dessa bör lyftas och synliggöras i samband med utvecklingen. Rörelsestråken ska även göras attraktiva genom god skötsel där typen av skötsel varierar med vilken standard det är på rörelsestråket. Längs rörelsestråken kan bänkar placeras på strategiska platser samt informationstavlor om natur- eller kulturvärden kopplade platser längs stråket.

Gröna rörelsestråk kan skapas och underhållas av fler aktörer än kommunen. Markägare uppmuntras att möjliggöra gröna rörelsestråk på sin egen mark. Då utformningen av ett grönt rörelsestråk varierar finns god potential för fler att tillkomma.

Ekosystemtjänster

Ekosystemen är vår levande grönbå infrastruktur och är minst lika viktiga för våra samhällen som vår skapade bebyggelse och infrastruktur. I städer och tätorter förser växter och djur vårt samhälle med mängder av produkter och tjänster. Växter ger oss syre, föda och byggmaterial och skyddar oss från extrema väder. Bin och andra insekter pollinerar våra grödor. Våtmarker och grönområden renar regn- och snövatten från tungmetaller och andra skadliga ämnen. Maskar och

mikroorganismer bryter ner växt- och djurmaterial och gör våra jordar bördiga och näringsrika. Alla dessa nyttor som naturen ger oss – och många därtill – kallas ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster brukar generellt delas in i fyra olika kategorier: stödjande, försörjande, reglerande och kulturella. I planeringen av den byggda miljön är det särskilt relevant med ekosystemtjänster som har värden för följande aspekter:

- Klimatanpassning, ex. dagvattenhantering och temperaturreglering
- Ökning av den ekologiskt aktiva ytan, ex. gröna tak och gröna väggar
- Biologisk mångfald, ex. gynna biologisk mångfald med buskar, träd och urbana ängar
- Hälsa och rekreation, ex. gynna människors hälsa, främja estetik och sociala relationer
- Bullerreducering, ex. när grönska används för att reducera ljud

2.12 Kommersiell serviceplan

För att en plats ska vara attraktiv för boende, besökare och företag behövs en grundläggande nivå av kommersiell service. Det handlar om att det ska gå att få en fungerande tillvaro och vardag avseende tillgänglighet till dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, apoteksvaror och paketutlämning. Offentliga aktörer som kommunen och regionen kan påverka förutsättningarna för tillgänglighet på olika sätt.

En kommun måste ha en serviceplan för att stöd kopplade till kommersiell service till kommunen eller företag i kommunen ska kunna beviljas. I Kinda kommun är serviceplanen inarbetad i översiktsplanen för att få ett sammanhang med övergripande lokalisering och framtida utveckling av mark- och vattenanvändning. Serviceplanen är intimt sammankopplad med andra delar av översiktsplanen exempelvis vad gäller infrastruktur som bredband, vägar och VA. Vid flera av servicenoderna för kommersiell service finns även olika former av offentlig service. Kommunal service i form av exempelvis bibliotek, skola och förskola behandlas i särskilda avsnitt i översiktsplanen. För att stärka de noder som finns idag är det viktigt att kommunen och de kommersiella aktörerna samverkar när så är möjligt. Inom arbetet med serviceplanering arbetar kommunen med att genomföra insatser som påverkar tillgänglighet till offentlig och kommersiell service och att planera för kommunens långsiktiga utveckling.

I översiktsplanen finns en övergripande strukturbild med ett antal strategiska noder illustrerade och en övergripande strategi för utveckling att stärka våra noder. Detta gäller inte bara för den kommersiella servicen utan även för bostäder, verksamheter och näringsliv, kommunal- och regional service, transportsystem (gång, cykel, kollektivtrafik och biltrafik) med mera.

I Kinda kommun utgör orterna Kisa, Rimforsa och Horn strategiska noder för den kommersiella servicen. På dessa orter finns dagligvarubutiker med fullservicesortiment samt drivmedelsförsäljning. För dessa noder gäller att det på respektive ort finns en koncentration av bostäder och arbetsplatser samtidigt som noden även betjänar omgivande omland. Samtliga noder har också ett strategiskt läge utifrån vägnät, kollektivtrafik och geografi.

Utöver de strategiska noderna finns noder med en mer begränsad service i Björkfors respektive Hycklinge.

I serviceplanens definition av kommersiell service har avgränsning gjorts till dagligvarubutiker, drivmedelsförsäljning, betaltjänster, post- och pakettjänster samt ombud för Apotek, Systembolag och spel.

Regionalt serviceprogram

Region Östergötland har i uppdrag från regeringen att ha ett regionalt serviceprogram (RSP). Det regionala serviceprogrammets syfte är att bidra till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för invånare och näringsliv i Östergötlands landsbygder. Målet är att människor och företag ska kunna bo och verka var de vill i länet och erbjudas god servicenivå inom rimliga avstånd. De verktyg regionen har att använda i genomförandet av RSP är prioriteringar och insatser av stöd och främjande av företagande, samverkan med kommunerna kring rumslig planering, utpekande av orter eller noder som viktiga för god tillgänglighet till service, samt kollektivtrafik.

För att ta del av aktuella mål, prioriteringar och finansiella stöd och bidrag finns det regionala serviceprogrammet tillgängligt på Region Östergötlands webbplats.

Nuläge och analys

Befolkning och demografi

I Kinda kommun bor ca 10 000 invånare. Kommunen har tre tätorter, Kisa med ca 3 800 invånare, Rimforsa med ca 2 300 invånare och Horn med ca 530 invånare. Utöver dessa finns även de mindre samhällena Hycklinge och Björkfors i kommunen. Fördelningen mellan tätort och landsbygd är 67% (tätort) och 33% (landsbygd). Kommunen har en flerkärnig struktur med en relativt stor andel av befolkningen bosatt utanför tätorterna. I några områden är inte gränsen mellan landsbygd och tätort helt tydlig. Exempelvis flera områden söder om Rimforsa definieras idag som landsbygd men byggs för närvarande ut på ett sådant sätt att de på sikt kan förväntas ingå i tätorten Rimforsa. Befolkningstillväxten i kommunen är sedan flera år positiv och nybyggnation av bostäder sker såväl i tätorterna som på landsbygden.

Kommunikationer

Riksväg 23/34 genomkorsar kommunen och ger goda förbindelser mot Linköping respektive mot Vimmerby/Kalmar/Växjö. Även länsväg 134 är ett viktigt vägstråk som förbinder Kisa med Åtvidaberg, Österbymo och Eksjö. I kommunens södra del utgör även länsväg 135 en viktig förbindelse mot Gamleby och Västervik. Riksväg 23/34 mot Linköping har under senare år byggts om till 2+1-väg och ger god tillgänglighet till Linköping och vidare mot Stockholm/Mälardalen. Linköping utgör ett regionalt centrum vad gäller arbetsmarknad, sjukvård samt för annan kommersiell och offentlig service. Vägförbindelserna åt söder, öster och västerut håller en något lägre standard men är likväl viktiga person- och godstransporter. Kommunen har vid flera tillfällen påpekat betydelsen av en förbifart för riksväg 23/34 förbi Kisa för att kunna utveckla orten och kommunen.

Järnvägen Linköping-Kalmar (Stångådalsbanan) passerar genom kommunen och tågen gör uppehåll i Rimforsa och Kisa.

Näringsliv

Kinda kommun har ett stort och differentierat näringsliv. Arbetsplatserna inom kommunen finns främst i kommunens tre tätorter men exempelvis landsbygdsföretag, företag inom turism- och besöksnäringen samt service och i viss mån mindre industriföretag, finns spridda över hela kommunen. Sett till storlek finns ett antal tillverkningsföretag som sticker ut vad avser antalet anställda. I Kisa är flera av dessa företag del av kluster kopplat till skogs- och pappersindustrin.

I fråga om serviceplaneringen är besöks- och turismnäringen en bransch som är särskilt beroende av att en god kommersiell service finns i hela kommunen. För vissa delar av den kommersiella servicen innebär besöksnäringen även en viktig förstärkning av kundunderlaget.

Kommersiell service idag och förändringar sedan tidigare varuförsörjningsplan

Grundläggande kommersiell service i form av livsmedel, drivmedel samt ombud för post, apotek, systembolag och spel finns i Kisa, Rimforsa samt i Horn. Drivmedelsförsäljning finns även i Hycklinge och Björkfors. I Björkfors finns långt gångna planer på en obemannad livsmedelsbutik. I Kisa och Rimforsa finns även sällanköpshandel.

Sedan tidigare varuförsörjningsplan togs fram har stora förändringar i servicen i kommunen skett. Det gäller inte minst på landsbygden där flera tidigare lanthandlare lagt ner vilket inneburit ökade avstånd till närmaste butik för många invånare. Nedläggningen av mindre butiker på landsbygden följer en nationell trend där det blivit allt svårare att bibehålla dessa butikers konkurrenskraft gentemot större butiker och näthandel.

Tillgängligheten till service för alla är viktigt då alla inte har tillgång till bil. Även om bilinnehavet i Kinda kommun är högre än riksgenomsnittet är det viktigt att det finns tillgång till service inom kommunen. Detta gäller inte minst för äldre och funktionsnedsatta. Kollektivtrafik finns idag längs stråket Linköping-Rimforsa-Kisa samt mellan Kisa och Horn. I övriga delar av kommunen finns möjlighet att resa med den så kallade närtrafiken för att nå serviceinrättningar och/eller resa vidare med den linjelagda kollektivtrafiken. I Kisa finns en tätortslinje/servicelinje som är viktig, inte minst för tätortens äldre invånare.

I Kisa finns idag flera konkurrerande livsmedelsbutiker med fullservicesortiment. I Rimforsa och Horn finns idag endast en fullservicebutik i vardera ort.

Stora delar av Kinda kommun utgörs av landsbygdsområden där det idag saknas kommersiell service och där avstånden till närmaste serviceinrättning ofta är långt. I dessa områden saknas också linjelagd kollektivtrafik. Exempel är områdena norr om sjön Åländern och delar av Tidervals socken.

Några av dessa landsbygdsområden utgör gränsområden mot andra kommuner och i förekommande fall är det närmare till kommersiell service i någon av grannkommunerna.

Beskrivning av noder

Strategisk servicenod Kisa

Kisa är kommunens centralort och här finns kommersiell och offentlig service som även betjänar övriga delar av kommunen. Gällande den kommersiella servicen finns i Kisa fullständigt utbud och orten skiljer sig från övriga orter i kommunen genom att det inom livsmedelsbranschen finns konkurrens i form av tre fullservicebutiker. Orten ligger centralt i kommunen samt har goda vägförbindelser samt kollektivtrafik. Några riktade insatser från kommunens eller regionens sida vad gäller att stärka och utveckla den kommersiella servicen på orten har inte varit aktuella hittills. I dagsläget är det inte heller något som talar för att ett sådant behov finns. Kommunens insatser begränsas därmed till mer generella åtgärder för att förbättra näringslivsklimatet i kommunen.

Strategisk servicenod Rimforsa

Rimforsa utgör servicenod för kommunens norra del. På orten finns såväl kommersiell som offentlig service. Liksom i Kisa bedöms nuvarande serviceutbud som livskraftigt och bedöms därför inte kräva några riktade insatser. En ökande befolkning kan komma att innebära underlag för ytterligare kommersiell service. Frågan om lokalisering för sådan service får hanteras i kommunens fortsatta planarbete.

Strategisk servicenod Horn

Horn utgör servicenod för kommunens södra del. Liksom i Rimforsa finns idag ett tillfredställande utbud av kommersiell och offentlig service. Utifrån sitt geografiska läge och stora upptagningsområde är orten och dess livsmedelsbutik utpekad av kommun och region som en prioriterad butik. Butiken har fått investeringsstöd från landsbygdsprogrammet och kommunen utbetalar hemsändningsbidrag till den berörda handlaren. Utifrån butikens nuvarande omsättning har butiken inte varit kvalificerad för driftstöd. Nuvarande handlare har genomfört betydande investeringar för att utveckla butiken.

Serviceod Björkfors

Björkfors är beläget i kommunens östra del och ligger på relativt långt avstånd från nuvarande strategiska serviceod. Drivmedelsförsäljning finns men i övrigt saknas i princip kommersiell och offentlig service i dagsläget. Björkfors med omnejd har utöver den bofasta befolkningen även ett stort antal fritidshushåll och tillfälliga besökare under främst sommartid. Den senaste livsmedelsbutiken på orten nedlades år 2005 men lokala krafter arbetar för närvarande med att få till en etablering av en obemannad butik. Orten är utifrån detta utpekad som en strategisk ort/butik av regionen och kommunen.

Serviceod Hycklinge

Hycklinge ligger relativt nära Horn men bedöms ändå utgöra en nod av betydelse för den kommersiella servicen i kommunen i och med den drivmedelsförsäljning som bedrivs på orten. Noden ligger vid ett strategiskt stråk i form av länsväg 135 mellan Kisa och Gamleby. Det är av vikt att denna drivmedelsförsäljning kan fortsätta och utvecklas. Hycklinge saknar i övrigt kommersiell eller offentlig service varför det är särskilt viktigt att drivmedelsstationen kan bibehållas. Inom nodens upptagningsområde har befolkningen en åldersstruktur med en större andel invånare som är 65 år eller äldre (i området är ca 37% 65 år eller äldre jämfört med ca 27% i kommunen som helhet). Detta motiverar behovet av en större servicetäthet. Noden skulle kunna utvecklas med exempelvis ett begränsat dagligvarusortiment och/eller ombudstjänster.

Kommersiell service utanför kommunen

För kommuninvånaren är den kommersiella servicen inte knuten till någon kommunadministrativ gräns utan det är den funktionella närheten eller aktiva val av var eller på vilket sätt man vill få tillgång till servicen. Många gör ärenden och inhandling i sambanden med resor till och från arbetet samtidigt som fler väljer e-handel och e-tjänster. Behovet av närhet (avstånd) anses ändå vara den viktigaste faktorn utifrån ett allmänt perspektiv. Kinda kommun har en omfattande arbets- och skolpendling till främst Linköping och Vimmerby. För vissa delar av Kinda kommun finns närmaste kommersiella service i någon av våra grannkommuner. Livsmedelsbutikerna i Åtvidaberg, Österbymo, Gullringen och Ulrika har upptagningsområden som omfattar mindre delar av Kinda kommun.

Fordonsbränsle

Region Östergötland lät under år 2021 inventera tillgången till fordonsbränsle i form av bensin och diesel i länet. I Kisa och Rimforsa bedöms drivmedelsförsörjningen avseende dessa bränslen vara tryggad på såväl kort som lång sikt. Anläggningarna på dessa orter är moderna och tillhör rikstäckande

servicekedjor. Även i Horn bedöms situationen för närvarande vara tryggad och försäljningen vid denna station har ökat det senaste året.

Vad gäller stationerna i Björkfors och Hycklinge har dessa ett relativt svagt kundunderlag. Nya myndighetskrav vad gäller miljöanpassningar och alternativa bränslen skulle kunna innebära att dessa stationer får svårt att fortleva. Drivmedelsstationerna i Horn, Hycklinge och Björkfors är utifrån sitt geografiska läge och upptagningsområde prioriterade i kommunens serviceplan.

Försäljningen av elbilar samt övergången till förnybara bränslen ställer nya krav på den framtida drivmedelsförsäljningen. Att komplettera såväl nuvarande drivmedelsstationer som andra serviceinrättningar (särskilt butiker) med möjlighet till elbilsladdning är en viktig del för att utveckla dessas strategiska betydelse. Kommunens roll är framförallt att informera om de möjligheter som finns till stöd och bidrag för dessa ändamål.

Utifrån kommunala mål finns även ett behov av att öka tillgängligheten till olika typer av förnybara fordonsbränslen, exempelvis HVO. Idag finns sådana bränslen endast tillgängliga i Kisa.

Sårbarhet för dagens utbud

Även om tillgängligheten till kommersiell service i Kinda kommun relativt sett är god finns i vissa avseenden en hög grad av sårbarhet. Nedanstående faktorer utgör sårbarhetsfaktorer:

- Hög sårbarhet genom låg konkurrens, endast en aktör per serviceslag finns i en nod eller ort.
- Avstånd till närmaste aktör är betydande
- Tillgänglighet för alla (för de som saknar bil) till närmaste servicenod utanför kommungräns är begränsade då linjekollektivtrafiken och närtrafiken

Prioriterade mål och viljeinriktning

För Kinda kommun är följande mål prioriterade i kommunens arbete med att utveckla den kommersiella servicen i kommunen:

- Alla kommuninvånarna ska ha god tillgång till grundläggande kommersiell service.
- Det ska finnas service för alla som bor och arbetar, startar och driver företag och vistas som besökare i kommunen. Servicenivån i kommunen ska hålla en sådan nivå att den bidrar till att attrahera fler människor som vill bo, verka och besöka Kinda kommun.

- Dagens strategiska servicenoder i Kisa, Rimforsa och Horn ska bibehållas och ges möjlighet att utvecklas. Ur ett regionalt och kommunalt perspektiv är Horn en prioriterad ort/butik.
- Kommunen ska tillsammans med Region Östergötland verka för att utveckla servicen i Björkfors och Hycklinge.
- En obemannad butik etableras i Björkfors.
- I översiktsplaneringen ska det säkerställas att det finns möjlighet att bibehålla och utveckla den kommersiella servicen i samtliga noder.
- Särskilda insatser i form av bidrag för varuhemsändning ska genomföras för äldre och funktionsnedsatta i kommunens södra del. Sker i samverkan med lokal handlare i Horn.
- Näringsidkare och verksamhetsutövare ska ha god kännedom om förutsättningarna och möjligheterna att söka regionala stöd. Detta genom att kommunen sprider informationsmaterial.
- Samverkan ska ske med närliggande kommuner för att kunna förbättra tillgången till service även i områden som ligger långt ifrån kommunens egna strategiska servicenoder.
- Vid bedömning av stöd och måluppfyllelse ska kommunen tillsammans med Region Östergötland vid behov ta fram en sårbarhetsanalys över den kommersiella servicen.
- Medverka till att utveckla kollektivtrafiken och Närtrafiken med god tillgänglighet till Kisa, Rimforsa, Horn, Linköping samt Vimmerby.
- Kinda kommun ska delta i regionalt arbete med serviceplanering och framtagandet av kommande regionala serviceplaner eller liknande.
- Vid förändrade förutsättningar gällande serviceplan ska kommunen aktualitetspröva serviceplanen och vid behov revidera den.

Sårbarhetsanalys

Tillgången till kommersiell service för Kinda kommuns invånare är generellt god för merparten av invånarna. Nuvarande struktur är dock sårbar i det fall någon av nuvarande serviceinrättningar skulle försvinna. Det gäller i synnerhet utanför tätorterna Kisa och Rimforsa. För att analysera vilka effekter förändringar i serviceutbudet skulle få har Tillväxtverkets verktyg Pipos Serviceanalys använts.

Kisa

Upptagningsområdet betjänar för närvarande en befolkning om ca 6 400 personer. I Kisa finns idag tillgång till samtliga servicetyper som mäts i Pipos. Inom flera

kategorier, exempelvis livsmedel och drivmedel finns idag flera olika konkurrerande aktörer. Servicen i Kisa har ett stort geografiskt upptagningsområde och betjänar i praktiken hela kommunen vad gäller betaltjänster/dagskasseinsättning. Dagens utbud får anses vara relativt robust. Vad gäller apoteksvaror samt banktjänster kan det möjligen anses sårbart att det i dagsläget bara finns en aktör. Vad gäller banktjänsterna har nuvarande aktör en stabil och lokal förankring och för närvarande bedöms ingen större risk föreligga i detta avseende.

Rimforsa

Upptagningsområdet betjänar en befolkning om ca 2 383 personer. Befolkningen i tätorten och närområdet har ökat de senaste åren och nuvarande service bedöms ha ett stabilt kundunderlag.

Horn

Upptagningsområdet betjänar en befolkning om ca 1 326 personer. Om nuvarande service i form av livsmedelsbutik med tillhörande ombudstjänster och/eller drivmedelsförsäljning skulle försvinna skulle det innebära en betydande försämring av tillgängligheten. Den genomsnittliga reslängden till närmaste butik skulle i detta fall öka med ca 11 km. Det är därför viktigt att denna service finns kvar och kan utvecklas. Servicen på orten är sårbar utifrån att det endast finns en aktör för respektive serviceslag samt att befolkningen under de senaste decennierna minskat och dessutom blivit äldre. Den kommersiella servicen är viktig för att bevara och utveckla Horn och södra kommunen som en attraktiv miljö för boende, företagande och turism.

Hycklinge

Nuvarande drivmedelsförsäljning är utifrån upptagningsområde, omsättning samt hårdare miljökrav sårbar. Servicen är liksom i Horn viktig för utvecklingen av Hycklinge och södra kommundelen som boende- och besöksort.

Björkfors

Björkfors är idag det område i Kinda som har störst brister i tillgängligheten till kommersiell service. Utifrån ortens läge och kundunderlag är nuvarande service i form av drivmedelsförsäljning samt planerad dagligvaruförsörjning sårbar. Avsaknad av service på orten innebär betydande brister i tillgängligheten till kommersiell service och utan den aktuella servicen skulle den genomsnittliga reslängden öka med ca 7 km.

Övriga delar av kommunen

Mindre områden i kommunen har sin närmaste kommersiella service utanför Kinda i Åtvidaberg, Österbymo, Ulrika eller Gullringen. Skulle servicen försvinna eller försämrats i någon av dessa orter skulle tillgängligheten försämrats för vissa invånare i Kinda kommun.

2.13 Omsorg, vård och utbildning

Tillgänglighet till en jämlik omsorg, vård och utbildning för alla oavsett socioekonomiska förutsättningar, ålder, kön, funktionsvariation och etnicitet är grundläggande byggstenar i ett hållbart samhälle. För att skapa god tillgänglighet och främja ett hållbart resande behöver service och andra samhällsfunktioner vara strategiskt placerade i kommunens noder.

Kommunen ansvarar för den största delen av den samhällsservice som finns där du bor. Den kommunala servicen är i vissa fall obligatorisk för kommunen att tillhandahålla, exempelvis skola och äldreomsorg, och i vissa fall frivillig, exempelvis fritidsgården.

Regional service

Den regionala tillgängligheten och närvaron är viktig för Kinda kommun och alla invånare. Kinda kommun, liksom andra kommuner i regionen, har behov av en anpassad regional närvaro utifrån kommunens lokala förutsättningar. De verksamheter och ansvarsområden som regionen ansvarar för har en stor betydelse och inverkan för kommunen. För den regionala servicen som inte finns i kommuninvånarens närområde är transportsystemet särskilt viktigt för att kunna erbjuda en regional tillgänglighet där kollektivtrafiken i många fall är det enda alternativet för de som saknar bil.

Hälso- och sjukvård tillsammans med kollektivtrafik är de verksamheter och ansvarsområden som främst påverkar den regionala närvaron i Kinda kommun men även andra frågor berör regionens ansvarsområden. Regionala frågor berörs även i andra delar av översiktsplanen.

Kinda kommun tillhör Region Östergötland samtidigt som kommunen söderut gränsar till Region Kalmar. Detta innebär att även om Kindas regionala tillgänglighet till service främst är kopplat till Region Östergötland så finns det funktionella samband, huvudsakligen för södra kommundelen, till Region Kalmar. För Kinda är regionöverskridande samarbeten och tillgänglighet till regional service därför viktiga inslag för att underlätta vardagslivet för delar av kommunens invånare.

Viljeinriktningar

- Medverka till att utveckla den regionala närvaron tillsammans med regionen
- Regional service ska koncentreras till noder i Kinda kommun

- Kommunen ska i regionala kontakter lyfta vikten av den regionala närvaron som viktig utvecklingsmotor för Kinda kommun. Specifikt som viktig motor för infrastruktursatsningar och andra områden som ökar Kindas attraktivitet

Barn och utbildning

Kommunen ansvarar för alla skolformer från förskola till vuxenutbildning. Alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden ska ha lika tillgång till utbildning och barnomsorg. Kommunen ansvarar även för kulturskola och fritidsgård. Inom Kinda Lärcentrum finns dessutom kommunens arbetsmarknadsinsatser, flyktingmottagning och integrationsarbete.

I takt med att kommunen växer behöver utbyggnad och upprustning av skolor och förskolor hålla jämna steg med byggnationstakten för bostäder. I översiktsplanen identifieras tillräckliga markområden för förskolor och skolor på strategiska platser i relation till befintliga och framtida bostadsområden. Detta ökar elevernas förutsättningar att ta sig till skolan på ett mer hållbart och trafiksäkert sätt.

Viljeinriktningar

- Sträva mot att utveckla välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter, särskilt i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle
- I planeringen av allmänna platser ska frågor om sol och skugga, möjlighet till sittplatser, gestaltning och trygghet särskilt belysas
- Kommunen ska aktivt arbeta med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma intressen som till exempel skolor och särskilda boenden
- Kommunen ska verka för att skol- och förskolegårdar kan nyttjas på kvällar och helger
- Bygg ut och förbättra gång- och cykelnätet med särskild hänsyn till trafiksäkerhet, tillgänglighet och barn och ungas rörelsemönster
- Nya skolor och förskolor bör planeras så att en friyta av god kvalitet möjliggörs
- Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas

Vård och omsorg

Kommunen ansvarar för invånares rätt till stöd, vård och omsorg utifrån individuella behov. Detta regleras genom lagstiftning och avtal.

Med en ökad befolkning kan kommunens demografi komma att förändras och behovet av boenden för äldre och funktionshindrade lär förändras över tid. Det är därför viktigt att kommunen i sin samhällsplanering tar höjd för ett ökat behov av boendeplatser för olika målgrupper och samtidigt möjliggör för en flexibilitet i nyttjandet av lokalerna. Det är även viktigt för kommunen med en stärkt och ökad samverkan mellan regionala och kommunala ansvarsområden. En omställning av hälso- och sjukvårdssystem pågår, i enlighet med den nationella målbilden om God och nära vård. Nära vård handlar om att vården ska finnas där invånare behöver den. Att vården finns nära behöver inte alltid betyda geografiskt nära. Det kan också handla om kontakt via digitala vårdtjänster. Mobiltäckning och bredband för bostäder är viktigt för att trygghetsskapande digitala tjänster ska kunna användas och underlättar för invånare i behov av stöd att bo kvar i sitt ordinära boende.

Viljeinriktningar

- Tillsammans med regionen verka för utvecklingen av ett vårdcentrum i Kisa
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle
- Tillgång till platser inom särskilt boende för äldre och bostad med särskild service enligt LSS ska finnas i den utsträckning som krävs för att matcha invånarnas behov
- Vård- och omsorgsverksamhet samt målgruppsanpassade bostäder bör lokaliseras i närheten av annan samhällsservice och med tillgänglighet till gång, cykel- och kollektivtrafik
- Kommunen ska aktivt arbeta med att strategiskt förvärva och planlägga mark som kan vara nödvändig för att i framtiden tillgodose behovet av gemensamma intressen som till exempel skolor och särskilda boenden.
- I planeringen ska kommunen verka för att bostadsbeståndet kompletteras med fler bostäder och boendeformer som uppfyller äldres behov
- Anpassade bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska integreras i byggandet av flerbostadshus med möjlighet till att integrera verksamheter i bottenplan
- Anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning ska integreras i bostadsområden av småhuskaraktär

2.14 Transport och kommunikationer

För Kinda är det viktigt med goda kommunikationer både inom kommunen som till och från platser utanför kommungränsen. Dessa kommunikationer är viktiga för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter m.m.). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens samtliga bebyggelsenoder.

Transporter och dess infrastruktur har stor inverkan på utvecklingen av ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter behöver ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning av orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för de som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en attraktiv utformning för att öka andelen av dessa trafikanter. Påverkansarbete och styrmedel för att få fler att välja de hållbara färdssätten istället för bilen är kostnadseffektiva insatser som komplement till fysiska åtgärder i transportsystemen.

Översiktliga viljeinriktningar

- Genomför insatser för att öka andelen invånare och besökare som går, cyklar och åker kollektivt
- Ökat permanentboende i noder för stärkt underlag för service, infrastruktur och kollektivtrafik
- Aktivt deltagande vid revideringar av länstransportplanen
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas
- Sträva mot att utveckla välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter, särskilt i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor

Gång- och cykeltrafik

Flera kortare resor som idag sker med bil skulle istället kunna ske med cykel då cykeln kan mäta sig med bilen i fråga om snabbhet och effektivitet på kortare sträckor. Det krävs en ökad prioritering av insatser i samhällsplaneringen som främjar cykling för att fler ska välja cykeln som transportsätt. En ökning av cykelresande har positiva effekter på miljön, på folkhälsan och är tillgänglig för fler

grupper än vad biltrafiken är. Cykel bidrar positivt till den enskilda individens hälsa och är ett smidigt och miljövänligt transportsätt. Cykel kan med fördel kombineras med andra färdssätt såsom kollektivt resande.

I likhet med cykeltrafik är det viktigt med en ökad prioritering av insatser i samhällsplaneringen som främjar gående. För de allra kortaste resorna, främst i tätorterna, ska gång vara det första valet vid resande. Gång bidrar positivt till den enskilda individens hälsa och är även ett miljövänligt transportsätt som enkelt kan kombineras med andra färdssätt som exempelvis kollektivt resande. Gående personer är dessutom ett viktigt bidrag till att skapa ett attraktivt och levande centrum.

För att göra det mer attraktivt att gå eller cykla i Kinda krävs en bättre trafiksituation för fotgängare och cyklister. Vid utveckling av nya och befintliga områden ska hänsyn alltid tas till ett effektivt gång- och cykelnät som ska vara trafiksäker, sammanhängande och framkomligt. Bostäder, arbetsplatser och andra målpunkter ska bindas samman på ett effektivt sätt så att vardagsmotion och hälsosamma livsmiljöer främjas. Tillgång till cykelparkeringar och bänkar på strategiska platser är också en viktig del i att göra gång- och cykelinfrastrukturen attraktiv och användbar. De fysiska åtgärderna kan kompletteras med påverkan genom information och kampanjer för att ge den önskade beteendeförändringen.

Barn och unga i trafiken

Barn är per definition alla människor upp till 18 år, men det är stora skillnader inom denna grupp när det gäller behov och förutsättningar. De allra yngsta barnen reser sällan på egen hand, medan de äldre barnen i högre utsträckning än de yngre självständigt reser till skola och fritidsaktiviteter. Omkring 11-årsåldern är en brytpunkt där allt fler barn går och cyklar till skolan på egen hand. Ju yngre barnen är desto mer styrs barnens resvanor och vistelse i trafikmiljöer av föräldrarnas uppfattning av bland annat säkerheten under resan och av resans komplexitet i förhållandet till barnens utvecklings- och mognadsgrad.

För barn i skolåldern krävs en trygg och säker närmiljö, skolväg och väg till fritidsaktiviteter, så att föräldrar vågar släppa i väg dem på egen hand. För att barnens närmiljö ska vara säker har separering från biltrafik, biltrafikens hastighet och hastighetssäkring av korsningspunkter med bilvägnätet stor betydelse. Det är samtidigt viktigt att ge barn möjlighet att, tillsammans med en vuxen, öva upp sin förmåga att självständigt klara komplexa trafiksituationer.

Primära stråk för gående och cyklister

Översiktsplanen anger de primära stråken för gående och cyklister. Dessa stråk syftar huvudsakligen till effektivt resande mellan olika målpunkter och agerar som uppsamlingsstråk för mindre gång- och/eller cykelvägar. Vid planering av nya områden ska tillkommande gång- och cykelvägar ansluta till och förlänga de primära cykelstråken för att fortsatt öka attraktiviteten för att gå och cykla.

Viljeinriktningar

- Koppla samman Kisa och Rimforsa med en gång- och cykelväg
- Bygg ut och förbättra gång- och cykelnätet med särskild hänsyn till trafiksäkerhet, tillgänglighet och barn och ungas rörelsemönster
- Vid utveckling av nya och befintliga områden ska säkra och effektiva gång- och cykelvägar säkerställas inom samt till och från områdena
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar
- Vid ny- eller ombyggnation av gator inom tätorternas centrala delar bör de utformas med plats för gång och cykel och trädplantering om det är möjligt

Kollektivtrafik

Kinda kommun arbetar för att en större andel resor ska ske kollektivt istället för med bil. Syftet med en ökad kollektivtrafik är att förbättra miljön och öka trafiksäkerheten och jämställdheten i transportsystemet. Det är också en viktig del i att minska den klimatpåverkan resorna i kommunen har. En god kollektivtrafik, och då särskilt spårbunden trafik, har visat sig ha betydelse för kommuners tillväxt och invånarnas sysselsättning genom att den möjliggör regionförstoring.

Kisa och Rimforsa erbjuder idag goda möjligheter att arbetspendla kollektivt norrut mot Linköping, både med spårbunden trafik och med busslinjer. Det finns dessutom busslinjer som länkar Horn och Hycklinge med Kisa. Söderut mot Vimmerby är pendlingsmöjligheterna mer begränsade och består främst av tågtrafik på Stångådalsbanan. På landsbygden finns begränsade möjligheter till kollektivtrafik där Närtrafiken fungerar som grundförsörjning. Kollektivtrafiken drivs av Östgötatrafiken avseende busslinjerna och Kalmar länstrafik avseende tågtrafiken. Kommunens ansvar är därför främst attitydförändrande insatser, översyn och utbyggnad av goda möjligheter att ta sig till kollektiva färdmedel. Varje kollektiv resa börjar med en gång-, cykel- eller bilresa, så en stor del i kollektivtrafikens attraktivitet är att ha en god gång- och cykelinfrastruktur och strategiskt placerade bilparkeringar nära hållplatser och stationsläge.

Viljeinriktningar

- Arbeta för utveckling och bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas

- Sträva mot förbättrade möjligheter till kollektivtrafik inom hela Kinda samt till och från grannkommuner
- Ökat permanentboende i noder för stärkt underlag för service, infrastruktur och kollektivtrafik
- Hållplatser och vägar till hållplatser ska utformas så att även de med funktionsnedsättning tryggt kan utnyttja kollektivtrafiken

Vägtrafik

Vägtrafik syftar främst till personbilstrafik och annan motordriven trafik såsom godstrafik. I Kinda spelar vägtrafiken en viktig roll då möjligheten till att färdas med kollektivtrafik är begränsad i stora delar av kommunen i dagsläget. För att minska kommunens klimatpåverkan eftersträvas dock en minskad andel personbilstrafik i kommunen. I tätorterna finns bäst förutsättningar för att minska biltrafiken medan boende och besökare på landsbygden i högre grad är beroende av tillgång till bil.

Vägtrafiknätet ska vara utformat för trafiksäkerhet, minskad omgivningspåverkan och god framkomlighet. För att kommunen som helhet ska fungera är det viktigt att de allmänna vägarna hålls i gott skick och att alla vägar har en bra beläggning. Satsningar bör göras kopplat till mer effektiv bilanvändning genom exempelvis förbättrade möjligheter till samåkning. Laddinfrastruktur bör även byggas ut för att skapa bättre förutsättningar för eldrivna bilar.

Det finns en uppmärksammat problematik kring otrygga trafikmiljöer i anslutning till vissa av kommunens skolor. Främst är denna kopplad till att en intensiv biltrafik uppstår då flera föräldrar kör sina barn till skolan. Detta skapar en ond cirkel då den intensiva biltrafiken bidrar till en försämrade trafikmiljö vilket leder till att fler föräldrar väljer att köra sina barn till skolan och därmed ökar biltrafiken ytterligare. För att bryta cirkeln behövs både god fysisk planering samt insatser för att förändra attityder och skapa nya vanor. På detta sätt utvecklas och skapas välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor.

Översiktsplanen pekar ut fyra större satsningar och förändringar av vägnätet i kommunen.

Förbifart Kisa

Centrala Kisa domineras idag av vägtrafik, främst beror detta på riksväg 23/34 som går genom orten. Riksvägen är tungt trafikerad med en hög andel tunga fordon som medför höga bullernivåer och en otrygg känsla. För att Kisa ska kunna få den positiva utveckling som eftersträvas är det av största vikt att riksvägen får en ny dragning på östra sidan av Kisasjön. Förbifarten skulle dessutom möjliggöra mer

effektiva transporter förbi Kisa då trafiken skulle kunna hålla en jämn hastighet med färre avbrott som exempelvis korsningar och övergångsställen medför.

Arbetet med en ny dragning av riksvägen involverar framförallt kommunen, Trafikverket och regionen där löpande dialog sker. Det är dock av yttersta vikt att kommunen fortsätter att prioritera och lyfta förbifarten i alla delar av sin organisation. För Kisa och kommunen som helhet är detta den mest prioriterade infrastruktursatsningen framåt.

Ny dragning av väg 134 söder om Kisa

Till följd av den nya dragningen av riksväg 23/34 öster om Kisasjön förflyttas en hög andel genomfartstrafiken ut från orten. Större delen av kvarvarande genomfartstrafik härstammar från väg 134, Ydrevägen, som ansluter till centrala Kisa. För att minska påverkan från denna genomfartstrafik identifieras behovet av en ny sydlig dragning av väg 134. Dragningen ska passera Tolvmannadalen och ansluta till riksväg 23/34 söder om Kisa. Genom att passera Tolvmannadalen och dess transportintensiva verksamheter kan trafiken direkt ansluta till väg 134 och vidare till riksväg 23/34 utan att passera centrala Kisa.

Ny sydlig anslutning i Rimforsa

Rimforsas huvudsakliga infart är från cirkulationsplatsen vid riksväg 23/34. Detta medför i sin tur att Kalmarvägen och Ulrikavägen belastas med den ökade trafiken som ortens tillväxt medför och trafikmiljön inom orten blir ohållbar. Med mål om att förbättra trafikmiljön i centrala Rimforsa finns det därför behov av en sydlig infart till orten. Infarten bör ligga i höjd med Rimforsa Strand och möjliggör då en ny ringled i Rimforsa vilket ger förbättrade möjligheter för trafiksäkerhet, god trafikmiljö och effektivare trafikflöden.

2+1-väg Kisa - Vimmerby

Det nordsydliga kommunikationsstråket är kommunens primära transportstråk. Idag utgör riksväg 23/34 av 2+1-väg sträckan Kisa-Rimforsa-Linköping vilket möjliggör hastigheter om 100 km/tim och medför goda kommunikationer norrut från Kisa. På sträckan Kisa-Vimmerby får fordon idag inte föras i högre hastigheter än 80 km/tim. För att ytterligare förbättra kommunikationerna söderut från Kisa behöver sträckan utvecklas till en 2+1-väg för att möjliggöra hastigheter om 100 km/tim. Stråket är prioriterat för kommunen och är av regional vikt. Även boende i Horn och övriga landsbygden i södra Kinda gynnas av en sådan utveckling.

Viljeinriktningar

- Aktivt fortsätta arbetet med en förbifart öster om Kisa
- Ny sydlig infart till Rimforsa från väg 23/34 i höjd med Rimforsa Strand

- Arbeta för en 2+1-väg söder om Kisa för stärkta kopplingar mot Horn och Vimmerby
- Ny sydlig ringled i Kisa mellan riksväg 23/34 och väg 134 mot Ydre
- Ytkrävande, transportberoende och störande verksamheter koncentreras och lokaliseras i anslutning till de större kommunikationsstråken
- Möjliggöra och underlätta för uppförande av fler laddningsstolpar för elbilar i samhället
- Vid ny- eller ombyggnation av gator inom tätorternas centrala delar bör de utformas med plats för gång och cykel och trädplantering om det är möjligt
- Planera för tillgängliga och säkra passager för oskyddade trafikanter i samband med infrastruktursatsningar
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan
- Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det

Järnväg

Stångådalsbanan, det vill säga järnvägen mellan Linköping och Kalmar, går genom Kinda och tågtrafiken gör uppehåll i Kisa och Rimforsa. Trafikverket anger att järnvägen behöver en skyddszon på 30 meter på vardera sidan av spåret som skydd vid eventuella olyckor och för att i framtiden kunna göra kompletteringar av spåren. En väl fungerande tågtrafik till, från och inom kommunen är viktig för bland annat de som pendlar till och från jobb men även för besöksnäringen. Kinda kommun samarbetar tillsammans med angränsande kommuner för att Stångådalsbanan ska rustas upp.

För att förbättra Stångådalsbanans förutsättningar samt bidra till en ökad trafiksäkerhet i kommunen behöver antalet oöversiktliga plankorsningar minska. Detta kan antingen göras genom att bygga om eller stänga befintliga korsningar. När plankorsningar stängs är det viktigt att arbeta för trafiksäkra ersättningsalternativ, exempelvis genom att leda trafik till andra, mer trafiksäkra korsningar. I huvudsak eftersträvas planskilda korsningar där det är möjligt och ekonomiskt försvarbart, i andra hand eftersträvas signalreglerade plankorsningar med bommar.

Viljeinriktningar

- Arbeta för utveckling och bevarande av Stångådalsbanan med fokus på förbättrade pendlingsmöjligheter
- Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan
- Genomför åtgärder för att öka antalet trafiksäkra plankorsningar

2.15 Teknisk försörjning

Den tekniska försörjningen är en förutsättning för att samhället ska kunna fungera på ett bra sätt, genom att tillgodose kommuninvånarnas behov av tekniska tjänster som samtidigt minskar människans miljöpåverkan. Det är viktigt att den tekniska försörjningen är både effektiv och robust, det vill säga att den är trygg även vid kriser och plötsliga händelser. Idag är det en självklarhet, hos både invånare och företag, att det finns el i kontakterna, vatten i kranarna och värme i elementen. Men även en stabil internetuppkoppling är sådant som vi i dagens samhälle har behov av.

Vatten- och avlopp

Kinda kommun står, liksom många andra kommuner, inför stora utmaningar för att säkerställa en hållbar vatten- och avloppsförsörjning (VA-försörjning) i framtiden. För att uppnå en hållbar vatten-, avlopps- och dagvattenförsörjning i en kommun krävs en strategisk och långsiktig planering. Kommunen tar därför fram en VA-plan under 2021/22. VA-planen ska underlätta och samordna arbetet med att uppnå en hållbar VA-försörjning inom kommunen. VA-planen ska beskriva hur VA-försörjningen ska ordnas i hela kommunen, såväl inom som utanför verksamhetsområdet för de allmänna vattentjänsterna.

Som en del i arbetet med VA-planen har en VA-policy antagits av kommunfullmäktige. VA-policyn ska ligga till grund för en hållbar VA-försörjning i Kinda kommun, såväl inom som utanför verksamhetsområdet för de allmänna vattentjänsterna. De ställningstaganden som finns i policyn ska senare omsättas till planerade åtgärder i VA-planen. Ställningstagandena är vägledande i alla kommunala VA-frågor och tillsammans med andra beslutade dokument utgör de underlag för kommunens övergripande planering.

I kommunen finns kommunala dricksvattentäkter i Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge, Björkfors och Ydrefors. I Kisa, Rimforsa och Horn bedöms kapaciteten i vattenverken vara tillräcklig för att klara försörjningen även med befolkningsökningen som översiktsplanen pekat ut. I övriga orter bedöms befolkningsökningen vara marginell i förhållande till vattenverkens kapacitet.

För ledningsnäten finns behov av ökat underhåll inom det befintliga ledningsnätet. I arbetet med VA-planen pågår arbete med beskrivning av hur förnyelse av ledningsnätet ska göras. VA-utbyggnad till både befintliga områden och exploatering av nya områden innebär ett ökat behov av kapacitet i ledningsnätet. Kapaciteten i ledningsnätet behöver byggas ut i Rimforsa.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Aktivt arbeta med att genomföra de åtgärder och utvecklingsarbeten som VA-planen redovisar
- Revidering av VA-planen ska ske i samband med framtagande av kommunens planeringsstrategi varje mandatperiod
- Planeringen ska sträva efter att föroreningar via vattenflöden från ett område minskar efter exploatering
- Arbeta med öppna dagvattenlösningar som gynnar värden kopplat till natur och rekreation, exempelvis genom dammar eller slingrande vattendrag
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att inte medföra en negativ påverkan på recipienten
- Rimforsa reningsverk ska på sikt byggas ut för en ökad kapacitet som möter ortens framtida behov
- Säkra vattenvägar samt översvämningsszoner vid framtagande av nya detaljplaner

Avfall och renhållning

Kommunens planering behöver tillgodose en markanvändning som stödjer en långsiktigt hållbar avfallshantering. Återvinningsstationer och centraler behöver finnas på strategiska platser för att underlätta för människor och företag att göra rätt i vardagen. Avståndet från hushåll eller verksamhet är ofta avgörande för viljan och förmågan att bidra till insamling och sortering. I planeringssammanhang bör avfallsfrågor belysas och beaktas i tidiga skeden.

Kommunens avfallsanläggning Adlerskog öster om Kisa beräknas kunna vara i drift ett antal år framåt, men det finns behov av en ny återvinningscentral. Den nya återvinningscentralen avses placeras inom det utökade området för Ödängs verksamhetsområde. Skulle återvinningscentralen på sikt behöva omlokaliseras bedöms lämplig placering vara norr om Kisa där anslutning kan ske till riksväg 23/34.

Viljeinriktningar

- Ny återvinningscentral placeras inom utökningen av Ödängs verksamhetsområde

- Kommunen ska ha en aktuell avfallsplan som ska följas i alla skeden i planeringen

Digital infrastruktur

En förutsättning för digital utveckling är att det finns tillgång till en digital infrastruktur där bredbandsuppkoppling utgör grunden. Idag är det en självklar del av samhällets infrastruktur. Utöver själva tillgången är det avgörande för användarna att det finns ett förtroende, att det går att lita på att uppkopplingen fungerar och att den information och de tjänster som tillhandahålls alltid är tillgängliga. Bredband är idag en förutsättning för att ta del av många tjänster kopplat till arbete och välfärd.

IT och webbaserad service skapar nya möjligheter för människor att bo kvar eller bosätta sig på landsbygden. Bredband är en förutsättning för de som vill arbeta hemifrån. Kinda kommun är själva nätägare till det stam- och accessnät av fiber som har byggts ut i kommunen sedan 2003. Via upphandlad kommunikationsoperatör, erbjuds kommunens invånare bredbandstjänster i form av internet, TV och telefoni. Bredbandsutbyggnaden pågår på landsbygden, projektpengar söks årligen och kommunen lägger även skattemedel på utbyggnaden. Utbyggnaden sker i den takt medel tillåter.

I Kinda är ambitionen att alla ska ha tillgång till en stabil bredbandsuppkoppling genom en väl utbyggd IT-infrastruktur. Genom att bygga ut fibernätet ger vi förutsättningar för att uppfylla detta behov över hela kommunen. Detta ger även möjligheter att driva företag i hela kommunen och att kunna nyttja både samhälls- och kommersiell service.

Viljeinriktningar

- Samförläggande med annan infrastruktur ska eftersträvas vid utbyggnad av fibernät
- Tillgång till bredband ska beaktas i samband med all planläggning
- Förbättrad tillgång till en stabil IT-infrastruktur över hela Kinda

2.16 Förnybar energi

Förbränning av fossila bränslen, till exempel bensin och olja, bidrar till klimatförändringarna och ger utsläpp av försurande och övergödande ämnen. Kommunens ambition är att minska användandet av fossila bränslen och istället öka andelen förnybar energi. Energi används varje dag på många olika sätt, exempelvis till uppvärmning av bostäder, belysning och elektriska produkter, transporter, industrier och matproduktion. Fossila bränslen, med oljan i spetsen, täcker en stor del av vårt energibehov, inte minst inom transportsektorn. Oljan är en ändlig resurs och andra bränslen måste på sikt ersätta denna. Det är angeläget att energianvändningen effektiviseras i så stor utsträckning som möjligt för att beakta och minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan och för att minska energiåtgången.

För att skapa ett hållbart samhälle är det viktigt att öka andelen förnybar energi. För att uppnå detta är det därför viktigt att energifrågor blir belysta i all utveckling och att kommunen är positiv till att främja innovativa projekt och nya idéer.

Solenergi

Solceller bidrar till en ökad lokal energiproduktion. För att solceller ska bli en mer självklar del vid byggnation bör det finnas med tidigt i planeringen och stärkas med stöd av detaljplanen. För att solcellerna ska bli en given byggdel bör de finnas med redan vid exempelvis avvägningar om färg- och materialval. Solceller är känsliga för beskuggning. Placering av omkringliggande byggnader och växtlighet har därför stor betydelse för solcellsanläggningarnas produktionsförmåga. Växtlighet är av stor vikt för både trivsel och miljö. Lövträd kan exempelvis ge ett minskat behov av kylning sommartid. Målsättningen bör vara att förena grönska och solceller. Solceller bör i största möjliga mån placeras på eller vara integrerade i taket. Byggnadernas orientering samt taklutning är också av betydelse för möjligheten att producera solel. Lokal elproduktion minskar dessutom de överföringsförluster som sker när energi transporteras genom elnätet för användning på annan plats.

I Kinda bör solcellsanläggningar öka och kommunen bör på olika sätt främja lokal solelproduktion. Detta bör framför allt ske i den fysiska planeringen samt genom utveckling av det lokala elnätet. Installation av solceller bör alltid övervägas vid nybyggnation. Integration i fasad/tak eller annan del av byggnaden bör eftersträvas. För att få en så optimal effekt som möjligt är det viktigt hur byggnaderna placeras och vilken utformning takvinklar ges. Kommunen har utrett förutsättningar för solcellsanläggningar på kommunalt ägda byggnader och påbörjat implementeringen där så bedömts som lämpligt.

Sollcellsparker

En solcellspark är en större solcellsanläggning som installeras på marken för kommersiellt bruk. Solcellsparker är aktuellt för markägare eller lantbrukare som har ett stort område att installera solceller på. Detta kan med andra ord vara både stora företag, statliga instanser och privatpersoner som driver en verksamhet som vill producera och/eller sälja solel. För att en solcellspark ska vara så lönsam som möjligt finns det några grundläggande förutsättningar som man bör ha i åtanke, däribland tillgänglighet till en stor yta och nära anslutning till elnätet. Det är viktigt att det närliggande elnätet har den kapacitet som krävs för att kunna hantera överföringen av elen som solcellsparken medför.

Viljeinriktningar

- Investera i solcellanläggningar på kommunalt ägda byggnader där goda förutsättningar finns
- Främja privata och kommersiella solcellsanläggningar på tak
- Kommunen ska i planprocessen beröra förutsättningar för solenergi
- Kommunen är positiv till anläggning av solcellsparker

Vindkraft

Se bilaga 3.5 Områden där vindkraftverk kan prövas

Kinda kommuns geografi är intressant för vindkraft då det finns ett antal områden som har gynnsamma förutsättningar. Vindkraften kan bidra till en markant ökad lokal energiförsörjning och en levande landsbygd genom att ge mark- och skogsägare ytterligare en möjlig inkomstkälla. Vindkraft medför också negativa aspekter såsom buller, visuell påverkan på landskapet samt påverkan på djurlivet.

Vindkraftsanalys

En analys av förutsättningar för etablering av vindkraft har gjorts i samband med översiktsplanarbetet. Analysen utgick från generella avstånd till bostäder och bebyggelse, riksintressen samt utpekade natur- och kulturvärden. I analysen identifierades ett antal områden där, förutom riksintressen för totalförsvaret, inga av de analyserade aspekterna kom i konflikt med etablering av vindkraftsverk.

Kommunen anser att bedömningen om vindkraftsetablering motverkar eller skadar totalförsvarets riksintressen inte kan avgöras av kommunen utan vid en eventuell vindkraftsetablering är det Försvarsmakten som gör den bedömningen. Av denna anledning bedömer kommunen att de identifierade områdena är teoretiskt möjliga för prövning av vindkraftsetablering.

Viljeinriktningar

- Vid en prövning av lämpligheten av en vindkraftsetablering ska djupare studier göras kring etableringens påverkan på människors hälsa och välbefinnande, infrastruktur, natur- och kulturvärden samt landskapsbilden. Bedömningen sker i varje enskilt fall

Vattenkraft

Vattenkraft är energi som utvinns från strömmande vatten i ett vattenkraftverk. Vattenkraften är driftsäker, billig och reglerbar och kan snabbt anpassas till de förändringar som sker i konsumtionen av el, vilket gör att den är en viktig del i att kunna ställa om till förnybar elproduktion.

Vattenkraften kan innebära viss miljöpåverkan. Kraftverksdammarna utgör vandringshinder för ett flertal fiskarter, vilket även påverkar andra arter som är beroende av fiskarnas vandring. Vattenmagasin med stor regleringshöjd skapar en onaturlig nivåskillnad mellan hög- och lågvatten, vilket starkt påverkar de artrika ekosystemen i vattendragens kantzoner. Svängningarna i vattenståndet nedströms dammarna gör att strömfårorna varierar mellan att vara torrlagda och vattenfyllda, något som samtliga arter har svårt att anpassa sig till. Dessutom transporteras näringsämnen bort från strandzonerna.

Det finns idag fyra mindre vattenkraftverk i kommunen.

Viljeinriktningar

- Kommunen är positiv till att bevara den vattenkraftsproduktion som sker i kommunen idag

Bioenergi

Bioenergi är en viktig resurs i omställningen till ett hållbart energisystem eftersom det utgör ett alternativ till fossila bränslen och kan anpassas efter behov.

Biobränslen framställs ur biomassa, som till exempel växter och växtdelar.

Tillsammans med andra förnybara energikällor kan biobränslen användas för uppvärmning, att generera el och i industriella processer. Effektivare fordon som drivs av el eller biodrivmedel kan minska utsläppen av koldioxid från transporter. Kraftvärme med biobränslen kan ersätta separat värme- och elproduktion baserad på fossila bränslen. Det förbättrar resurseffektiviteten och reducerar utsläppen av växthusgaser. För ökning av hållbar biobränsleproduktion är det viktigt att beakta skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga och den får inte leda till försämrad miljö i andra avseenden.

Viljeinriktningar

- Kommunen är positiv till privata och kommersiella anläggningar för bioenergi

Hänsyn och riksintressen

3.0 Hänsyn och riksintressen

I översiktsplanen ska kommunen redovisa de områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur kommunen förhåller sig till dem i sin planering av mark- och vattenområden. Utöver de utpekade riksintressena finns det många andra värden kopplade till mark- och vattenområden som kommunen ska ta hänsyn till när man vill bevara, förädla eller utveckla kommunen.

Många hänsynsområden berör också privat mark och ska här ses som att det finns inventeringar, utredningar eller andra sammanhang som kan behöva beaktas. Ett utpekat hänsynsområde innebär vanligen inte något hinder vid pågående markanvändning men kan aktualiseras vid t ex planering för bostäder eller annan förändring som påverkar områdets värden.

I Kinda finns riksintressen kopplat till följande områden:

- Kulturmiljö - läs mer under 3.2 Kulturmiljö
- Naturvård – läs mer under 3.3 Natur och vatten
- Friluftsliv – läs mer under 3.5 Friluftsliv
- Transportsystem – läs mer under 3.7 Transportsystemet
- Totalförsvaret – läs mer under 3.10 Totalförsvarets riksintressen

Viljeinriktningar

- Riksintressen och andra väsentliga intressen ska alltid beaktas vid planering och tillståndsgivning

3.1 Klimatförändringarnas påverkan på den bebyggda miljön

Den globala uppvärmningen medför konsekvenser som exempelvis högre temperaturer, förändrade nederbördsmängder, förhöjda vattennivåer och mer frekventa extrema vädersituationer. Ett förändrat klimat medför konsekvenser för bebyggelse, infrastruktur, dricksvattenkvalitet, biologisk mångfald, jordbruk samt risk för spridning av föroreningar från förorenade områden.

Omfattningen av konsekvenserna är svåra att överblicka och det råder osäkerhet kring hur omfattande konsekvenserna riskerar att bli. Det är viktigt att hela samhället planerar att ha beredskap för exempelvis värmeböljor, skyfall, vattenbrist och konsekvenser av dessa.

Klimatanpassning innebär åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som märks av redan idag, och de som antas komma i framtiden. Kinda kommun ska enligt plan- och bygglagen beakta klimatförändringar i planering av ny bebyggelse och planera nybyggnation för att minimera effekterna av klimatförändringar. Åtgärder behövs för att bygga ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som står väl rustat att möta och hantera konsekvenserna av ett förändrat klimat.

Idag är risken för ras, sked och erosion inom kommunen låg. Vid ändrade nederbördsförhållanden kan riskerna öka. Ses tecken på att riskerna med ras, skred och erosion ökar ska kommunen ta hänsyn till dessa.

Värmeböljor, torka och högre temperaturer

Temperaturen i länet förväntas kunna öka med ca 3–5 grader till 2098. Sannolikheten för värmeböljor har över tid ökat. För att mildra konsekvenserna, framför allt för särskilt utsatta grupper, behövs både byggnader och utomhusmiljöer som kan erbjuda svalka.

Kommunen ser ett behov av att se över hur den globala uppvärmningen kan påverka dricksvattenförsörjningen, både kvalitativt och kvantitativt. Värmeperioder kan innebära konsekvenser för enskilda vattentäkter och för jordbruket. Torka innebär också en ökad brandrisk.

Viljeinriktningar

- Vid behov begränsa direkt solexponering av känsliga byggnader bland annat genom att planera in mer vegetation och grönytor, för att på så sätt minska kylbehovet inomhus

- Vård- och äldreboende, förskolor, skolor och lokaler för annan samhällsviktig verksamhet ska utformas så att inomhustemperaturer inte blir ohälsosamt höga i samband med värmeböljor
- Utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter, ska vid behov kompletteras med växtlighet eller andra anordningar för att möjliggöra vistelse i skugga

Skyfall, ökad nederbörd och översvämningar

Den årliga nederbörden väntas öka något till följd av klimatförändringarna, särskilt under vintertid men även under våren. Kraftig nederbörd i form av skyfall ökar risk för översvämningssituationer. Översvämningar kan leda till vattenskadorna, erosion, ras, skred mm men också till spridning av föroreningar.

Myndigheten för samhällsskydd- och beredskap (MSB) har gjort en översiktlig översvämningsskartering för Stångån och Storån/Kisaån. Kommunen har tidigare tagit fram översvämningsskarteringar för Kisa och Rimforsa. Skyfallsmodellering, som visar områden som riskerar att drabbas av omfattande översvämning i samband med skyfall, har tagits fram för Kisa och Rimforsa i arbetet med denna översiktsplan.

För övriga tätorter och mindre samhällen saknas riktiga underlag om översvämningar samt påverkan vid skyfall.

Kisa

MSB:s skartering visar att vid ett 100-årsflöde finns stor risk för översvämning av bland annat Kisa vattenverk, Kisa avloppsreningsverk samt flera pumpstationer i Kisa.

Kinda kommun har även låtit göra en översvämningsskartering som inkluderar nivån i Kisasjön. Efter utloppet från Kisasjön (norrut från Kisa) finns flera broar och dammbyggnader som fungerar som flaskhalsar, vilket medför risk för översvämning vid höga flöden i Storån.

Skyfallsskarteringen som tagits fram i arbetet med översiktsplanen visar att bland annat områdena invid Kisasjön, längs Kisaån och Lillån samt område vid Bäckskolan riskerar att drabbas av omfattande översvämning vid skyfall med 100 års återkomsttid.

Skyfall kan orsaka att vatten läcker in i byggnader, där lågpunkter finns. Vid 100 års regn finns indikationer på att ett antal privata bostadshus riskerar att få in vatten och översvämmas. Främst påverkar det bostadshus med källare som där exempelvis garageinfart finns in till källarvåningen. Detta får negativa

konsekvenser för enskilda fastighetsägare men bedöms inte vara stora för samhället.

Rimforsa

Det finns i Rimforsa med omgivning flera områden som ligger lågt och riskerar att översvämmas vid hög vattenföring i Stångån och höga vattennivåer i Järnlunden och Åsunden. Vid stor tillrinning styrs vattennivåerna i Järnlunden och Åsunden till stor del av avbördningskapaciteten för dammen i Brokind och förträngningen i Rimforsa kanal. Utredningar som visar översvämningsrisker och skyfallskarteringar har tagits fram i arbetet med denna översiktsplan (2021) och den fördjupade översiktsplanen (2019).

Skyfallskarteringen visar att vid ett 100-årsregn finns stor risk för översvämning av ungefär samma område som vid ett 100-årsflöde.

Området som ligger lägst i Rimforsa och där påverkan av skyfall och översvämningsrisker är störst är industriområdet kring Industrivägen.

Viljeinriktningar

- Utred och åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för verksamhetsområdet längs Industrivägen i Rimforsa
- Utred och åtgärda risker kopplat till skyfall och höga vattenflöden för Kisa vattenverk, Kisa avloppsreningsverk och berörda pumpstationer i Kisa
- Säkra vattenvägar samt översvämningszoner vid framtagande av nya detaljplaner
- Vid all handläggning av plan- eller byggärenden ska hänsyn tas för att begränsa risken för skador i samband med skyfall och höga vattenflöden
- Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning

Klimatförändringar och jordbruk

På grund av temperaturökningen till följd av klimatförändringarna kan ökad avkastning inom jordbruket förväntas, men även ökad risk för översvämning, torka och skadeangrepp. Klimatförändringarna hotar att göra högproduktiv mark i varmare länder helt obrukbar i framtiden. När detta sker kommer marken i Europas norra delar att bli än viktigare för att klara livsmedelsförsörjningen både lokalt och globalt.

Jordbruket står för en inte obetydlig del av Sveriges totala klimatpåverkan, främst genom utsläpp av växthusgaser och näringsläckage. Växthusgaserna kommer

bland annat från tillverkningen av mineralgödsel och gödselhantering, från djurens matsmältning samt från förbränning av fossila bränslen. Minskar jordbruksproduktionen i Sverige krävs en större import av mat vilket genererar ökade transporter och gör att utsläppen i stället ökar i det exporterande landet. Det finns flera aktiva initiativ med minskad klimatpåverkan och näringsläckage inom det svenska jordbruket, bland annat genom "Greppa näringen", ett samarbetsprojekt mellan LRF, Länsstyrelserna och Jordbruksverket. Åtgärder som att anlägga kantzoner längs åkrar, använda kvävesensorer eller odla eget proteinfoder kan minska klimatpåverkan. Att ta hand om nederbörden och spara vatten i dammar inför torkperioder är exempel på goda anpassningar till ett förändrat klimat. En ökad mångfald av grödor och växtsorter ökar robustheten generellt och förhöjer möjligheten att växterna klarar det förändrade klimatet.

För att läsa mer om jordbruk se *3.6 Areella näringar*.

3.2 Kulturmiljö

Se bilagor 3.4a och 3.4b för kartor över utpekade kulturmiljöer

En kulturmiljö är allt det som har påverkats, präglats och formats av människor genom hela historien. Det är miljöer som visar fysiska spår efter mänsklig aktivitet och verksamhet och kan vara allt från byggnad eller lämning, enskild plats till hela landskap.

I Kinda finns en mångfald av kulturmiljöer som speglar kommunens historia och utveckling. Kindas kulturhistoria är fortfarande närvarande och synlig, avläsbar med många lämningar från äldre brukningsätt som odlingsrösen, stenmurar och hävdade ängar och med många avsnitt med äldre vägar som ger en upplevelse av historien. Tätorterna ligger vid äldre sockencentra eller har vuxit fram vid mötesplatser, verksamheter och kommunikationsleder som vägnätet, järnvägen och Kinda kanal. Bebyggelsen och bebyggelsestrukturen avspeglar samhällets utveckling. Bostadshusens olika typologier är välrepresenterade, både på landsbygden och i tätorterna. Kulturmiljöer finns från skilda tidsepoker och med varierande uttryck och representerar samhällets olika utvecklingsfaser och berättelser.

Kinda kommun är en bygd med varierad landskaps- och bebyggelsestruktur, denna mångfald som tillsammans utgör kulturlandskapet och sammantaget ger en helhet av en levande landsbygdskommun, med förankring och identitet i historien och som kunskap och resurs för den fortsatta samhällsutvecklingen.

Nationella kulturmiljömål

Sedan 1 januari 2014 gäller fyra nationella kulturmiljömål. Regeringen och riksdagen har uttalat att de även ska vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå. Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen

Viljeinriktningar

- Kulturhistoriska värden och lokala särdrag ska betonas som en förutsättning för utveckling av god arkitektur
- Kommunens framtagna kulturmiljöinventering ska användas som underlag vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning
- Vid planläggning ska ytor med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden bevaras och utvecklas

Kulturmiljövård – riksintresse

Områden som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot alla ingrepp som påtagligt kan skada dess värden. Ett utpekade område kan variera både i storlek och i kulturhistoriskt innehåll, ifrån små miljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskapsavsnitt som utvecklats under lång tid. Det är Riksantikvarieämbetet som beslutar om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården. Därefter är det kommunernas uppgift att ta hänsyn till de utpekade riksintressena i översiktsplaneringen.

I Kinda kommun finns 7 utpekade riksintressen för kulturmiljövård.

Regional utpekade kulturmiljöer

1983 gjordes en översiktlig kulturmiljöinventering av Länsstyrelsen. Inventeringen identifierade antal kulturmiljöer av regionalt värde som behöver beaktas vis all samhällsutveckling.

Lokalt utpekade kulturmiljövården

Kinda kommun tog 2018 fram en kulturmiljöinventering inom samhällena i kommunen, dvs. Kisa, Rimforsa, Horn, Hyclinge och Björkfors. Inventeringen definierar dels kulturhistoriska värdefulla miljöer uttryckt med olika grader av värde, dels kulturhistoriskt värdefulla enskilda byggnader med olika grader av värde.

Under 2022 pågår arbete med att komplettera med kulturmiljöinventering på landsbygden.

Kyrkliga kulturminnen och byggnadsminnen

Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrktomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddas av 4 kap. kulturmiljölagen. Objekten får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. I 3 kap. kulturmiljölagen

finns bestämmelser om byggnadsminnen, hur de inrättas, vilket skydd de har och i vilken mån de får ändras. Länsstyrelsen får förklara en byggnad med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde som byggnadsminne. En byggnadsminnesförklaring innebär skyddsbestämmelser och möjligheter till att erhålla statliga byggnadsvårdsbidrag.

Inom Kinda kommun finns följande byggnadsminnen:

- Ramshults bostadshus samt svalgångsbod med portluder från 1700-talet
- Kölefors vaddfabrik
- Lokstallet, Kisa

Fornlämningar

Fornlämningar skyddas av 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Fasta fornlämningar har allmänt skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

I kommunen finns ett mycket stort antal fornlämningar. På Riksantikvarieämbetets webbplats finns söktjänsten Fornsök som innehåller information om alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige, både på land och i vatten.

3.3 Värdefulla natur- och vattenområden

Se bilagor 3.1a-d för kartor över utpekade naturvärden

Naturen i Kinda finns alltid nära. Våra tätorter är tämligen små men innehåller rikligt med grönområden och är omgivna av skog, vatten och öppna kulturmarker. Det finns närmare fyrahundra sjöar av olika slag både vad gäller storlek och djup. I den centrala delen av kommunen ligger Åsunden som tillsammans med Järnlunden bildar en viktig del av Kinda kanal.

Många av naturmiljöerna i Kinda har fortfarande kvar känsliga och hänsynskrävande växter och djur som på många andra platser är borta eller mycket sällsynta. Många områden har ett formellt skydd som naturreservat, Natura 2000 eller biotopskydd men det finns även många mycket värdefulla oskyddade miljöer som vi har skyldighet att beakta för kommande generationer.

I all samhällsplanering ska hänsyn tas till hur kommunens särskilda naturvärden och gröna infrastruktur kan upprätthållas och utvecklas, vilket innebär att särskilt värdefulla natur- och friluftsområden ska bevaras och att nya barriärer i landskapet undviks så långt möjligt.

Naturvårdsprogram

Naturvårdsprogrammet gäller som utgångspunkt för vilka områden och naturtyper som är särskilt skyddsvärda. Grunden för hänsyn är att inga åtgärder ska genomföras som innebär negativ påverkan på beskrivna naturvärden. I Kindas naturvårdsprogram omfattas både natur med formellt skydd och natur som bedömts särskilt skyddsvärd som riksintressen eller naturområden som utgör känsliga biotoper.

I naturvårdsprogrammet beskrivs de åtgärder som anses krävas för att bibehålla eller förstärka naturvärden och särskilt hänsynskrävande arter. Det nu gällande naturvårdsprogrammet från 2009 går att ta del av på Kinda kommuns hemsida.

Parallellt med översiktsplanarbetet tas ett nytt naturvårdsprogram fram.

Viljeinriktningar

- Naturområden med formellt skydd som riksintressen, naturreservat eller liknande ska bevaras i sin helhet och skyddas mot negativ påverkan
- Inga åtgärder ska genomföras som innebär negativ påverkan på naturvärden beskrivna i kommunens naturvårdprogram

- Vid exploatering och ny bebyggelse ska särskild hänsyn tas till att spridningsvägar och gröna samband kan vidmakthållas och att nya barriärer inte tillkommer
- Vid exploatering i tätortsnära lägen och vid förtätning ska särskild hänsyn tas till rekreation och friluftsliv
- Vid detaljplaneläggning av naturmark bör alltid en naturvärdesinventering tas fram

Kindas natur

Geologi

Granit täcker i stort sett hela Kinda. Till stora delar förekommer berg i dagen eller ett mycket tunt moräntäcke. Nedanför bergshöjderna utbreder sig mer mäktiga moränlager och längre ner mot sjöstränderna tillkommer mer eller mindre stora partier med silt och sand som avlagts på sjöbotten efter istiden.

Isälvsmaterial (grus och sand) finns i långsträckta stråk (ofta åsar) utspritt i kommunen. En del av dessa används till att utvinna material, främst sand.

På flera platser i Kinda finns geologiskt intressanta formationer, exempelvis strandlinjer och rester i form av bland annat klapperstensfält från stora vattenflöden. Vidare finns några mäktiga drumliner (hårt packad morän ovanpå berg) en del utpekade som riksintressen ur geologisk aspekt.

Värdetrakter

Länsstyrelsen med flera har pekat ut värdetrakter för olika skogstyper samt gräsmarker. Dessa värdetrakter är landskapsavsnitt där det finns förtätningar av värdefulla områden av samma skogstyp eller markslag.

För Kinda är stora delar av kommunen utpekade för olika värdetrakter: gräsmark, ädellöv, gran, tall och trivallöv.

Sjöar och vattendrag

Kinda kommun ingår till största delen i Stångåns avrinningsområde. Endast några mindre områden i de yttre kanterna ingår i andra avrinningsområden. Många sjöar är utpekade som riksintresse däribland Sommen för friluftslivet, yrkesfiske och naturvård, Åsunden och Järnlunden är utpekade för friluftslivet samt Rödungehultsjön är utpekade för naturvård.

Det förekommer många andra sjöar som har högt naturvärde och är även viktiga för rekreation och friluftsliv. Flera vattendrag har ett mycket högt naturvärde. Av

dessa kan nämnas Pinnarpsbäcken med förekomst av öring och utflödet från Nedre Föllingen där det bland annat förekommer tjockskalig målarmussla.

Våtmarker

Kinda har få stora mossar och de flesta som finns är relativt små. Genom sjösänkningar främst under 1800-talet och större markavvattningsföretag förekommer fuktiga och blöta markområden som ibland brukas som vall idag. En karaktärsmiljö för Kinda är små orörda sumpskogar med skyddsvärd flora och fauna. Några mer utbredda mossar förekommer och då främst i den nordöstra delen av kommunen och mot gränsen till Ydre kommun i sydväst.

Områdesskydd och hänsyn

Många naturområden har ett formellt skydd, som till exempel naturreservat, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden. Det finns också en del områden som är utpekade för att de innehåller höga naturvärden som Riksintressen eller Nyckelbiotoper. Dessa saknar ett formellt skydd men kräver samråd för åtgärder.

Riksintresse för naturvård

Riksintresse för naturvård innebär att detta intresse skall vara överordnat andra allmänna intressen i det aktuella området. I Kinda kommun finns riksintresse för naturvård för sjön Sommen och Rödingehultsjön samt för höga geologiska värden i deltaområdet vid Svalsjö och drumlinen vid Njölhult.

Natura 2000

Natura 2000 har som syfte att skapa ett nätverk av skyddade naturtyper och livsmiljöer för de arter som länderna inom EU kommit överens om. I Kinda finns 30 stycken Natura 2000-områden. Ungefär hälften av Kindas naturreservat är också utpekade som Natura 2000-områden i vissa delar eller i sin helhet.

Skyddad natur

Naturreservat

Naturreservat bildas i syfte att bevara biologiskt mångfald och värdefulla naturmiljöer eller för att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. I Kinda finns i dagsläget 35 stycken naturreservat spridda i stora delar av kommunen. Många skyddade reservat är skogsmiljöer och ofta inslag av gamla ädellövträd men även miljöer kopplade till det gamla odlingslandskapet med betesmarker, ängsmark och i vissa fall hamlade träd.

Nyckelbiotoper och biotopskydd

Nyckelbiotoper och biotopskydd är mindre mark- och vattenområden som utgör livsmiljö för hotade växt- och djurarter. En nyckelbiotop kan utpekade som biotopskyddsområde vilket innebär att det formella skyddet förstärks. Det finns två typer av biotopskydd, dels ett generellt skydd för vissa angivna typer av livsmiljöer och dels enskilda fall där ansvarig myndighet förklarar ett avgränsat område för biotopskyddsområde. Generellt skydd gäller för alléer, småvatten och våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar.

Stora lågexploaterade områden

Stora lågexploaterade områden är sådana mark- och vattenområden som endast i obetydlig omfattning är påverkade av bebyggelse, exploateringsföretag eller andra ingrepp och ska enligt 3 kap. 2 § miljöbalken så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. I detta avsnitt används begreppet lågexploaterat för bostäder eller anläggningar och begreppet opåverkat där det till exempel förekommer hög andel opåverkad skog med utpekade natur- och kulturvärden. Således anses en lågexploaterad mark som är opåverkad vara mer värdefull att skydda och bevara i sin helhet medan en lågexploaterad mark som är kraftigt påverkad kan vara mer lämplig för till exempel vindkraftsetablering.

Då Kinda har ett glest vägnät och en central järnvägslinje samt har en mycket kuperad terräng med förkastningar, berghöjder och sprickdalar finns goda förutsättningar på många platser att uppleva tystnad. Den kuperade terrängen tillsammans med stor andel skogsmark gör att även industriverksamhet inte hörs mer än i den närmaste omgivningen. Ljudstörande industrier finns främst i norra och södra utkanten av Kisa.

3.4 Strandskydd

Strandzonen i anslutning till hav, sjöar och vattendrag är viktig för rekreation, biologisk mångfald och friluftsliv. Våra ständer skyddas i miljöbalken genom strandskyddet. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Genom strandskyddet kan tillgången till allmänna badplatser, friluftsområden och promenadstråk längs stranden tryggas samtidigt som viktiga ekosystem och den biologiska mångfalden skyddas. För att tillgodose syftena är det även enligt huvudregler förbjudet att inom strandskyddsområdet vidta vissa åtgärder, bland annat uppföra nya byggnader, ändra byggnader och anläggningar eller deras användning så att det hindrar allmänheten för att beträda fria områden och om det har en betydande inverkan på djur- och växtliv.

Det skyddade området är i de flesta fall 100 meter från strandkanten, både in på land och ut i vattnet. Länsstyrelsen får under vissa förutsättningar utvidga strandskyddet om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften eller om det är av särskilt betydelse för strandskyddets syften. Ett strandskyddsområde får utvidgats till högst 300 meter från strandlinjen.

Strandskydd

Bilden visar ett exempel på utbredningen av generellt och utökat strandskydd.

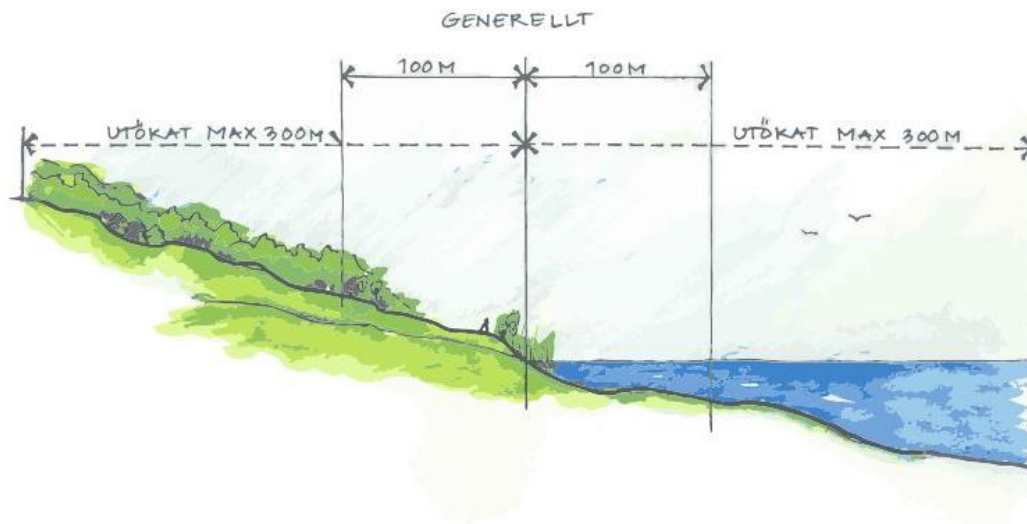

Illustration: Ulrika Åkerlund /Boverket

Strandskyddsreglerna i miljöbalken ger kommunen möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, även kallat LIS-områden, för att gynna utveckling på landsbygden. Se 2.7 *Utveckling i strandnära läge (LIS)* för att läsa mer.

Viljeinriktningar

- Kommun ska i översiktsplanen peka ut LIS-områden. Där dispens från strandskyddet kan prövas om det bedöms bidra till att långsiktigt främja landsbygdsutveckling
- Vid beslut om dispens eller upphävande av strandskyddet ska det alltid lämnas en fri passage om 25 meter från strandlinjen om inte topografin är sådan att detta saknar betydelse
- Vid beslut om dispens eller upphävande av utvidgat strandskydd ska det alltid lämnas en fri passage om 60 meter från strandlinjen om inte topografin är sådan att detta saknar betydelse
- Strandskyddets syften ska beaktas i kommande planering

Fri passage

För att trygga allmänhetens tillgång till fria stränder och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten ska det alltid finnas ett område som behövs för att säkerställa fri passage mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna.

Det är viktigt att den fria passagen får en ändamålsenlig utformning och vara tillräckligt omfattande för att fungera som passage för allmänheten samt för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

I översiktsplanen står att gränsen för en bostadstomt inte ska placeras närmare stranden än 25 meter om inte topografin är sådan att detta saknar betydelse. För områden där utvidgat strandskydd gäller säger översiktsplanen att gränsen för bostadstomt inte ska placeras närmare strandlinjen än 60 meter. Verksamheter kan läggas närmare men även där måste fri passage lämnas. Bryggor, båthus, bastubyggnader och liknande kan läggas vid stranden, men då ska fri passage ordnas ovanför.

Dispens från strandskyddet

Enligt 7 kap. 18 c § miljöbalken kan dispens för strandskyddet prövas om det anses finnas särskilda skäl för området som dispensen avser. Dessa är:

1. Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.
2. Området är genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskild från området närmast strandlinjen.
3. Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området.

4. Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området.
5. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.
6. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Utvidgat strandskydd

Se bilaga 3.3 Utökat strandskydd

För några områden har Länsstyrelsen Östergötland beslutat om utvidgat strandskydd. Utvidgningen varierar mellan 150 till 300 meter från strandlinjen. Utvidgat strandskydd gäller i Kinda kommun för Kinda kanal/Stångåns vattensystem, vilket främst berör sjön Åsunden och den del av Sommen som berör kommunen.

3.5 Friluftsliv

Se bilaga 3.2 Riksintresse för friluftsliv

Friluftsliv är ett samlingsbegrepp för fritidsaktiviteter som genomförs utomhus och inkluderar såväl organiserad som oorganiserad verksamhet.

Viljeinriktningar

- I områden som har stor betydelse för friluftsliv, rekreation och fysisk aktivitet ska utveckling som påtagligt kan skada dess värden undvikas
- Vid utveckling av ny och befintlig bebyggelse ska hänsyn tas till friluftslivets infrastruktur i form av olika ledssystem, både till sjöss och land
- Binda ihop de geografiskt utspridda friluftsvärdena genom ledssystem som är framkomliga och välskötta, både till sjöss och land

Nationella friluftsmål

Friluftslivet ger oss hälsa, naturförståelse och regional utveckling. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitiken som regeringen beslutade om i december 2012. Målen är:

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Ett rikt friluftsliv i skolan
8. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

Riksintressen

Ett riksintresse för friluftsliv är ett geografiskt område som på grund av höga värden för friluftslivet är av nationell betydelse. Områden av riksintresse för friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som kan innebära ”påtaglig skada” på

intresset. Med friluftsliv avses vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser. Naturvårdsverket ansvarar för att peka ut riksintresseområden för friluftslivet och har formulerat motiv och värdebeskrivningar för varje område. Dessa bör beaktas vid varje specifikt berört område.

I Kinda är sjöarna Åsunden, Järnlunden och Sommen riksintressen för friluftslivet. Åsunden och Järnlunden är en del av både Kinda Kanal och Stångåns avrinningsområde. Sjöarna är klara sötvattensjöar med hög frekvens av både båttrafik och kanotister. Därtill finns det både kommunala och spontana badplatser längs med strandlinjen.

3.6 Areella näringar

Med areella näringar menas de näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och vatten. Utöver att vara en basnäring som förser människan med bland annat livsmedel så har dessa näringar också en viktig roll som förvaltare av värdefull natur och kulturvärden. Ett rikt och vackert kulturlandskap gör det i sin tur möjligt att bedriva andra näringar och rekreativa aktiviteter som upplevelseturism, friluftsliv och jakt. Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse enligt miljöbalken.

I Kinda kommun står de areella näringarna för 10 % av kommuninvånarnas sysselsättningsgrad och skog- och jordbruksmark upptar nästan 80 % av kommunens yta.

Jordbruk

Arealen jordbruksmark i Sverige har, sett över en längre tidsperiod, minskat drastiskt och trycket på att ta jordbruksmark i anspråk för andra ändamål är stort. Av den mark som tidigare varit jordbruksmark så har större delen av marken övergått till skog medan en mindre del har exploaterats för bebyggelse. Den jordbruksmark som har övergått till skog går med relativt enkla medel att återställa till brukningsvärd jordbruksmark medan exploatering av jordbruksmark för bebyggelse ses som en irreversibel åtgärd. Att exploatera jordbruksmark riskerar att hota nuvarande och framtida generationers livsmedelsförsörjning.

Ur ett globalt perspektiv blir jordbruksmarken allt värdefullare för livsmedelsförsörjningen då den ska föda fler samtidigt som klimatförändringar och markförstöring gör att den minskar. För att läsa mer om hur jordbruksverksamhet och klimatförändringar berör varandra se *3.1 Klimatförändringars påverkan på den bebyggda miljön*.

Miljöbalken anger att brukningsvärd jordbruksmark endast får exploateras för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark kan tas i anspråk. Kindas bebyggelsenoder har varierande möjlighet att växa utan att ta jordbruksmark i anspråk. Detta beror bland annat på Kindas kuperade terräng med stora höjdskillnader som försvårar möjligheten att skapa tillgängliga områden samt en hög efterfrågan på bostäder i områden med goda kommunikationer till Linköping i norr.

Ängar och betesmarker är viktiga livsmiljöer för många växt- och djurarter. Exempelvis går vissa arter endast att finna på ogödslad slåttad ängsmark medan andra är helt beroende av att landskapet hålls öppet genom bete. Åkerholmar, stenrösen och bryn är andra unika livsmiljöer som hör till jordbruksmarken och

som härbärgerar många arter. En del av dessa skyddas av biotopskyddet. Att den biologiska mångfalden bevaras har stor betydelse för att ekosystemen och ekosystemtjänsterna ska fungera.

Ungefär 11 % av kommunens yta utgörs idag av produktiv jordbruksmark. Där mest jordbruksmark tas i anspråk vid Rimforsa. Rimforsa är en strategiskt viktig ort i kommunen och då det saknas lämpliga alternativ är det ofrånkomligt att jordbruksmark tas i anspråk i Rimforsa. Översiktsplanens samtliga redovisade utvecklingsområden skulle vid ett genomförande av alla områden medföra att cirka 356 hektar produktiv jordbruksmark tas i anspråk, vilket motsvarar cirka 2,5 % av den totala jordbruksmarken i Kinda. Omkring 70 % av jordbruksmarken i Kinda ligger inom särskilt utpekade jordbruksbygder där jordbruksmarkens värden och brukandet särskilt ska beaktas och skyddas vid eventuell utveckling. Bedömningen är att översiktsplanen sammantaget har tagit stor hänsyn till produktiv jordbruksmark.

Livsmedelsförsörjning och nationell livsmedelsstrategi

Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030 omfattar hela livsmedelskedjan. En långsiktig strategi ska bidra till att potentialen för hela livsmedelskedjan nyttjas fullt ut. Det innebär en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och ge alla konsumenter bättre förutsättningar att göra medvetna val.

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Viljeinriktningar

- Inom jordbruksbygder ska det i möjligaste mån undvikas att exploatera jordbruksmark
- Inom jordbruksbygder ska möjligheten att fortsatt bedriva ett effektivt jordbruk väga tungt vid all typ av utveckling
- Där jordbruksmark i översiktsplanen pekats ut för annan användning bedöms behovet av marken för den utpekade användningen väga tyngre än bevarandet av jordbruksmarken
- Verka för bevarande och skötsel av värdefulla ängs- och betesmarker samt artrika gräsmarker

- För att ge förutsättningar för ett fortsatt brukande av jordbruksmark bedöms mindre intrång på marken vara acceptabelt om det inte avsevärt försvårar möjligheten till ett rationellt jordbruk

Skogsbruk

Skogen är en betydande naturresurs i kommunen. Den ger förnybara råvaror, skapar arbetstillfällen och har betydelse för rekreation och friluftsliv. Skogen har stor betydelse i minskandet av växthusgaser i atmosfären då den upptar koldioxid. Vilka värden en skog har beror till stor del på hur den sköts och brukas. Enligt miljöbalken ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Omkring två tredjedelar av kommunens yta utgörs av skogsmark. Större delen av skogsarealen är privatägd men det finns även viss skog som ägs av kommunen. Skogen sköts ofta utifrån sina ekonomiska värden. Vissa skogsägare väljer att göra frivilliga avsättningar, alltså att avsätta en del av skogsmarken för naturvård. En del av den privatägda skogsmarken är certifierad vilket ställer krav på att skogsbruket är hållbart och regleras genom en skogsbruksplan eller en så kallad grön skogsbruksplan. Den kommunalt ägda skogen sköts utifrån en grön skogsbruksplan. För de tätortsnära skogsområdena som kommunen äger är det inte främst de ekonomiska värdena som väger in utan det den sköts huvudsakligen utifrån värden kopplat till rekreation, kultur och natur. Skötseln av den tätortsnära skogen tar även hänsyn till säkerhetsaspekter genom att exempelvis förebygga olyckor till följd av fallande grenar och att arbeta för att den tätortsnära skogen upplevs som trygg att vistas i.

Viljeinriktningar

- Inom skogsbruksbygder ska exploatering av skogsmark huvudsakligen ske på ett sätt som inte markant försvårar möjligheten till ett rationellt skogsbruk
- Ny bebyggelse, vägar och annan infrastruktur ska placeras så att den inte försvårar ett rationellt skogsbruk
- Verka för att öka andelen naturvårdad skog bland kommunens ägda skogar

Jakt och fiske

Kontinuerlig tillgång till vatten, skydd och föda i landskapet är nycklar till friska viltstammar. En del vilt orsakar dock olägenhet och ekonomisk skada för många lantbrukare och skogsägare. Vildsvinens bökande förstör grödor och mark och kan orsaka skador på maskiner genom att det för upp stenar till markytan. Hjortdjurens betande går ofta hårt åt nyplanterad skog och vilda rovdjur kan ta eller skrämna tamboskap. Men dessa djurs närvaro leder också till en ökad

biodiversitet och de erbjuder rekreativa värden i form av jakt och friluftsliv, vilket även kan gynna turismen. Jakt och fiske är en del för en hållbar förvaltning av naturresurser. Viltets skador på marken kan begränsas främst genom att viltstammarnas storlek hålls på en nivå som avväger skador och nytta.

Jakt är en basnäring och samtidigt en källa till rekreation, avkoppling och naturupplevelser. Jakten är viktig ur ett viltvårdsperspektiv och uppskattas ofta av många jord- och skogsbrukare då det påverkar de areella näringarna. Att kunna fiska har för vissa personer en särskilt stor betydelse ur ett rekreativt perspektiv. Fisketurism, kräftfiske och försäljning av fiskekort är en potentiellt växande del i turistnäringen. Kommunen ser värdet av att jakt- och fiskeverksamheter har möjlighet att växa i Kinda.

Viljeinriktningar

- Dialog ska föras vid behov med jakt-och fiskeföreningar om förvaltning och hushållning av naturresurser

Täktverksamhet

För att bedriva täkt av berg- och grusmaterial, som inte enbart ska användas till husbehov, behövs tillstånd enligt miljöbalken. Tillståndet reglerar hur mycket material som får brytas i tåkten, både per år och totalt inom tillståndstiden. I Kinda kommun fanns i april 2022 6 berg- och grustäkter med tillstånd för uttag fördelade på 5 företag. För att klara kommande generationers samhällsbyggande är det nödvändigt med bättre hushållning och god planering av användandet av våra täkter. Berg- och moräntäkter förekommer ofta i områden med mindre betydelsefulla landskaps- och naturmiljövärden, till skillnad från naturgruset som ofta utvinns ur isälvsavlagringar som rullstensåsar och isälvsdeltan.

Naturgrusavlagringar är av vikt för vattenförsörjningen och behöver därmed fortsatt skydd. De kvarvarande naturgrusavlagringarna är även en viktig del i natur- och kulturlandskapet. Länsstyrelsen i Östergötland har i regional vattenförsörjningsplan identifierat flera grusförekomster som kan vara lämpliga för konstgjord infiltration. Konstgjord infiltration kan användas för att förstärka grundvattenbildningen men också av kvalitetstekniska skäl. För att säkra dricksvattenförsörjningen i framtiden kan grundvattenbildningen behöva stärkas med konstgjord infiltration.

Länsstyrelsen i Östergötland har också som ett komplement till den Regionala vattenförsörjningsplanen tagit fram en materialförsörjningsplan för säker dricksvattenförsörjning i Östergötland. I den anges mål och riktlinjer för att identifiera och bevara naturgrusavlagringar för framtida dricksvattenförsörjning. Materialförsörjningsplanen visar lämpliga och olämpliga områden för utvinning av ballast i förhållande till vattenförsörjningsintresset och var i länet det finns grusförekomster med förutsättning för konstgjord infiltration till grundvattnet. En

ökad brytning av berg istället för naturgrus är inte heller problemfritt, utan lokaliseringen blir på samma sätt föremål för motstridiga intressen.

Viljeinriktningar

- Nya grustäkter och bergtäkter i direkt anslutning till sjöar och vattendrag tillåts inte, inte heller nya täkter som negativt påverkar besöksnäringen, friluftslivet, kultur- eller naturvärden
- Utvidgning av befintliga täkter är att föredra framför nya lokaliseringar, för att undvika ytterligare påverkan på omgivningen
- Nya bergtäkter får prövas mot de i översiktsplanen redovisade allmänna intressena och den miljökonsekvensbeskrivning som alltid ska upprättas inför nya täkter
- Kommunen ska leva upp till den regionala materialförsörjningsplanen

3.7 Transportsystem

Se bilaga 3.7 Transportsystem

Viktiga transportlänkar genom Kinda kommun är riksväg 23/34 och Stångådalsbanan. De utgör viktiga länkar för kommunikationerna mellan Kinda och övriga världen. Utöver dessa finns allmänna och enskilda vägar som är viktiga för transportsystemet inom Kinda kommun.

Viljeinriktningar

- Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan
- Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det

Vägar – Riksintresse, 3 kap. 8 § miljöbalken

Riksväg 23/34 utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Den utgör en förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Väg 23/34 utgör en del av en viktig förbindelse mellan Malmö/Lund/Kristianstad, Växjö och Linköping.

I riksintressebegreppet ingår att de mark- och vattenområden som berörs av utpekat vägnät ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten av eller utnyttjande av en väganläggning. Det innebär att vägens funktioner ska skyddas avseende; god transportkvalitet och god nåbarhet till andra regioner, god tillgänglighet för samtliga trafikanter som färdas både längs och tvärs vägen.

Översiktsplanen pekar ut en ny dragning av riksväg 23/34 öster om Kisa, kallad Förbifart Kisa. Utöver att förbättra trafikmiljön i centrala Kisa medför den nya dragningen en förbättrad framkomlighet och minskad risk för störningar för trafikanter som ska passera Kisa.

Flygplatser och luftfart – Riksintresse, 3 kap. 8 § miljöbalken

De norra delarna av Kinda kommun ligger inom riksintressena för Linköping flygplats.

Hinderfrihet

Uppförande av byggnader eller andra föremål högre än 20 meter kan komma att påverka flygtrafiken. Därför ska en lokaliseringsbedömning (flyghinderanalys) göras vid varje enskild etablering. Den som planerar att uppföra master eller vindkraftverk ska ta kontakt med berörd aktör (Luftfartsverket, aktuell flygplats, Försvarmakten). När det gäller fristående luftfartsanläggningar ute i terrängen som inte tillhör en flygplats görs flyghinderanalysen av Luftfartsverket i egenskap av sakägare. När det gäller luftfartsanläggningar som tillhör en flygplats (inflygningshjälpmedel) svarar respektive flygplats för utredningen.

- Alla objekt på land och till sjöss som är högre än 20 meter över mark eller vattenyta och som ingår i bygglovshandlingar eller kommunala planer ska remitteras till Luftfartsverket.

Skyddsområden för flyghinder

Vid en flygplats finns tre olika typer av skyddsområden som har med flyghinder att göra:

- hinderbegränsande ytor närmast flygplatsen
- procedurområde som täcker ett betydligt större område kring flygplatsen samt
- Minimum Sector Altitude-ytan som utgörs av en cirkel med radien 55 kilometer räknat från flygplatsens landningshjälpmedel

Dessa områden och ytor garanterar hinderfrihet för flygtrafiken.

Hinderbegränsande ytor finns vid alla flygplatser. Procedurområden och Minimum Sector Altitude-ytor finns endast vid så kallade instrumentflygplatser.

Minimum Sector Altitude, även kallat MSA, är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. På denna höjd har flygplanet en marginal på 1000 fot/300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Nya hinder kan ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Den MSA-påverkande ytan består av en cirkel med radien 55 km, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel. Cirkeln är delad i fyra sektorer och höjderna kan vara olika i varje sektor.

- Kommunen ska samråda med berörda flygplatser inom utpekad område på 60 km radie för objekt som skall uppföras högre än 20 meter. Befinner sig

objektet till havs eller i insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras.

Stångådalsbanan – Regionalt värdefull järnväg

Stångådalsbanan går från Linköping via Kisa till Kalmar och är av interregional betydelse. Banan trafikeras av persontåg på hela sträckan samt godståg på sträckorna Vimmerby-Berga och Blomstermåla-Kalmar. För Kinda kommun är Stångådalsbanan en viktig transportlänk. Idag används sträckan främst för persontransporter, både för längre resor och pendling. I framtiden kan banan utvecklas till viktig infrastruktur för godstransporter. Banan kan bidra till klimatsmarta transporter och minskade utsläpp från transportsektorn.

Regler för byggande vid allmän väg

- Enligt väglagen får man inte utan Trafikverkets tillstånd ansluta enskild väg eller annan utfart till allmän väg.
- Inom ett avstånd på 50 meter från allmän väg får man inte sätta upp skyltar utan Länsstyrelsens tillstånd.
- Inom ett avstånd på 12 meter från allmän väg och i området kring vägkorsningar får man inte uppföra byggnader, utföra anläggningar eller vidta åtgärder som kan försämra trafiksäkerheten utan Länsstyrelsens tillstånd.
- Beträffande riksväg 23/34 har det byggnadsfria området utökats till 30 meter.

Ovanstående bestämmelser gäller endast där det inte finns detaljplan. Tillstånd behövs inte för åtgärd som kräver bygglov.

3.8 Miljö & hälsa

Miljö- och riskfaktorer ska hanteras så att miljön i så stor utsträckning som möjligt inte tar skada och att risken för att människor utsätts för skada eller olägenhet minimeras.

Kinda kommun ska genom detaljplanering, bygglovsgivning och andra tillståndsärenden se till att utvecklingens negativa påverkan blir så liten som möjligt. Det innebär generellt att vid utveckling av nya områden ska åtgärder vidtas så att inte människors hälsa eller miljön tar skada.

Viljeinriktningar

- Rikt- och gränsvärden enligt gällande miljökvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram ska upprättas vid behov

Buller

De främsta bullerkällorna i kommunen är väg- och järnvägstrafik. Sett till antalet finns därför de flesta bullerstörda bostäderna i Kisa och Rimforsa, dvs. de orter som ligger längs järnvägen och även har en betydande genomfartstrafik. Lokalt kan även andra bullerkällor, till exempel motorsport, skjutbanor, industrier, bergtäkter och festlokaler, ge upphov till störningar på omgivningen.

Sedan 1 juli 2017 gäller en förordning till miljöbalken med bestämmelser om riktvärden för buller utomhus vid bostadsbyggnader från spårtrafik och vägar. Förordningen ska tillämpas vid planläggning samt ärenden om förhandsbesked och bygglov utanför detaljplan. Enligt förordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå samt 70 dB(A) maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

I Kinda kommun är strävan att begränsa buller. Detta styrs bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och regler om egenkontroll, tillsyn och prövning. I områden där risk för buller finns ska bullerstudie göras i samband med detaljplan, för att visa hur bebyggelse ska placeras och utformas för att klara gällande bullerriktvärden.

I Kisa överskrider bullernivåer på grund av trafiken på riksväg 23/34 på Storgatan genom samhället. För att komma till rätta med bullerproblematiken och leva upp till miljökvalitetsnormen är byggnationen av förbifart Kisa viktig.

Kinda kommun är en liten kommun och omfattas inte av miljökvalitetsnorm för buller som beskrivs i förordningen om omgivningsbuller (2004:675).

Viljeinriktningar

- Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar
- Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas
- Huvudsakligen samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen

Vattenkvalitet

För vattenförekomster, det vill säga vatten som övergår en viss storlek, finns fastställda miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer beskriver den miljökvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst.

I Kinda kommun finns 82 ytvattenförekomster (34 sjöar och 48 vattendrag) och 33 grundvattenförekomster som har statusklassats och har miljökvalitetsnormer. Den ekologiska statusen för ytvattenförekomsterna, dvs. sjöarna och vattendragen, var "god" för 44 % och "måttlig" för 54 %, medan 2 % hade "otillfredställande" status, detta under förvaltningscykel 2017-2021. Under samma period var den kemiska statusen "uppnår ej god" för alla ytvattenförekomster, vilket beror på halter av kvicksilver och ämnet PBDE över gränsvärdet. I alla Sveriges ytvattenförekomster överskrids dessa ämnen på grund av atmosfärisk deposition.

100 % av grundvattenförekomsterna som finns utpekade i Kinda kommun var under samma förvaltningscykel klassade med god kemisk och kvantitativ status.

Viljeinriktningar

- Vattenkvaliteten i Kindas sjöar, vattendrag och grundvattentäkter ska inte försämrats
- För sjöar och vattendrag som är inte uppnår god status ska kommunen aktivt arbeta med förbättringsåtgärder

Luftkvalitet

Miljökvalitetsmålet "Frisk luft" säger att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Miljökvalitetsnormer för luft är den svenska implementeringen av EU:s ramdirektiv för luft. Den är ett juridiskt bindande styrmedel för att förebygga och åtgärda miljöproblem. Regler beträffande miljökvalitetsnormerna finns i 5 kap miljöbalken. För närvarande finns miljökvalitetsnormer gällande utomhusluft för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Kinda kommun är medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund. Där samverkar man med beräkning, mätning och kontroll av miljökvalitetsnormer för utomhusluft. För närvarande bedöms det inte finnas någon risk i Kinda att miljökvalitetsnormen för utomhusluft överskrider för något ämne. Frågan bevakas i samhällsplaneringen och vid miljöärenden.

Elektromagnetiska fält

Sedan 2002 finns ett allmänt råd från tidigare Statens strålskyddsinstitut som anger referensvärden (rekommenderade maxvärden) för allmänhetens exponering för magnetfält. Syftet med referensvärdena är att skydda allmänheten mot kända hälsoeffekter vid exponering för magnetfält. De är satta till en femtiondedel av de värden där man har konstaterat negativa hälsoeffekter.

Inom Kinda kommun är de största elledningarna på 130 kV, vilket inte påverkar allmänhetens exponering för magnetfält.

Miljöfarlig verksamhet

Med miljöfarlig verksamhet avses all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt ger utsläpp till mark, luft eller vatten och som kan vara skadlig för människors hälsa eller miljön. Bestämmelser kring miljöfarlig verksamhet finns i 9 kap. miljöbalken.

Ett 40-tal verksamheter i Kinda kommun är tillstånds- eller anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken. De verksamheter som är mest intressanta med tanke på risk för skador på miljön vid en olycka är företag som bland annat har pappers-, trä- och metallbearbetning och ligger i anslutning till vattendrag vilket vid brand kan orsaka miljöföroreningar genom släckvatten eller genom direkta utsläpp i vattendragen. Kommunen respektive Länsstyrelsen bedriver tillsyn på verksamheterna.

Viljeinriktningar

- Vid om- eller nybyggnation i närheten av en miljöfarlig verksamhet eller vid utveckling eller nyetablering av miljöfarlig verksamhet ska skyddsavstånd mellan bebyggelse och miljöfarlig verksamhet utredas i varje enskilt fall

- Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska en riskbedömning genomföras

Förorenade områden

I kommunen finns närmare 235 registrerade områden med potentiella föroreningar, varav 96 är riskklassade och 6 är sanerade. Underlaget uppdateras löpande av Länsstyrelsen.

Potentiellt förorenade områden är identifierade där det funnits en verksamhet som skulle kunna förorenat området. Potentiellt förorenade områden är inte nödvändigtvis förorenade däremot finns en misstanke om förorening. Utifrån inventeringen och vilken verksamhet som bedrivits på platsen har områdena riskklassats med hur stor risk för människors hälsa och miljön som finns.

De områden i Kinda som bedömts vara i störst behov av åtgärder är Televerket vid sjön Verveln, Opphems såg vid Kisasjön, Ljunghäll Kvarntorpsfabriken samt Blomqvist Trä AB. Åtgärder är påbörjade för flera av dessa områden och förhoppningen är att föroreningarna ska minska betydligt under de närmaste åren. Blomqvists trä kommer att vara färdigsanerad under 2022.

Viljeinriktningar

- Misstänkt eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan eller bygglov ges
- Exploatering på förorenade områden kan endast tillåtas om det genomförs saneringsåtgärder
- Vid sanering ska hänsyn tas till klimatförändringar så att området inte återförorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i mark, luft och vatten. Radon i byggnader kommer från tre källor: marken, byggnadsmaterial samt dricksvattnet. Radon följer med luften in i luftrör och lungor vid andning. I lungorna avges strålning som kan orsaka lungcancer. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radongas i marken för att orsaka radonhalter inomhus om huset är otätt mot marken. Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram rikt- och gränsvärden för radon i inomhusluft och vatten. Radonhalten bör inte överstiga 200 Bq/m³ i bostäder, skolor och allmänna lokaler (referensnivå enligt Strålskyddsförordningen).

Strålning från marken kommer främst från sönderfallen av de naturligt förekommande grundämnena kalium, uran och torium. Halterna av dessa ämnen

varierar i berggrunden och jordlagren, vilket gör att strålningen varierar från plats till plats. Översiktlig markstrålning har karterats av Sveriges geologiska undersökning (SGU). Resultatet visar på relativt höga värden för gammastrålning (uran) inom delar av Kinda kommun.

Viljeinriktningar

- I samband med nybyggnation ska det alltid tas hänsyn till att radonhalter inomhus inte överskrids

3.9 Risk, sårbarhet & teknisk försörjning

I samband med all samhällsplanering är det viktigt att tänka på risker och sårbarheten, så att risken för skador och olägenheter minimeras för människor och miljö. Dessa faktorer ska beaktas vid alla beslut om mark- och vattenanvändning.

Transportled för farligt gods

Med transportled för farligt gods menas de vägar och järnvägar som, av Länsstyrelsen, pekats ut som rekommenderat vägval för fordon som transporterar farligt gods.

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har farliga egenskaper att de, vid felaktig hantering under transport, kan orsaka skador på människor, miljö och/eller egendom.

Inom Kinda kommun är väg 23/34 rekommenderad för transport av farligt gods.

Viljeinriktningar

- Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan
- Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det
- Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan

Grundläggningförhållanden

Se bilaga 3.6 Vattenskyddsområden och stabilitetskartering

Inom Kinda kommun är finkorniga jordars skredbenägenhet liten enligt Sveriges geologiska underöknings, (SGUs) riksöversikt. Det finns normalt inget skäl att peka ut områden med aktsamhetsområden i översiktsplaneringen i regioner som karaktäriseras av låg skredbenägenhet.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har under 2017 genomfört en Översiktlig stabilitetskartering inom områden med bebyggelse. I Kinda kommun

har det identifierat ett område vid Södra Timber vid Kisasjön. Där har fortsatt utredning visat att stabilitetsrekommendationerna uppfylls.

Viljeinriktningar

- Vid byggnation av nya områden ska markens stabilitet utredas och riskbedömas vid behov

Miljöfarlig verksamhet

Verksamheter som kan innebära en risk för omgivningen genom gasutsläpp, explosioner mm finns på flera håll. Hit hör exempelvis bensinstationer, gasledningar och bränsledepåer men även lager och butiker som hanterar explosiva eller brandfarliga ämnen. Vid nybyggnation krävs skyddsavstånd till annan bebyggelse.

Samhällsviktiga funktioner

Skyddsobjekt är funktioner och platser som är särskilt känsliga för störningar. Hit räknas skolor, äldreboenden och sjukhus men också större samlingslokaler (lokaler för fler än 150 personer) eller andra platser där många personer vistas. Till skyddsobjekten hör också de viktigaste samhällsfunktionerna: elförsörjning, vattendistribution, fjärrvärme, avfallshantering samt kommunikationer (transporter, tele och data). Många risk- och skyddsobjekt är kringgärdade med synliga eller osynliga restriktioner. Förutom de generella skyddsavstånd och gränsvärden som gäller för olika typer av verksamheter finns även särskilt avgränsade skyddsområden för vattentäcker.

Elnät

Svenska kraftnät har Regeringens uppdrag att underhålla och utveckla det svenska stamnätet för el. Stamnätet syftar till att transportera el över långa avstånd och på höga spänningsnivåer från elproducenter som sol-, vind-, vatten-, och kärnkraftverk, till regionala och lokala nät. Därifrån förs elen vidare till elanvändarna.

E.on är ledningsägare i större delen av Kinda kommun. En 130 kV ledning går mellan Kisa och Åtvidaberg, grenar sig vid Tegelsäter i en ledning till Rimforsa. En ny 130-kilovoltsledning byggs mellan Kisa och Vimmerby. Den skapar redundans i elnätet, vilket i praktiken innebär att Kinda kommun får dubbla matningar från två olika elledningar och störningarna i nätet minskar.

Viljeinriktningar

- Vid detaljplanearbeten eller vid etableringar av verksamheter och andra elintensiva anläggningar ska en tidig dialog med nätägaren inledas

Digital infrastruktur

Störningar i de elektroniska kommunikationerna (fast och mobil telefoni, datakommunikation) drabbar samhällsviktig verksamhet. Dessa störningar gör dessutom att människor får svårare att kommunicera med sin omvärld med andra ord svårare att hämta information. Detta kan även försena eller omöjliggöra larmning av räddningstjänst, akutsjukvård eller annat, vilket kan förvärra en kris. Elektronisk kommunikation genom fasta och mobila tjänster samt datatrafik är sårbart. Flödet av information mellan kommuner, regioner, myndigheter, leverantörer och invånare sker idag i hög grad i elektronisk form.

Kunskap om verksamhetens behov av att skydda informationen, exempelvis säkerställa tillgänglighetsbehov av IT-stöd och redundans gällande viktiga verksamhetssystem måste ha hög prioritet för samhällsviktig verksamhet. Mobila nät kräver kontinuerlig elförsörjning vilket gör dem sårbara. Telekommunikationerna har många beroenden som är relevanta i krissituationer som möjligheten att nå SOS Alarm, polis, räddningstjänst och övriga aktörer inom Samverkan Östergötland.

Räddningstjänstens beredskap och insatstider för livräddning

Räddningstjänstens beredskap i kommunen är dimensionerad för frekventa händelser som bostadsbrand och trafikolyckor.

Med insatstid avses tiden från det att larm inkommit till räddningstjänsten och till dess att räddningsarbetet har påbörjats, exklusive larmhantering. Det vill säga tiden det tar för personal att klä sig och sätta sig i brandbilen, körtiden fram till adressen och slutligen, tiden det tar att ta med utrustning och göra sig redo för insats. Kinda kommun samarbetar med grannkommunerna så att närmsta räddningsstyrka larmas oavsett i vilken kommun händelsen äger rum. Det innebär att första insats inom vissa områden görs av räddningsstyrkor från andra kommuner.

Vatten till brandsläckning ska finnas tillgängligt i brandpostsystem. I kommunen tillämpas det så kallade alternativsystemet för brandvattenförsörjning vilket innebär att brandpostsystemet kan glesas ut i vissa områden samtidigt som räddningstjänsten har tillgång till bemannade tankbilar.

Viljeinriktningar

- Vid planering och lovgivning ska räddningstjänstens insatstider och utryckningsvägar beaktas

Vattenskyddsområden

Se bilaga 3.6 Vattenskyddsområden och stabilitetskartering

Alla kommunala vattentäkter i Kinda kommun, förutom Ydrefors, har fastställda vattenskyddsområden. Vattenskyddsområden behöver lokalt utformade föreskrifter som är anpassade efter aktuella förutsättningar och risker i området. Föreskrifterna bör även vara utformade så att det på ett enkelt sätt går att kontrollera att de följs. Teknisk utveckling och förändrad markanvändning har dock lett till att befintliga skyddsföreskrifter och avgränsningar inte längre är relevanta för några av vattentäkterna.

Viljeinriktningar

- Alla kommunens vattentäkter ska skyddas med aktuella vattenskyddsområden och föreskrifter som begränsar vad man får göra inom området

Vattenförsörjning

Kommunen ansvarar för dricksvattenförsörjning i fastställda verksamhetsområden enligt vattentjänstlagen SFS 2006:412. För ledningsnäten finns behov av ökat underhåll inom det befintliga ledningsnätet. I arbetet med VA-planen pågår arbete med beskrivning av hur förnyelse av ledningsnätet ska göras. VA-utbyggnad till både befintliga områden och exploatering av nya områden innebär ett ökat behov av kapacitet i ledningar.

I Kinda är det samhällsbyggnadsnämnden som har det lokala tillsynsansvaret. Länsstyrelsen har ett regionalt samordningsansvar för den regionala vattenförsörjningen och gällande regionala vattenförsörjningsplan är från 2014.

Viljeinriktningar

- Alla kommunens vattentäkter ska skyddas med aktuella vattenskyddsområden och föreskrifter som begränsar vad man får göra inom området
- Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Hänsyn ska tas till ledningsnätets kapacitet vid handläggning av detaljplan, planbesked, förhandsbesked och bygglov

Spillvattenrening

Spillvatten är det förorenade vattnet från toalett, bad/dusch, disk, tvätt och industrier. Kommunen ansvarar för avloppsrening inom fastställda verksamhetsområden enligt vattentjänstlagen SFS 2006:412. I Kinda kommun finns fem stycken kommunala avloppsreningsanläggningar, belägna i Kisa, Rimforsa, Horn, Björkfors och Ydrefors.

Kapaciteten i reningsverken i samtliga orter förutom Rimforsa bedöms vara tillräcklig för att kunna försörja VA-abonenterna, även vid den befolkningsökning som översiktsplanen tar höjd för. I Rimforsa kan ytterligare ca 800 personer anslutas till befintligt reningsverk innan kapaciteten behöver utökas.

Det är viktigt att annan verksamhet i direkt närhet av reningsverken inte begränsar reningsverkets möjlighet att expandera för att möta framtida myndighetskrav samt förändrade utsläppskrav.

För ledningsnäten finns behov av ökat underhåll inom det befintliga ledningsnätet. I arbetet med VA-planen pågår arbete med beskrivning av hur förnyelse av ledningsnätet ska göras. VA-utbyggnad till både befintliga områden och exploatering av nya områden innebär ett ökat behov av kapacitet i ledningar. Kapaciteten i ledningsnätet behöver byggas ut i Rimforsa.

Kommunen ska verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras så att dagens reningskrav uppfylls.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Ny bebyggelse ska främst tillkomma inom områden som är anslutna till det kommunala avloppsnätet eller där det finns förutsättningar att göra detta

Dagvatten

Dagvatten är regn-, spol- och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan och i ledningar. När mark bebyggs med exempelvis bostäder och vägar ändras vattnets naturliga avrinningsförhållanden. En större andel hårdgjorda ytor gör att en mindre mängd vatten kan infiltrera och skapa grundvatten vilket kan leda till lägre grundvattennivåer. Det vatten som inte kan infiltreras rinner istället av de hårdgjorda ytorna och kan lokalt ge problem genom höga vattenflöden och översvämningar.

Vid framtagande av nya detaljplaner ska översvämningssrisker t ex i samband med skyfall beaktas genom utformning så att säkra vattenvägar och översvämningsszoner skapas.

Dagvatten från hårdgjorda ytor inom detaljplanelagt område kan tas omhand i det kommunala ledningsnätet, lokalt inom tomten eller genom samfällighetsanläggningar.

För att få till en hållbar dagvattenhantering, det vill säga ett system som kan hantera både flöden och föroreningar från en tät stad, behöver synen på dagvattensystemet vidgas. En dagvattenpolicy tas fram för Kinda kommun inom arbetet med VA-plan.

I Kinda kommun finns verksamhetsområden för dagvattnen i Kisa, Rimforsa, Horn och Hycklinge enligt vattentjänstlagen SFS 2006:412.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning
- Säkra vattenvägar samt översvämningzoner vid framtagande av nya detaljplaner
- Dagvatten ska fördröjas och renas för att inte medföra en negativ påverkan på recipienten

Markavvattningsföretag

Markavvattning är verksamheter som syftar till bortledning av vatten, när syftet är att "varaktigt öka en fastighets lämplighet för ett visst ändamål." Det är tillståndspliktigt. Det finns idag ett antal markavvattnings- och torrläggningföretag, exempelvis där vatten leds bort för att förbättra åkermark. Många befintliga markavvattningsföretag är gamla, bildade före 1950, där det kan vara svårt att veta vilka fastigheter som idag är delägare och äger rätten att ändra vattnets väg.

Inom Kinda kommun råder markavvattningsförbud. Det innebär att vid utbyggnad av nya bostads- och verksamhetsområden behöver både dispens och tillstånd sökas från förbudet om markavvattning ska göras. Förändrad markanvändning kan innebära att ett markavvattningsföretag blir föremål för ändrade förhållanden. I de fallen kan det uppstå ett behov av omprövning för att aktualisera markavvattningsföretaget.

Avfall

Anläggning för avfall och återvinning i kommunen är Adlerskogs avfallsanläggning, och ett antal stationer för förpackningsinsamling finns utplacerade på olika platser i kommunen. Trädgårdsavfall kan lämnas i Kisa, Rimforsa och Horn. Hur olika typer

av avfall och återvinningsmaterial avses att hanteras redovisas i kommunens renhållningsordning.

Adlerskogs avfallsanläggning beräknas kunna vara i drift ett antal år framåt, men det finns behov av en ny lokalisering av en framtida återvinningscentral som kommer ersätta Adlerskog. Översiktsplanen pekar ut ny lokalisering inom det utökade området för Ödängs verksamhetsområde.

Viljeinriktningar

- Kommunen ska ha en aktuell avfallsplan som ska följas i alla skeden i planeringen
- Kommunen är redo att ta en ny återvinningscentral i bruk den dagen då Adlerskogs avfallsanläggning stängs

3.10 Totalförsvarets riksintressen

Se bilaga 3.8 Försvarsmaktens riksintressen

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte på grund av sekretesskäl. Kinda kommun berörs av områden för riksintressen för totalförsvarets militära del i form av:

Påverkansområden:

- Stoppområde för höga objekt kring Malmens flygflottilj
- MSA-område kring Malmens flygflottilj
- Stoppområde för vindkraftverk vid väderradarstation Vilebo, östra delen av Kinda kommun.

Öppna områden av betydelsen 3 kap 9 § 1 stycket MB:

- Småländska höglandets lågflygningsområde med påverkansområde (berör sydvästra delen av Kinda kommun)

Inom kommunen kan det generella riksintresset framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk. Därför bör Försvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovsärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätort och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

För att säkerställa att eventuella områden som pekas ut som lämpliga för etablering av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess (enligt OSL 15 kap. 2 §), måste en förfrågan ställas till myndigheten.

Genomförande

4.0 Genomförandeplan

Målbilden om 15 000 invånare i Kinda kommun som ligger till grund för denna översiktsplan är utmanande. Att Kinda kommun så tydligt satsar mot en befolkningsökning med ungefär 50 procent kräver långsiktighet, bred förankring och uthållighet över politiska mandatperioder. Att genomföra översiktsplanens intentioner samt att förverkliga denna målbild är både en utmaning men också en ny möjlighet för Kinda. För att lyckas med detta krävs en god ekonomi och en stabil befolkningsutveckling som ger ökade resurser.

När översiktsplanen har vunnit laga kraft påbörjas processen med att genomföra den. Översiktsplanen genomförs stegvis med ett proaktivt förhållningssätt.

En viktig del i genomförandet av översiktsplanen är årliga uppföljningar i den politiska organisationen samt att översiktsplanen präglar innehållet i Kinda kommuns långsiktiga budget, målarbete och övriga styrdokument.

Översiktsplanen ska vägleda arbetet med detaljplanering, tillsyns- och lovärenden samt miljöprövningar. Översiktsplanens ställningstaganden blir också vägledande för hur andra delar av kommunens verksamheter kan planera sin verksamhet. Det kan handla om var vård, skola och omsorg ska utvecklas och placeras, men även vilka nya gröna områden som bör utvecklas och bevaras.

En aktuell översiktsplan

Översiktsplanen ska vara aktuell och spegla den politiska uppfattningen och viljeriktningen. Ett sätt att hålla planen aktuell är att fördjupa den eller uppdatera den genom att utreda frågor som inte är tillräckligt behandlade. På så sätt hålls planen aktuell genom en rullande planeringsprocess, där uppföljningen av hur väl den håller leder till successiva ändringar. En aktuell översiktsplan och ett kontinuerligt översiktsplanearbete skapar god beredskap och underlättar bland annat detaljplanering, bygglov- och annan tillståndsprövning. Kinda kommun ska regelbundet utvärdera översiktsplanen, dess genomförande och vilka förändringar som skett samt uppdatera behovet av nya utredningar, planer och program.

Sedan april 2020 ersätter placeringsstrategi den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Kommunfullmäktige måste anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter varje ordinarie val. Om beslutet inte tas i kommunfullmäktige inom tidsperioden blir översiktsplanen automatiskt inaktuell. Planeringsstrategin i sig ändrar inte i översiktsplanen. En planeringsstrategi bör vara kortfattad och inriktad på vad som behöver göras de kommande fyra åren för att översiktsplanen även fortsatt ska vara ett bra beslutsunderlag.

En planeringsstrategi ska innehålla:

- Bedömning om översiktsplanen är fortsatt aktuell eller om det tillkommit nya planeringsförutsättningar som ger anledning till att en ny eller uppdaterad översiktsplan bör arbetas fram
- Ställningstaganden om det behövs fördjupningar, tillägg eller vidare utredningar i frågor som upptäckts inte hanteras tillräckligt omfattande i översiktsplanen

Planeringsstrategin kan vara ett sätt att planera arbetet med översiktsplaneringen och skapa en bred kontinuerlig förankring inom kommunens organisation. Den kan ses som en genomförandeplan för de kommande fyra åren.

Viljeinriktningar

- Översiktsplanen är förankrad hos kommunens förtroendevalda och inom förvaltningarna
- Översiktsplanen används som ett strategiskt verktyg för att uppnå den önskade hållbara och positiva samhällsutvecklingen
- Fortsatt arbete med översiktlig planering och framtagande av viktiga strategiska dokument ska genomföras för att uppfylla översiktsplanens intentioner
- En planeringsstrategi (aktualitetsprövning) för översiktsplanen ska påbörjas efter varje val och ska ha antagits senast 24 månader in i en mandatperiod

Strategiska dokument för översiktsplanens genomförande

Nedan listade dokument bör finnas framtagna och regelbundet uppdaterade för att arbetet med att genomföra översiktsplanen ska kunna fortlöpa på ett effektivt sätt.

Översättning av de globala Agenda 2030 målen till Kinda kommun genom Glokala Sverige

Prioriteringsordning för detaljplaneprojekt

Riktlinjer för bostadsförsörjning

Lokalförsörjningsplan

Riktlinjer för markanvisning

Vatten- och avloppsplan

Riktlinjer för dagvattenhantering

Avfallsplan

Risk och sårbarhetsanalys (RSA) och handlingsprogram för trygghet och säkerhet (Räddningstjänst)

Klimat- och energiplan

Naturvårdsplan

Grönstrukturplan i Kisa och Rimforsa

Trafikinфраstrukturplan (heter det så?)

Markstrategisk plan

Näringslivsstrategi

Riktlinjer för huvudmannaskap i detaljplaneområden

Fortsatt arbete för att uppfylla översiktsplanens intentioner

Översiktsplanen redovisar en strategi för hur Kinda kommun ska hantera översiktliga mark- och vattenanvändningsfrågor. Det finns arbeten och projekt som pågår parallellt med översiktsplaneprocessen och frågor som inte är färdigutredda. Dessa utredningar, parallella processer och i översiktsplanen förslag till fortsatt arbete är viktiga för att fastlägga den övergripande strategin och för att uppnå den önskade hållbara och positiva samhällsutvecklingen. Beslut om att starta dessa utredningar tas inte i översiktsplanen utan det sker separat i särskild ordning.

Marknadsföringsstrategi för översiktsplanens innehåll

Digitalisering av planeringsunderlag

Digitalisera detaljplaner

Upphäva inaktuella detaljplaner

Upphäva eller uppdatera inaktuella styrdokument

Riktlinjer och mall för barnkonsekvensanalys i fysisk planering

Riktlinjer för gestaltning arkitektur/kulturmiljö

IT-infrastrukturplan för bredbandsutbyggnaden i kommunen

Utbyggnadsplan för infrastruktur (gata, VA mm)

Cykelutbyggnadsplan i tätorterna

Strategisk plan för stora infrastrukturprojekt (LTP)

Utreda och utforma nya entréer för Rimforsa ringled

Utveckling av entréer till tätorter längs riksväg 23/34

Utreda strategiska platser för pendlarparkeringar i kollektivtrafiklägen

Långsiktig investeringsplan

Statistiska ortsanalyser

Parkeringsnorm för tätorter

Analys av effektivisering av kollektivtrafiken i stråket Kisa-Rimforsa-Linköping ska genomföras tillsammans med Östgötatrafiken och Linköpings kommun

Påverkansstrategi för att få fler att välja de hållbara färdätten gång, cykel och kollektivtrafik

Risikanalys för ny bebyggelse vid översvämningszoner av skyfall resp. högsta flöde

Konsekvenser

5.0 Hållbarhetsbedömning

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska planer och program som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan alltid miljöbedömas. Miljöbedömningen består av ett antal lagreglerade steg som bland annat omfattar behovsbedömning, avgränsning och samråd. Miljöbedömningen dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Det första steget, behovsbedömningen, är det som avgör om en miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas.

En kommuntäckande översiktsplan innebär i princip alltid betydande miljöpåverkan då den har en långsiktig strategisk påverkan på mark- och vattenanvändning och på bebyggelseutvecklingen i kommunen. Någon särskild behovsbedömning är därför inte nödvändig.

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. De miljöeffekter som ska beskrivas är planens förväntade betydande påverkan dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi.

Effekterna kan vara både direkta och indirekta, positiva och negativa, tillfälliga eller bestående, kumulativa eller inte kumulativa och på kort eller lång sikt.

Det finns krav på konsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen. Denna bör innehålla samtliga hållbarhetsdimensioner, det vill säga miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser. Vad en konsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen ska innehålla är inte lika uttalat som för en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken, men en viktig utgångspunkt är preciseringarna av miljömålet god bebyggd miljö.

Kinda kommun har valt att samordna dessa processer i en samlad hållbarhetsbedömning men med en tydligt avskild redovisning av miljökonsekvensbeskrivningen enligt miljöbalken. Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens inverkan på miljö, människors hälsa samt sociala och ekonomiska aspekter. Ambitionen är att de samlade konsekvenserna av planen får en lämplig behandling i planarbetet och tillåts påverka planens utformning.

Sammanfattning av planförslaget

Översiktsplanens utvecklingsvision är att Kinda kommun ska vara en hållbar kommun fylld av framtidstro, engagemang och närhet. Översiktsplanens tillväxtmål är att invånarantalet på sikt ska öka från dagens cirka 10 000 invånare till 15 000 invånare. Översiktsplanarbetet har tagit sin utgångspunkt i utvecklingsvisionen och skapar förutsättningar för att uppnå tillväxtmålet.

Översiktsplanen redovisar en långsiktig strategi för hur Kindas sjörike ska utvecklas och var ca 5 000 nya Kindabor kan bosätta sig. Tillväxtmålet innebär omkring 2 300 nya bostäder beroende på boendeform och hushållstyp. Översiktsplanen pekar också ut större infrastruktursatsningar, mark för utveckling av nya och befintliga verksamhetsområden, viktiga grönområden och plats för offentlig service.

Översiktsplanen är uppdelad i en strategisk del kallad *Vision & strategi* som beskriver övergripande viljeinriktningar för kommunens framtida utveckling, en utvecklingsdel kallad *Markanvändning* som tematiskt beskriver mark- och vattenanvändning och förutsättningar i områden som är särskilt berörda. I översiktsplanen ingår också en hänsynsdelen kallad *Hänsyn & riksintressen* som redovisar intressen, anspråk och förhållanden som särskilt måste beaktas i den fysiska planeringen. Även bevarande och hållbar utveckling av kommunens natur och kulturmiljöer lyfts i översiktsplanen som viktiga för kommunens utveckling.

Kommunens övergripande strategi för utveckling

För att uppnå kommunens önskade utveckling har fem övergripande strategier för utveckling tagits fram som är viktiga att jobba utefter. Dessa strategier är genomgående i hela översiktsplanen.

Vi stärker våra orter

I Kinda bor en tredjedel av befolkningen i tätorterna Kisa, Rimforsa och Horn och resterande bor i de mindre samhällena och på landsbygden. Detta innebär att befolkningen är relativt spridd över kommunens yta vilket gör det extra viktigt att hela Kinda ges förutsättningar att leva. Tätorterna och landsbygden har olika värden som kompletterar varandra där tätorternas service och tjänster stärker möjligheten att bo och verka på landsbygden. Tätorternas utveckling är därför viktig för landsbygden.

Vi har en levande kommun

Kinda kommun ska vara levande, i tätorterna likväl som på landsbygden, det ska vara attraktivt att bo och verka i hela kommunen. Genom ett aktivt föreningsliv, engagerade invånare och rikt kulturliv lockas invånare och besökare till platser runt om i Kinda.

Vi värnar om det lokala näringslivet

Kinda ska vara en företagsvänlig kommun där näringslivet är livskraftigt med flera olika branscher. Kommunen stimulerar nyetablering av företag samtidigt som befintliga företag ges förutsättningar att växa. Näringslivet skapar arbetstillfällen runt om i Kinda och bidrar i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Det lokala näringslivet är viktigt för den levande kommunen och ökar Kindas attraktivitet.

Vi är nära varandra och omvärlden

I Kinda är det nära, nära till vatten och natur, nära till landsbygdens lugn och storstadens puls. Framförallt är det nära till varandra. Kinda ska vara en enad kommun där tätort och landsbygd genom samarbete stärker varandras olika värden. Kinda är även nära omvärlden som en del i en växande storstadsregion och i ett allt mer digitalt samhälle nås hela världen.

Vi tar hand om vår natur och kultur

Kindas natur och sjörika landskap är en betydande del av Kindas identitet. Det finns även flera kulturhistoriska byggnader och miljöer som stärker Kindas karaktär. När Kinda växer och utvecklas är det alltid viktigt att värna om dessa värden. Att hushålla med resurser och nyttja markområden effektivt är därför ett angeläget intresse vid utveckling av nya och befintliga bebyggelseområden, på så sätt påverkas färre områden av kommunens utveckling. De globala klimatförändringarna påverkar även Kinda och kommunen behöver vara förberedd för att minska de negativa konsekvenserna. Genom att effektivt nyttjande av resurser och aktiva förberedelser för att bemöta ett förändrat klimat tar vi bäst hand om vår sjörika natur och kultur.

Bebyggelse och serviceutveckling

Översiktsplanen har en övergripande strategi att stärka befintliga tätorter och bebyggelsenoder. Utpekade utvecklingsområden är koncentrerade till kommunens tre tätorter Kisa, Rimforsa och Horn. Det framgår även att förtätning, tillväxt och exploatering i utpekade bebyggelsenoder uppmuntras och lämplighetsbedömning sker i de enskilda fallen.

Utvecklingsområden bostäder

- Översiktsplanen har ett särskilt fokus på bostadsutveckling i tätorterna Kisa, Rimforsa och Horn. Tillväxt i dessa tätorter är en viktig del i att stärka servicen för omkringliggande landsbygd och för att öka attraktiviteten.
- Öka permanentboendet och nybyggnation av bostäder i bebyggelsenoderna och på landsbygden ger ökade förutsättningar för service och tjänster på landsbygden.
- Utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS-områden) ger landsbygden möjlighet att växa.

Kommersiella verksamheter

Näringslivet skapar arbetstillfällen och invånarnas tillgång till arbete har mycket stor betydelse för kommunens framtid. För att företag ska kunna etableras,

utvecklas och fortleva i Kinda kommun krävs det att näringslivets olika behov snabbt och enkelt kan uppfyllas.

Utvecklingsområden för kommersiella verksamheter

- Befintliga områden för större, ytkrävande och störande verksamheter ges i översiktsplanen möjlighet att expandera, detta gäller främst i Kisa.
- Handel och kommersiell service koncentreras till centrumområden i Kisa, Rimforsa och Horn.
- Samtliga tätorters centrumområden ska stärkas utifrån sina respektive karaktärer.

Turism och besöksnäring

Kommunen präglas av en stark och positiv företaganda inom besöksnäringen och här märks det goda samarbetet av med aktörer i näringen, kommunen, ideella krafter och föreningar. Näringen har en stor betydelse för Kinda kommun. Turismen ger ett ökat underlag för kommersiell service och nya arbetstillfällen inom besöksnäringen.

- Stärka samarbetet mellan myndigheter, entreprenörer, kulturaktörer och ideella krafter inom besöksnäringen
- Utveckla området kring kvarteret Vråken som en aktiv mötesplats för Kisas invånare och besökare
- Utveckla och etablera servicefunktioner för båtutrustning
- Belys Kindas närhet till vatten och särskilt Åsunden och Kinda kanal

Kultur, sport och fritid

Ett rikt kultur- och fritidsutbud bidrar till att skapa ett attraktivt samhälle som människor vill bo och leva i. Delaktighet i kultur- och fritidsaktiviteter bidrar även till att skapa sammanhang och samhörighet, verkar inkluderande genom möten över generationsgränser och bidrar till integration mellan olika samhällsgrupper. Kultur- och fritidsaktiviteter är också en viktig del för människors livskvalitet och främjar folkhälsan.

- Kommunen värnar om samarbete mellan olika föreningar både inom och över kommungränserna för ett större utbud av aktiviteter för kommunens invånare
- Kommunala byggnader med tillhörande utomhusytor bör planeras för att där det är lämpligt kunna samnyttjas av kommunens verksamheter, föreningsliv, allmänheten och övrigt civilsamhälle

Natur och vatten

Kinda kommun har en varierad och artrik natur med höga värden som bidrar till den biologiska mångfalden. Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Parker, vatten och naturområden utgör en viktig del av det offentliga rummet där många tillbringar en stor del av sin fritid. Grön- och blåstruktur bidrar även med ett flertal ekosystemtjänster. All grönska i tätorterna skapar ett bättre lokalklimat och en tåligare bebyggelse genom att de renar luften från luftföroreningar, utjämnar temperatursvängningar och ger skugga varma sommardagar, renar dagvatten samt dämpar vattenflöden vid kraftiga regn.

Parallellt med översiktsplanearbetet tas ett nytt naturvårdsprogram fram. I naturvårdsprogrammet beskrivs strategier och åtgärder som behöver satsas på och genomföras för att långsiktigt stärka och utveckla Kindas naturvärden.

- Integrera mer grönstruktur inom sammanhållen bebyggelse, särskilt i centrala delar
- Kommunen ska ha ett aktuellt naturvårdsprogram och verkar för att genomföra de strategier och åtgärder som återfinns i programmet.
- Ökat fokus på ekosystemtjänster i samhällsplaneringen med särskilt fokus på att integrera dem i fortsatt detaljplanehandläggning
- Utveckla befintliga grönblåområden i tätorterna med olika karaktärer som erbjuder variation av aktivitets- och rekreationsvärden

Transportsystem

För Kinda är det viktigt med goda kommunikationer både inom kommunen som till och från platser utanför kommungränsen. Dessa kommunikationer är viktiga för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter m.m.). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens samtliga bebyggelsenoder.

Transporter och dess infrastruktur har stor inverkan på utvecklingen av ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter behöver ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning på orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för de som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en attraktiv utformning för att öka andelen av dessa trafikanter.

Översiktsplanen pekar ut flera större infrastrukturinvesteringar, däribland Förbifart Kisa, ny sydlig anslutning av väg 134 i Kisa samt en ny ringled och riksvägsanslutning i Rimforsa. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska tillsammans med de större

infrastruktursatsningarna klara av översiktsplanens utvecklingsvision och tillväxtmål.

- Nya förbifarter och ringleder pekas ut för förbättrad trafikmiljö i Kisa och Rimforsa
- Bygg ut och förbättra gång- och cykelnätet med särskild hänsyn till trafiksäkerhet, tillgänglighet och barn och ungas rörelsemönster
- Genomför insatser för att öka andelen invånare och besökare som går, cyklar och åker kollektivt
- Det nordsydliga kommunikationsstråket är regionalt viktigt och prioriterat där förbättrade möjligheter till kollektivt resande eftersträvas
- Sträva mot att utveckla välfungerande trafikmiljöer för oskyddade trafikanter, särskilt i anslutning till skolor, fritidshem och förskolor
- Sträva mot förbättrade möjligheter till kollektivtrafik inom hela Kinda samt till och från grannkommuner

Klimat och energi

I Kinda finns förutsättningar för förnybar elproduktion genom solkraft och vindkraft. Eftersom utbyggnaden av vindkraft påverkar landskapsbild och människors boendemiljö samt vistelsemiljö behövs en djupare analys i varje enskilt fall angående lokalisering och omgivningspåverkan.

Hänsyn och riksintressen

Utöver markanvändning och utvecklingsområden redovisas även hänsynsområden och skyddade områden. Detta är en del som ska tas hänsyn till vid föreslagen markanvändning och kan i vissa fall påverkas av de förändringar som översiktsplanen föreslår. I områdesbeskrivningarna framgår i förekommande fall vilken hänsyn och vilka avvägningar som gjorts i samband med översiktsplanens ställningstaganden.

Genomförande

Översiktsplanen har identifierat behov av fortsatt arbete med översiktlig planering för att kommunen aktivt ska uppnå önskad utveckling.

I genomförandeplanen beskrivs också de strategiska dokument som ska vara aktuella och kompletterar översiktsplanen med åtgärder och prioriteringar.

Avgränsning

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i planförslaget. Planens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet. Konsekvenserna behandlas på övergripande nivå eftersom en översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

Tidsmässig avgränsning

Tillväxtmål är 15 000 invånare och översiktsplanen hanterar en utveckling av mark- och vattenområden för att klara en sådan samhällsutveckling. För att översiktsplanen ska kunna fungera som ett verktyg för kommunens utveckling måste den vara aktuell. Kommunen ska därför ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar i en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod samt redovisa hur översiktsplaneringen ska drivas vidare. Planeringsstrategin kommer redogöra för behov av ändring eller ersättning av översiktsplanen och översiktsplanen är därför gällande till dess att den ändras eller ersätts.

Geografisk avgränsning

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

Bedömda alternativ

Nollalternativet

Nollalternativet utgörs av kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Nollalternativet utgörs således av översiktsplanen som antogs 2004. Till översiktsplanen från 2004 hör också tillägg till översiktsplanen, de fördjupade översiktsplanerna (FÖP) för Kisa (2014) och Rimforsa (2019) samt vindkraftsplan (2009) och LIS-plan (2014). Det finns både likheter och skillnader mellan nollalternativet och det nya planförslaget.

Den gällande översiktsplanen, i de delar som inte omfattas av uppdaterad FÖP, är i många delar inaktuell, då samhällena utvecklats på olika sätt sedan 2004.

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

- Nollalternativet saknar tidig förankring med invånare och genomförandeperspektiv för att fungera som det strategiska visionsdokument för kommunens utveckling och bevarande av mark- och vattenområden så som det nya planförslaget är utformat.
- Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen genom utvecklingsinriktningen med bland annat bebyggelsenoder. Något som nollalternativet saknar.
- I nollalternativet är områden utpekade mer övergripande genom att pratbubblor med pilar pekar ut områden. Detta är oprecist och otydligt. I det nya planförslaget är områden avgränsade i kartan. För Kisa och Rimforsa är nollalternativet mer precist än för övriga områden eftersom de har aktuella fördjupade översiktsplaner.
- I FÖP Kisa tas inte befolkningsutveckling, i antal personer upp. Områden för bostäder, verksamheter, strövområden mm är utpekade men inte lika detaljerat och genomtänkt som i planförslaget. Planförslaget omfattar fler områden för bostäder och verksamheter och fler stråk där GC-väg bör tillkomma.
- Den nu gällande FÖP Rimforsa omfattar utveckling till 3000 boende, och det nya planförslaget omfattar 4500 personer. Det nya planförslaget omfattar därför större område, men i huvudsak är samma områden utpekade för utveckling. Justeringar har gjorts för att ta hänsyn till mark med översvämningsrisk och jordbruksmark. Mer precis. Ringleden är ny. Fler områden på östra sidan av Åsunden. Större bostadsområde vid Västerliden elljuspår.
- I Horn, Hycklinge och Björkfors har en del service i form av butiker, skolor och busslinjer lagts ner sedan 2004.
- Till gällande översiktsplan finns en vindkraftsplan som inte är politiskt aktuell.
- I nollalternativet finns inget mål för hur mycket befolkningen ska öka. Det gör alternativen svåra att jämföra.
- I nollalternativet har problematiken med att bebygga jordbruksmark inte beaktats annat än i FÖP Rimforsa.
- Den gällande LIS-planen har inte beaktat översvämningsrisk.
- Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat

jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål.

- För Horn omfattar det nya planförslaget fler områden för bostadsutveckling, främst i attraktiva, strandnära lägen. Att det tar i anspråk mark inom strandskyddat område är negativt för allmänhetens tillgång till området och växter och djurs livsvillkor men det bedöms vägas upp av att inflyttning innebär att service kan behållas på orten.

Konsekvenser av nollalternativet

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan planförslaget och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan planförslaget och nollalternativet bedöms vara:

Markanvändning

Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållningsperspektiv och bebyggelseutveckling genom att stärka bebyggelsenoder. Nollalternativet saknar tydliga mål och tydlig hänsyn för natur- och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

Nollalternativet är inte lika konkret i utpekandet av områden vilket kan innebära att ett områdes utsträckning tolkas olika av olika personer.

Nollalternativet tar inte lika mycket mark i anspråk som planförslaget men tar heller inte höjd för en lika stor befolkningsökning.

Trafik och transporter

Nollalternativet har inte lika många konkreta förslag som planförslaget. De förslag som finns i nollalternativet är oftast.

Natur, kulturmiljö, rekreation och friluftsliv

I nollalternativet var naturvårdsprogram och kulturmiljöinventeringar inte genomförda. Det innebär att nollalternativet saknade kunskapsunderlag och därmed var otydligare inom dessa områden och möjlig konsekvens är en negativ påverkan inom dessa områden.

Relevanta mål och miljö kvalitetsnormer

Nollalternativet (undantaget Kisa och Rimforsa) saknar hänsyn till miljömål och miljö kvalitetsnormer som beslutats om efter år 2004. Nollalternativet saknar beaktande av sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter för att uppnå en önskad hållbar samhällsutveckling.

Hållbarhetsaspekter att konsekvensbeskriva

Miljöaspekter:

- Kulturmiljö
- Rekreation och friluftsliv
- Natur och vatten
- Markanspråk
- Klimat och energi
- Trafik och infrastruktur
- Miljö, hälsa och säkerhet

Sociala aspekter:

- Tillgänglighet
- Bostadsförsörjning
- Barnperspektiv
- Folkhälsa
- Jämställdhet, jämlikhet & integration
- Arbete
- Rekreativmiljöer
- Störningar & risker

Ekonomiska aspekter:

- Folkhälsa
- Investeringar i allmänna intressen
- Marköverlåtelse
- Demografi i balans
- Resurseffektivitet
- Investeringar i utredningar och planarbete

5.1 Miljömässiga konsekvenser

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms de viktigaste miljöaspekterna i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

En sammanfattning av planförslaget finns under *5.0 Hållbarhetsbedömning*.

Bedömningen av miljökonsekvenser har genomförts med utgångspunkt från redovisade värden, relevanta miljömål, riktvärden och miljö kvalitetsnormer. De direkta konsekvenserna av en översiktsplan är svåra att bedöma och många olika faktorer kan påverka bedömningarna. Bedömningarna i denna miljökonsekvensbeskrivning sammanfattas utifrån om planen medför möjlighet till positiva konsekvenser eller innebär risk för negativa konsekvenser. I de fall då ställningstaganden i planförslaget medför tydliga konsekvenser bedöms de som positiva eller negativa. Om planernas genomförande inte innebär någon signifikant effekt på miljöaspekten bedöms konsekvensen som neutral.

Sammanfattning

Miljökonsekvenserna av översiktsplanen är jämförda med en sannolik utveckling om översiktsplanen inte genomförs. Bedömningar har gjorts utifrån nationella miljömål, miljö kvalitetsnormer samt i aspekter redovisade i kapitlen under Hänsyn och riksintressen. Kommunen har bedömt översiktsplanen utifrån miljöaspekterna på en övergripande nivå med en samlad bedömning för respektive miljöaspekt.

För miljöaspekterna rekreation och friluftsliv, energi och klimat, trafik och infrastruktur, bedöms konsekvenserna kunna bli positiva. För kulturmiljö bedöms konsekvenserna kunna bli neutrala. För natur och markanspråk samt miljö, hälsa och säkerhet bedöms endast små negativa konsekvenser kunna uppstå. Inga stora konsekvenser och betydande negativa effekter bedöms behöva uppstå av föreslagen översiktsplan. Översiktsplanen bedöms innebära fler positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet. Delar av nollalternativet uppfyller dessutom inte relevanta miljömål och miljö kvalitetsnormer som tillkommit efter 2010.

Översiktsplanen bedöms sammantaget inte att medföra betydande miljöpåverkan i någon del så att översiktsplanen inte kan genomföras. Det har identifierats minde negativa konsekvenser och risker för negativ miljöpåverkan som är viktiga att hantera framöver, i framtagande eller uppdatering av strategiska styrdokument, detaljplanering eller lovgivning.

Översiktsplanen har strävat efter att tillgodose de värden och intressen som identifieras i kapitlen under Hänsyn och riksintressen. Ett par utvecklingsområden ligger i nära anslutning till nationellt eller regionalt utpekade områden med

värdefull natur- eller kulturmiljö där hänsyn behöver tas i fortsatt process. Miljökvalitetsnormer för luft och buller bedöms inte överskridas. För miljökvalitetsnormer för vatten krävs förbättringsåtgärder för de sjöar och vattendrag som inte uppnår god status. Detta behöver hanteras i den fortsatta lov- och planeringsprocessen och genom arbetet med parallella strategiskt dokument. I översiktsplanens genomförandeplan beskriver kommunens intentioner att arbeta vidare med den översiktliga planeringen. Eftersom den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva miljökonsekvenser är det av stor vikt att översiktsplanen genomförs så som beskrivs i genomförandeplanen. Ställningstaganden i översiktsplanen visar god överensstämmelse med beslutade nationella miljömål.

Avgränsning

Konsekvenserna av översiktsplanen behandlas och analyseras utifrån de ställningstaganden och de inriktningar som anges i planförslaget. Planens inriktningar och ställningstagande bedöms ur ett hållbarhetsperspektiv för att analysera dess konsekvenser i det ekologiska, sociala respektive ekonomiska perspektivet. Konsekvenserna behandlas på övergripande nivå eftersom en översiktsplan sätter upp riktlinjer för den framtida samhällsutvecklingen och endast ger förutsättningar för exploatering. Prövning av enskilda verksamheter som kan vara miljöstörande prövas i särskild ordning enligt miljöbalken. Utformning och lokalisering av byggnader och andra element hanteras vanligen i detaljplanering och bygglovsprövning.

Nedan presenteras de faktorer och aspekter inom de olika dimensionerna som inkluderas i denna hållbarhetsbedömning.

Tidsmässig avgränsning

Tillväxtmål är 15 000 invånare och översiktsplanen hanterar en utveckling av mark- och vattenområden för att klara en sådan samhällsutveckling. För att översiktsplanen ska kunna fungera som ett verktyg för kommunens utveckling måste den vara aktuell. Kommunen ska därför ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar i en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod samt redovisa hur översiktsplaneringen ska drivas vidare. Planeringsstrategin kommer redogöra för behov av ändring eller ersättning av översiktsplanen och översiktsplanen är därför gällande till dess att den ändras eller ersätts.

Geografisk avgränsning

Planområdet följer av naturliga skäl kommunens gräns även om vissa frågor är av sådan karaktär att de kan behöva beaktas utifrån eller utanför den egna kommungränsen.

Bedömda alternativ

Nollalternativet

Nollalternativet utgörs av kommunens sannolika utveckling om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Nollalternativet utgörs således av översiktsplanen som antogs 2004. Till översiktsplanen från 2004 hör också tillägg till översiktsplanen, de fördjupade översiktsplanerna (FÖP) för Kisa (2014) och Rimforsa (2019) samt vindkraftsplan (2009) och LIS-plan (2014). Det finns både likheter och skillnader mellan nollalternativet och det nya planförslaget.

Den gällande översiktsplanen, i de delar som inte omfattas av uppdaterad FÖP, är i många delar inaktuell, då samhällena utvecklats på olika sätt sedan 2004.

I huvudsak skiljer sig nollalternativet från det nya planförslaget inom följande områden:

- Nollalternativet saknar tidig förankring med invånare och genomförandeperspektiv för att fungera som det strategiska visionsdokument för kommunens utveckling och bevarande av mark- och vattenområden så som det nya planförslaget är utformat.
- Det nya planförslaget har integrerat det regionala perspektivet i översiktsplanen genom utvecklingsinriktningen med bland annat bebyggelsenoder. Något som nollalternativet saknar.
- I nollalternativet är områden utpekade mer övergripande genom att pratbubblor med pilar pekar ut områden. Detta är oprecist och otydligt. I det nya planförslaget är områden avgränsade i kartan. För Kisa och Rimforsa är nollalternativet mer precist än för övriga områden eftersom de har aktuella fördjupade översiktsplaner.
- I FÖP Kisa tas inte befolkningsutveckling, i antal personer upp. Områden för bostäder, verksamheter, strövområden mm är utpekade men inte lika detaljerat och genomtänkt som i planförslaget. Planförslaget omfattar fler områden för bostäder och verksamheter och fler stråk där GC-väg bör tillkomma.
- Den nu gällande FÖP Rimforsa omfattar utveckling till 3000 boende, och det nya planförslaget omfattar 4500 personer. Det nya planförslaget omfattar därför större område, men i huvudsak är samma områden utpekade för utveckling. Justeringar har gjorts för att ta hänsyn till mark med översvämningsrisk och jordbruksmark. Mer precis. Ringleden är ny. Fler områden på östra sidan av Åsunden. Större bostadsområde vid Västerliden elljuspår.
- I Horn, Hycklinge och Björkfors har en del service i form av butiker, skolor och busslinjer lagts ner sedan 2004.

- Till gällande översiktsplan finns en vindkraftsplan som inte är politiskt aktuell.
- I nollalternativet finns inget mål för hur mycket befolkningen ska öka. Det gör alternativen svåra att jämföra.
- I nollalternativet har problematiken med att bebygga jordbruksmark inte beaktats annat än i FÖP Rimforså.
- Den gällande LIS-planen har inte beaktat översvämningsrisk.
- Det nya planförslaget innehåller ett bredare perspektiv än nollalternativet utifrån gällande lagstiftning och kunskapsläge med bland annat jämställdhetsperspektiv, klimatförändringar, hänsyn till riksintressen och nya regionala och nationella mål.
- För Horn omfattar det nya planförslaget fler områden för bostadsutveckling, främst i attraktiva, strandnära lägen. Att det tar i anspråk mark inom strandskyddat område är negativt för allmänhetens tillgång till området och växter och djurs livsvillkor men det bedöms vägas upp av att inflyttning innebär att service kan behållas på orten.

Konsekvenser av nollalternativet

Då skillnaderna i vissa avseenden är svåra att urskilja mellan planförslaget och nollalternativet görs i huvudsak en bedömning av de områden där denna framträder tydligast.

De största skillnaderna i konsekvenser mellan planförslaget och nollalternativet bedöms vara:

Markanvändning

Nollalternativet saknar det strategiska utvecklingstänket med ett markhushållningsperspektiv och bebyggelseutveckling genom att stärka bebyggelsenoder. Nollalternativet saknar tydliga mål och tydlig hänsyn för natur- och kulturmiljöer för enstaka bebyggelse utanför tätorter. Konsekvenser av nollalternativet är således sämre markhushållning med risker för att mer värdefull jordbruks- och naturmark tas i anspråk med resultat av förlorade ekosystemtjänster.

Nollalternativet är inte lika konkret i utpekandet av områden vilket kan innebära att ett områdes utsträckning tolkas olika av olika personer.

Nollalternativet tar inte lika mycket mark i anspråk som planförslaget men tar heller inte höjd för en lika stor befolkningsökning.

Trafik och transporter

Nollalternativet har inte lika många konkreta förslag som planförslaget. De förslag som finns i nollalternativet är oftast ottydligt definierade.

Natur och vatten, kulturmiljö, rekreation och friluftsliv

I nollalternativet var naturvårdsprogram och kulturmiljöinventeringar inte genomförda. Det innebär att nollalternativet saknade kunskapsunderlag och därmed var ottydligare inom dessa områden och möjlig konsekvens är en negativ påverkan inom dessa områden.

Relevanta mål och miljökvalitetsnormer

Nollalternativet (undantaget Kisa och Rimforså) saknar hänsyn till miljömål och miljökvalitetsnormer som beslutats om efter år 2004. Nollalternativet saknar beaktande av sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter för att uppnå en önskad hållbar samhällsutveckling.

Bedömningsgrunder

Nedan presenteras de bedömningsgrunder som använts vid bedömningarna av konsekvenser.

Nationella miljömålen

För översiktsplanen har följande miljömål identifierats som relevanta (miljömål i parenteser anses inte ha någon direkt påverkan). Särskilt relevant är mål generationsmålet och mål nr 15 – God bebyggd miljö

G – Generationsmålet

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. (Bara naturlig försurning)
4. Giftfri miljö
5. (Skyddande ozonskikt)
6. (Säker strålmiljö)
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet

10. (Hav i balans samt levande kust och skärgård)
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. (Storslagen fjällmiljö)
15. **God bebyggd miljö**
16. Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsnormer

- Vatten
- Luft
- Buller

Hänsyn och riksintressen i översiktsplanen

- 3.0 Inledning – Hänsyn och riksintressen
- 3.1 Klimatförändringar
- 3.2 Kulturmiljö
- 3.3 Natur och vatten
- 3.4 Strandskydd
- 3.5 Friluftsliv
- 3.6 Areella näringar
- 3.7 Transportsystem
- 3.8 Miljö och hälsa
- 3.9 Risk, sårbarhet och teknisk försörjning
- 3.10 Totalförsvarets riksintressen

Relevanta miljöaspekter

Miljöaspekter som identifierats som relevanta att konsekvens bedöma på en översiktlig nivå.

- Kulturmiljö
- Rekreation och friluftsliv

- Natur och vatten
- Markanspråk
- Klimat och energi
- Trafik och infrastruktur
- Miljö, hälsa och säkerhet

Kulturmiljö

I Kinda finns en mångfald av kulturmiljöer som speglar kommunens historia och utveckling. Riksintressen för kulturmiljövården är utpekade i översiktsplanen samt regionalt utpekade områden. En inventering av kulturmiljöområden i Kindas tätorter och några av de mindre samhällena togs fram 2018 och i samband med översiktsplanearbetet pågår en inventering av kulturmiljöer på kommunens landsbygd. Kommunen framtagna kulturmiljöinventering användas vid all handläggning av detaljplaner, bygglov och kommunal fastighetsförvaltning. Översiktsplanen har tagit hänsyn till utpekade och kända kulturhistoriska värden och hänsyn ska tas till dessa i samband med genomförandet av översiktsplanen.

Konsekvenser

- Kulturmiljöer och kulturhistoriska värden beskrivs i kapitlet *Hänsyn och riksintressen* på ett samlat sätt i översiktsplanen med viljeinriktningar för att underlätta att hänsyn tas i efterföljande plan- och lovgivning.
- I planen står att ytor med kulturvärden ska bevaras och utvecklas vid planläggning
- Planförslaget föreslår inte några större områden för bebyggelseutveckling utanför befintliga tätorter. Däremot är kommunen positiv till kompletterande bebyggelse på landsbygden.
- Kulturmiljöprogrammet kommer utgöra underlag vid detaljplanering eller bygglovsgivning både i tätorterna, i de mindre samhällena och på landsbygden.
- Riksintressen bedöms inte påverkas negativt av planförslaget.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Risker finns att regionala och lokala kulturmiljöer förvanskas eftersom, förutom FÖP Rimforsa, nollalternativet inte beaktar dessa på ett samlat sätt.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Vid handläggning av detaljplaner eller bygglov i nära anslutning till eller inom miljöer med kulturhistoriskt värde ska särskild hänsyn tas till anpassning av den nya bebyggelsen för att minska påverkan på kulturmiljövärdena.
- Vid utpekade utvecklingsområden som ligger i anslutning till utpekade kulturmiljöområden bör en anpassad och hänsynsfull exploatering ske

Samlad bedömning

Översiktsplanen lyfter vikten av sina kulturhistoriska värden i kommunen som är viktiga att bevara parallellt med en föreslagen utveckling av kommunen. Konsekvenserna bedöms neutrala.

Rekreation och friluftsliv

Tätortsnära rekreationsområden pekas ut i översiktsplanen. Inom tätorterna pekas gröna rörelsestråk ut för att öka möjligheten och attraktiviteten till utevistelse. Ambitionen är att sammanlänka befintliga rekreationsområden i kommunen med förbättrade ledssystem för att öka tillgängligheten och möjlighet att uppleva Kindas sjörika natur. Kommunen ska också verka för ett utvecklat gång- och cykelnät vilket ger förbättrade möjligheter för invånare att ta sig till platser för idrott och rekreation.

Konsekvenser

- Översiktsplanen pekar ut viktiga områden och målpunkter för rekreation, både sådana som används för detta ändamål idag och sådana som är lämpliga att utveckla i framtiden. Genom att peka ut viktiga områden säkerställs en långsiktig tillgång till rekreationsområden i anslutning till tätorterna. Rekreationsområden utanför tätorterna finns fortsatt tillgängliga för kommunens invånare. Översiktsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser för primärt den tätortsnära rekreationen men även för rekreation i hela kommunen.
- Översiktsplanen pekar ut viktiga platser och målpunkter för idrott, både sådana som används för detta ändamål idag och sådana som är lämpliga att utveckla i framtiden. Genom att peka ut viktiga platser säkerställs en långsiktig tillgång till anläggningar för idrott vilket medför positiva konsekvenser för utövande av idrott.
- Detta bedöms medföra stora positiva konsekvenser.
- Översiktsplanens viljeinriktning är att rekreationsområden knyts samman genom ett utvecklat ledssystem vilket bidrar till en ökad tillgänglighet och att fler människor kan ta del av områdena. Detta leder i sin tur till fler

naturupplevelser och bidrar till en ökad folkhälsa vilket medför stora positiva konsekvenser.

Samlad bedömning

Översiktsplanen bedöms medföra positiva konsekvenser genom att viktiga rekreations- och friluftsområden pekas ut.

Natur och vatten

Inom begreppet natur och vatten faller både mark- och vattenområden. Kinda kommun har en mycket varierad och artrik natur med höga värden som bidrar till den biologiska mångfalden. I all samhällsplanering ska hänsyn tas till hur kommunens särskilda naturvärden och gröna infrastruktur kan upprätthållas och utvecklas, vilket innebär att särskilt värdefulla natur- och friluftsområden bevaras och att nya barriärer i landskapet undviks så långt möjligt.

Översiktsplanen säger att naturområden med formellt skydd som riksintressen, naturreservat eller liknande ska bevaras i sin helhet och skyddas mot negativ påverkan. Inga åtgärder ska genomföras som innebär negativ påverkan på naturvärden beskrivna i kommunens naturvårdprogram. Vid exploatering och ny bebyggelse ska särskild hänsyn tas till att spridningsvägar och gröna samband kan vidmakthållas och att nya barriärer inte tillkommer. Vid exploatering i tätortsnära lägen och vid förtätning ska särskild hänsyn tas till rekreation och friluftsliv. Vid detaljplaneläggning av naturmark bör alltid en naturinventering tas fram. Viljeinriktningen i översiktsplanen är att mer grön- och blåstruktur ska integreras inom sammanhållen bebyggelse. Kommunen ska också arbeta mer med ekosystemtjänster och de ska integreras ytterligare i kommunens detaljplanehandläggning.

Vattenkvaliteten i Kindas sjöar, vattendrag och grundvattentäkter ska inte försämrats till följd av översiktsplanens genomförande och viljeinriktningen är att vattenkvaliteten ska förbättras genom förbättringsåtgärder. Det ska aktivt arbetas med öppna dagvattenlösningar och rening av dagvatten innan det når recipienten. I samband med framtagande av en planeringsstrategi ska kommunens vatten- och avloppsplan revideras för att fortsatt överensstämja med kommunens utveckling.

Konsekvenser

- Formellt skyddade områden tas hänsyn till i översiktsplanen och undviks i den mån det är möjligt.
- Vid utpekande av utvecklingsområden har områden med kända naturvärden så som naturreservat, riksintressen och Natura 2000- områden undantagits från exploatering. Bedömningen är att det medför en positiv konsekvens för natur och vatten.

- Vid fortsatt planläggning och lovgivning för utvecklingsområden ska alltid särskild hänsyn tas till värden kopplat till natur och vatten. Bedömningen är att det medför en neutral eller positiv konsekvens för natur och vatten.
- Ett nytt naturvårdsprogram tas fram parallellt med översiktsplanen vilket innebär att värden kopplat till natur och vatten på ett naturligt sätt integreras i arbetet och det medför en positiv konsekvens för natur och vatten.
- Ekosystemtjänster ska lyftas fram ytterligare i kommunens fortsatta detaljplanering vilket gynnar värden kopplat till natur och vatten.
- Idag oexploaterade områden är utpekade för ny bebyggelse vilket har stora negativa konsekvenser för natur och vatten.
- Översiktsplanen pekar ut ny bebyggelse i områden som idag är oexploaterade vilket kommer skapa nya hårdgjorda ytor. Vid nederbörd ger hårdgjorda ytor en snabb avrinning som kan orsaka översvämningar i och i anslutning till recipienterna vilket kan leda till märkbara negativa konsekvenser. Hårdgjorda ytor minskar också grundvattenbildningen vilket i ogynnsamma fall kan påverka miljö kvalitetsnormerna för vatten om den kvantitativa statusen i en viss grundvattenförekomst påverkas.
- Avrinningen från ytterligare hårdgjorda ytor kan innehålla olika typer av föroreningar i mindre eller större omfattning. Översiktsplanen menar att dagvatten ska fördröjas och renas för att inte medföra en negativ påverkan på recipienten.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Nollalternativets avsaknad av helhetsgrepp för hela kommunens fysiska planering i relation till natur- och vattenvärden skulle kunna ge en möjlig negativ påverkan.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- I all handläggning av detaljplaner, lovgivning och kommunal fastighetsförvaltning ta hänsyn till natur och vatten genom att lyfta fram kvaliteter och stärka kopplingar och samband.
- Aktivt arbeta för en långsiktigt hållbar hantering av dagvatten till följd av en ökad andel hårdgjord yta.

Samlad bedömning

Kända naturvärden skyddas i stor utsträckning från negativa konsekvenser men flera naturområden pekas ut för ny exploatering vilket kan ge negativa konsekvenser. Sammantaget medför exploatering av idag ej exploaterade

områden att översiktsplanen som helhet har en viss negativ påverkan men den kan motverkas genom att hänsyn tas till dessa värden vid fortsatt planering.

Markanspråk

Översiktsplanens huvudsakliga konsekvenser är att mark tas i anspråk för en utveckling av kommunen för bostäder och verksamheter. Kommunens strategi för utveckling är att där möjligt nyttja redan ianspråktagen mark och stärka de bebyggelse- och servicenoder som redan finns för att hushålla med mark och resurser. För att nå önskad utveckling och en levande landsbygd kan dock inte alla behov tillgodoses inom redan ianspråktagen mark och nya markanspråk är ett måste. Kommunen har gjort en avvägning och bedömning att ny ianspråktagandet av jordbruksmark och utpekandet av nya eller större LIS-områden endast är aktuellt för att stärka befintliga bebyggelse- och servicenoder. Det ska finnas förutsättningar för grundläggande service såsom tillgång till bredband, mobilnät, livsmedel, drivmedel med mera på landsbygden.

Jordbruksmark

Ungefär 11 % av kommunens yta utgörs idag av produktiv jordbruksmark. Där mest jordbruksmark tas i anspråk är vid Rimforsa. Rimforsa är en strategiskt viktig ort i kommunen och då det saknas lämpliga alternativ är det ofrånkomligt att jordbruksmark tas i anspråk i Rimforsa. Översiktsplanens samtliga redovisade utvecklingsområden skulle vid ett genomförande av alla områden medföra att cirka 356 hektar produktiv jordbruksmark tas i anspråk, vilket motsvarar cirka 2,5 % av den totala jordbruksmarken i Kinda. Omkring 70 % av jordbruksmarken ligger inom särskilt utpekade jordbruksbygder där jordbruksmarkens värden och brukande särskilt ska beaktas och skyddas vid eventuell utveckling. Bedömningen är att översiktsplanen sammantaget har tagit stor hänsyn till produktiv jordbruksmark.

Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden men avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke. För att möjliggöra en utveckling av boendemiljöer har kommunen tagit fram bebyggelseprinciper för att värna ett rationellt jordbruk. Spridd bostadsbyggnation på jordbruksmark och bebyggelse i glest bebyggda, opåverkade naturområden ska undvikas. Detta för att värna om naturvärden, landskapsbilden och för att tillvarata den jordbruksmark som finns.

Förtätningar, utveckling av större bostadsområden eller etablering av samhällsviktig funktion bör vara tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att det ligger i anslutning till en tätort och kan anslutas till befintlig infrastruktur så som vatten- och avlopp och vägar. Exploatering på jordbruksmark ska ske på ett markeffektivt sätt.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge

I översiktsplanen har kommunen möjligheter att peka ut så kallade LIS-områden för bebyggelse inom strandskydd för att på ett positivt sätt utveckla landsbygden. Det ska vara av allmänt intresse att områdena tas i anspråk och områdena ska vara av sådant slag och sådan omfattning att strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses. I översiktsplanen har områden för LIS identifierats utifrån principer för LIS-områden som har varit och är vägledande för utpekande av LIS. Vid nyttjande av LIS som särskilt skäl för avsteg från strandskyddet ska Riktlinjer inom LIS-områden följas. Med dessa riktlinjer tillgodoser kommunen strandskyddets syfte och för att säkerställa detta vid utvecklingsområden som möjliggör ny eller större exploatering krävs detaljplaneläggning.

Konsekvenser

- När nya områden planeras eftersträvas närhet till service och befintlig infrastruktur, både vad det gäller vägar, kollektivtrafik och vatten- och avloppsledningar. Det innebär att utvecklingen ofta sker i nära anslutning till befintliga tätorter. Kisa, Rimforsa och Horn, där de största utbyggnadsområdena föreslås, omgärdas delvis av jordbruksmark. Det blir därför en intressekonflikt mellan tätortsutveckling och jordbruksmark.
- Översiktsplanen har som ambition att öka permanentboendet på Kindas landsbygd. Genom ett ökat befolknings- och serviceunderlag på landsbygden kan möjligheter att bevara jordbruksnäringen få förbättrade möjligheter. Detta skulle kunna bidra till att öka den inhemska livsmedelsproduktionen vilket skulle innebära märkbara positiva miljökonsekvenser.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Kommunen skulle kunna få svårigheter att utvecklas då möjligheter för att skapa attraktiva och genomförbara bostadsmiljöer blir begränsade.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Genom att aktivt arbeta med genomförandet och prioritera den mark som redan är ianspråktagen.
- Stärka de bebyggelse- och servicenoder som redan finns för att hushålla med mark och resurser.
- Varsam lovgivning utifrån natur-, kultur- och rekreationsvärden på landsbygden.

Samlad bedömning

Sammanfattningsvis bedöms planförslaget medföra både positiva och negativa miljökonsekvenser ur ett markanspråksperspektiv. De mest påtagliga negativa konsekvenserna uppstår vid exploatering av jordbruksmark då viktiga ekosystemtjänster går förlorade. Planförslaget medför också positiva konsekvenser framförallt för landsbygdsutvecklingen. Den sammantagna bedömningen är dock att planförslaget medför vissa negativa miljökonsekvenser ur ett markanspråksperspektiv.

Klimat och energi

För att skapa ett hållbart samhälle är det viktigt att öka andelen förnybar energi. För att uppnå detta är det därför viktigt att energifrågor blir belysta i all utveckling och att kommunen är positiv till att främja innovativa projekt och nya idéer. Det är angeläget att energianvändningen effektiviseras i så stor utsträckning som möjligt för att beakta och minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan och för att minska energiåtgången.

Kommunen ska främja privata och kommersiella solcellsanläggningar och investera i anläggningar på kommunalt ägda byggnader samt lyfta förutsättningar för solenergi i framtida planprocesser. En analys av områden där vindkraftverk kan prövas har gjorts i samband med översiktsplanarbetet och beslut om eventuell etablering sker i varje enskilt fall. Kommunen vill bevara den energiproduktion från vattenkraft som idag finns inom kommunens gränser och är positiv till privata och kommersiella anläggningar för bioenergi.

Kommunen ska också verka för ett utvecklat gång- och cykelnät i tätorterna för att minska andelen korta resor med bil. Kommunen ska även möjliggöra och underlätta för uppförande av fler laddstolpar för elbilar.

Kommunens ambition är att arbeta för att vid värmeböljor och högre temperaturer minska människors utsatthet för direkt solexponering på allmänna platser. Översiktsplanen tar höjd för skyfall och höga vattenflöden och områden där dessa risker är förhöjda ska särskild hänsyn tas till detta vid framtida planläggning och lovgivning. Kända platser där risken för översvämning är hög ska utredas och åtgärdas.

Konsekvenser

- Ett utvecklat gång- och cykelnät kan bidra till att minska andelen kortare bilresor inom tätorterna vilket medför positiva konsekvenser för klimatet till följd av minskade utsläpp.
- Fler solcellsanläggningar i kommunen medför positiva konsekvenser för klimatet till följd av en ökad produktion av förnybar energi som dessutom är lokal.

- Översiktsplanen identifierar områden där anläggning av vindkraftverk kan prövas men lämnar till kommunfullmäktige i Kinda att besluta i det enskilda fallet. Konsekvensen av detta bedöms därför vara neutral.
- Att bevara befintlig vattenkraft i kommunen bedöms ha en positiv effekt på klimatet.
- Översiktsplanen uppmuntrar anläggningar för bioenergi vilket bedöms medföra positiva konsekvenser för klimatet.
- Att möjliggöra fler laddstolpar kan göra att det mer attraktivt att köra elbil vilket kan göra att andelen elbilar ökar vilket har en positiv effekt på klimatet.
- Översiktsplanen planerar och skapar förutsättningar för 15 000 invånare i Kinda. Vilken klimatpåverkan som en befolkningsökning medför styrs av många faktorer som är svårbedömda i nuläget. Det är därför svårt att bedöma vilken påverkan översiktsplanen ger på energianvändningen och klimatet. Översiktsplanens viljeinriktningar kan bidra till att minska eventuella negativa konsekvenser som en ökad befolkning innebär. Befolkningsökning i kommunens utpekade bebyggelsenoder kan även bidra till positiva konsekvenser för klimatet till följd av ökat underlag för exempelvis kollektivtrafik och mer effektivt nyttjande av infrastruktur.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Andelen som går och cyklar kan minska då nollalternativet inte har samma precisering kring hur gång- och cykelnätet ska utvecklas. Konsekvensen av detta är att andelen resor med bil kan öka vilket påverkar miljön negativt.
- Lokal energiproduktion från förnybara källor kan stagnera eller minska vilket har en negativ påverkan på klimatet.
- Ett försämrat underlag för kollektivtrafik då nollalternativet inte har samma fokus på ökat befolkningsunderlag i kommunens bebyggelsenoder

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- För att få fler människor att resa hållbart krävs fortsatt arbete med påverkansarbete parallellt med fysiska åtgärder.

Samlad bedömning

Översiktsplanen ger bättre förutsättningar för hållbara resor och lokal energiproduktion från förnybara källor. Den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva konsekvenser till följd av minskad klimatpåverkan.

Trafik och infrastruktur

För Kinda är det viktigt med goda kommunikationer både inom kommunen som till och från platser utanför kommungränsen. Dessa kommunikationer är viktiga för att nå större tätorter där kompletterande service och utbud finns (arbetsplatser, handel, aktiviteter m.m.). Med ett effektivt transportsystem knyts byar, orter, kommuner och regioner ihop med varandra. Goda kommunikationer skapar möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och en framtida expansion av kommunens samtliga bebyggelsenoder.

Transporter och dess infrastruktur har stor inverkan på utvecklingen av ett hållbart samhälle. Person- och godstransporter behöver ske på ett miljövänligt sätt, för att minska utsläppen av växthusgaser. Detta ställer krav på utformning på orter som behöver planeras och byggas tätare och säkrare för att underlätta för de som tar sig fram till fots, med cykel eller kollektivt resande. Orterna måste också få en attraktiv utformning för att öka andelen av dessa trafikanter.

Översiktsplanen pekar ut flera större infrastrukturinvesteringar, däribland Förbifart Kisa, ny sydlig anslutning av väg 134 i Kisa samt en ny ringled och riksvägsanslutning i Rimforsa. Befintligt vägnät, med vissa mindre kompletteringar eller förbättringar främst för cykelvägnätet ska tillsammans med de större infrastruktursatsningarna klara av översiktsplanens utvecklingsvision och tillväxtmål.

Konsekvenser

- För att få resenärer att i högre grad ställa om till gång, cykel och kollektivtrafik bedöms det förutom en god infrastruktur behövas ett arbete med att förändra attityd och beteende hos människor för att få till en ökad mängd hållbara resor.
- I planförslaget föreslås flera investeringar när det gäller cykelvägar som är förutsättningar för att på sikt skapa ett mer miljömässigt hållbart resande.
- I planförslaget föreslås större infrastrukturprojekt för nya vägdragningar som innebär en förbättrad trafiksäkerhet, närmiljö och attraktivitet i Kisa och Rimforsa.
- Om de åtgärder som föreslås i planförslaget genomförs och resande till större del kan börja ske med cykel eller kollektivtrafik kommer det att innebära positiva miljökonsekvenser i form av minskad klimatpåverkan, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera. De positiva miljökonsekvenserna kommer främst att märkas längs transportstråken och i Kisa och Rimforsa. De positiva miljökonsekvenserna som ett mer hållbart resande medför bedöms dock överväga de negativa miljökonsekvenserna som eventuellt kan uppstå då infrastrukturen byggs om.

- Genom föreslagna satsningar på gång- och cykelvägar ges fler människor möjlighet att använda cykel som transportmedel. Detta ger förutom positiva miljökonsekvenser även positiva konsekvenser för folkhälsan.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Andelen som går och cyklar kan minska då nollalternativet inte har samma precisering kring hur gång- och cykelnätet ska utvecklas. Konsekvensen av detta är att andelen resor med bil kan öka vilket påverkar miljön negativt.
- Trafikmiljön i centrala Rimforsa ges inte tillräckligt goda förutsättningar att förbättras då nollalternativet inte lika tydligt redovisar ny ringled och sydlig anslutning till riksväg 23/34 vilket skulle minska på genomfartstrafiken i centrala Rimforsa. Konsekvensen av detta blir en fortsatt bristande trafikmiljö och risker för trafikolyckor där oskyddade trafikanter i högre grad kan vara inblandade.
- Nollalternativet pekar ut plats för ny dragning av riksväg 23/34 öster om Kisa, Förbifart Kisa. Översiktsplanen preciserar den nya dragningen delvis baserat på nyare utredningar och delvis på topografins förutsättningar. Konsekvensen av nollalternativet är en fortsatt ökad otydlighet kring vilket mark som kan tas i anspråk för den nya dragningen.
- Nollalternativet pekar ut plats för ny dragning av väg 134 söder om Kisa mindre precist än vad översiktsplanen gör. Konsekvensen av nollalternativet är en fortsatt ökad otydlighet kring vilket mark som kan tas i anspråk för den nya dragningen.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Prioritering av investeringar i infrastruktur som gynnar hållbart resande så att eventuellt negativa miljökonsekvenser som uppstår i byggskedet och i markanspråk totalt sett kan ge positiva miljökonsekvenser.

Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att föreslagen utveckling ger ökade förutsättningar för ett mer hållbart resande som ger positiva miljökonsekvenser i form av minskad klimatpåverkan, förbättrad luftkvalitet, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider med mera.

Miljö, hälsa och säkerhet

Natur- och vattenmiljöer är lika känsliga som människan för spridning av farliga ämnen. Översiktsplanen redovisar aspekten utifrån människors miljö, hälsa och säkerhet men kan samtidigt översättas till natur- och vattenmiljöer. Det är vid

olyckor som brand, översvämning eller skyfall som negativa miljökonsekvenser kan uppstå i och med spridning av miljöfarliga ämnen. I mark- och vattenanvändningen och planering av den bebyggda miljön kan kommunen minimera påverkan.

Farligt gods

Kommunen har en liten möjlighet att påverka vad som transporteras på riksväg 23/34 som är rekommenderad led för transport av farligt gods. Ny bebyggelse ska inte uppföras inom ett skyddsavstånd om 30 meter från Stångådalsbanan. Ny bebyggelse får endast uppföras inom 30 meter från riksväg 23/34 i de fall en fördjupad riskanalys medger det. Kommunens framtagna övergripande riskbedömning med riktlinjer för samhällsplanering intill farligt gods-leder ska användas som underlag vid handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 eller Stångådalsbanan.

Buller

Svenska riktvärden och riktlinjer eller i Sverige tillämpad praxis ska följas i all planering. Vid planläggning av nya bostadsområden som riskerar att inte uppnå riktvärdena för buller ska en trafikbullerutredning utföras och vid behov ska åtgärder tillämpas för att minska eventuella bullerstörningar. Skolor, förskolor och annan känslig verksamhet ska utformas så att en utemiljö med god ljudmiljö kan skapas. Kinda kommun ska sträva efter att samla bullrande verksamheter till de större verksamhetsområdena Ödäng, Karleby och Tolvmannadalen.

Översiktsplanen förespråkar ett ökat resande genom gång, cykel och kollektivtrafik vilket skulle minska andelen biltrafik och på så sätt förbättra ljudmiljön i kommunens tätorter.

Omgivningspåverkan från riksväg 23/34 i Kisa tätort kommer att påtagligt minska i samband med utbyggnaden Förbifart Kisa.

Miljöfarlig verksamhet

Skyddsavstånd mellan miljöfarlig verksamhet och bebyggelse ska utredas i varje enskilt fall både vid nyetablering av verksamhet vid bebyggelse och vid nybyggnation vid en befintlig verksamhet. Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska en riskbedömning genomföras.

Förorenad mark

Misstänkt eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan eller bygglov ges. Exploatering på förorenade områden kan endast tillåtas om det genomförs saneringsåtgärder. Vid sanering ska hänsyn tas till framtida

klimatpåverkan så att området inte återförorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.

Luftkvalitet

Rikt- och gränsvärden enligt gällande miljökvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram ska upprättas vid behov. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områden där det finns indikationer på dålig luftkvalitet samt områden nära vägar större vägar där utsläppen är större. Vid nyexploatering ska ett hållbart trafiksystem byggas där kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik är norm vilket gynnar luftkvaliteten.

Översiktsplanen förespråkar ett ökat resande genom gång, cykel och kollektivtrafik vilket skulle minska andelen biltrafik och på så sätt ytterligare förbättra luftkvaliteten i kommunens tätorter.

Radon och elektromagnetiska fält

I samband med nybyggnation ska det alltid tas hänsyn till att radonhalter inomhus inte överskrids. Elledningar i Kinda kommun påverkar inte allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält.

Ras, skred och erosion

Vid byggnation av nya områden ska markens stabilitet utredas och riskbedömas vid behov.

Värmebölja

Kommunen ska vid behov begränsa direkt solexponering av känsliga byggnader bland annat genom att planera in mer vegetation och grönytor, för att på så sätt minska kylbehovet inomhus. Vård- och äldreboende, förskolor, skolor och lokaler för annan samhällsviktig verksamhet ska utformas så att inomhustemperaturer inte blir ohälsosamt höga i samband med värmeböljor. Utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter, ska vid behov kompletteras med växtlighet eller andra anordningar för att möjliggöra vistelse i skugga.

Skyfall och översvämningar

Ny bebyggelse lokaliseras där den inte riskerar att påverkas av översvämning från skyfall och höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Detta gäller särskilt samhällsviktig verksamhet som skolor, vårdlokaler, pump- och transformatorstationer med flera. Särskilt identifierade översvämningrisker i Kisa och Rimforsa ska utredas och åtgärdas. Sekundära avrinningsvägar skapas och ytor reserveras för hantering av skyfall i ny och befintlig bebyggelse. Gröna ytor som

finns i orten utnyttjas för hantering av vatten och därmed utvecklas en mångfunktionalitet i ortens grön- och blåstruktur. Vid all handläggning av plan- eller byggärenden ska hänsyn tas för att begränsa risken för skador i samband med skyfall och höga vattenflöden. Kommunen ska ha en aktuell VA-plan som ska följas vid all planläggning och lovgivning.

Konsekvenser

- Översiktsplanen anger den översiktliga riskbedömningen för transport av farligt gods ska användas för all handläggning av detaljplaner och bygglov inom 150 meter från riksväg 23/34 och Stångådalsbanan. Vid behov ska fördjupade riskanalyser genomföras och relevanta skyddsåtgärder ska därefter vidtas. Efterföljs detta bedöms risken för olyckor med farligt gods medföra neutrala eller små negativa konsekvenser för människors hälsa.
- Trafikbullersituationen i centrala Kisa kommer markant att förbättras till följd av ny dragning av riksväg 23/34 öster om Kisa, Förbifart Kisa.
- En minskad andel biltrafik förbättrar ljudmiljön och luftkvaliteten i kommunens tätorter.
- Den befolkningsökning som föreslås i översiktsplanen kommer medföra en ökad trafik. Se större infrastruktursatsningarna i vägnätet som pekas ut bedöms kunna minska den negativa omgivningspåverkan från vägtrafiken för befintlig och ny bebyggelse.
- Genom att inte peka ut nya områden för störande verksamheter, utan endast utöka befintliga områden, skapas inte nya platser med negativ omgivningspåverkan och färre personer utsätts för störningar som kan påverka dem negativt.
- Under förutsättning att tillräckliga skyddsavstånd mellan miljöfarliga verksamheter och bostadsbebyggelse upprättas och miljö kvalitetsnormer och rikt- och gränsvärden kan innehållas, bedöms översiktsplanen medföra små negativa konsekvenser.
- Under förutsättning att exploatering på förorenade områden endast tillåts om det genomförs saneringsåtgärder så finns möjlighet till märkbara positiva konsekvenser då förorenade områden kan saneras.
- Under förutsättning att nya områden där bebyggelse ska tillkomma vid behov utreds och riskbedöms avseende stabiliteten så bedöms inga eller obetydliga konsekvenser gällande ras och skred tillkomma av planförslaget.
- Under förutsättning att kommunen arbetar strategiskt med dagvatten- och klimatanpassningsfrågorna samt bevarandet av gröna områden bedöms planförslaget ge möjligheter till positiva konsekvenser med avseende på klimatanpassning.

- Acceptabel risk kopplad till radon och elektromagnetiska fält då radonhalter alltid ska tas hänsyn till vid byggnation och befintliga elledningar i Kinda kommunen inte har en påverkan på allmänheten.

Om inte översiktsplanen genomförs

- Vid planläggning och lovgivning ska alltid miljö, hälsa och risker ta hänsyn till enligt gällande lagstiftning. Det som översiktsplanen påverkar är övergripande planering och hänsynsdelar ska fungera som ett kunskapsunderlag som ger vägledning för kommande planering och lovgivning.
- Omgivningspåverkan av redan befintliga verksamheter bedöms utan översiktsplanens genomförande klara riktvärden enligt gällande lagstiftning. Den allmänna omgivningspåverkan kommer dock inte att minska i samma utsträckning så som planförslaget innebär.
- Trafikbuller från riksväg 23/34 i centrala Kisa kommer inte att förflyttas till utkanten av tätorten om inte den nya dragningen av riksväg 23/34 som översiktsplanen pekar ut genomförs.
- Översiktsplanen beskriver klimatförändringarna kopplat till den bebyggda miljön och miljö hälsa och säkerhet. Om inte översiktsplanen genomförs riskerar den strategiska klimatanpassningen i kommunen att försvinna och negativa konsekvenserna kan bli större vid naturolyckor som värmeböljor, översvämningar eller skyfall.

Åtgärder för att undvika negativ påverkan

- Arbeta med påverkansarbete för att få fler att resa hållbart. Framförallt att minska de onödiga korta resorna med bil.

Samlad bedömning

Med ovanstående förutsättningar bedöms det finnas risk för små negativa konsekvenser för människors hälsa och på natur- och vattenmiljöer. Att undvika negativa konsekvenser är ett aktivt arbete med genomförandeplanen och förebyggande av risker för olyckor avgörande.

Planerad uppföljning av betydande miljöpåverkan

Översiktsplanen bedöms sammantaget inte att medföra en betydande miljöpåverkan i någon del så att översiktsplanen inte kan genomföras. Det har identifierats minde negativa konsekvenser och risker för negativ miljöpåverkan som är viktiga att hantera framöver, i framtagande eller uppdatering av strategiska styrdokument, detaljplanering eller lovgivning. I översiktsplanen har en genomförandeplan inarbetats för att visa på fortsatt arbete för att aktivt

genomföra översiktsplanens viljeinriktning. Eftersom den samlade bedömningen är att översiktsplanen ger positiva miljökonsekvenser är det av stor vikt att översiktsplanen genomförs så som beskrivs i genomförandeplanen.

5.2 Sociala konsekvenser

Samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människor dagligen lever och verkar i. Det innebär att samhällsplanering har en direkt påverkan på människor och deras vardagsliv. Den sociala hållbarhetsaspekten försöker belysa på vilket sätt översiktsplanen kan påverka människans vardagsliv. Nedan diskuteras den sociala hållbarheten utifrån följande:

Sociala aspekter

- Tillgänglighet
- Bostadsförsörjning
- Barnperspektiv
- Folkhälsa
- Jämställdhet, jämlikhet & integration
- Arbete
- Rekreativmiljöer
- Störningar & risker

Tillgänglighet

Samhällsplaneringen påverkar hur den fysiska miljön (bostadsområden, parker, gator med flera) utformas och var olika "miljöer" ligger i förhållande till varandra. Samhällsplaneringen påverkar även hur och på vilket sätt man kan ta sig till och från olika målpunkter. Tillgänglighet handlar i grunden om allas rätt att ta del av samhällets service och utbud. Det kan handla om att kunna ta sig fram rent fysiskt men det kan även handla om att kunna orientera sig.

Vid nybyggnation finns höga krav i lagstiftningen på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Det finns även förordningar med krav på retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Kommunens ambition är att, utöver att följa lagstiftningen vid nybyggnation även arbeta med tillsyn, vilket innefattar retroaktiv anpassning av redan byggda miljöer. Tillgänglighetsanpassning gynnar även andra som inte har en funktionsnedsättning eftersom flera insatser förenklar för exempelvis cyklister och personer med barnvagn (avfasade trottoarkanter, ramper till entréer, hissar).

Tillgänglighet kan även innebära att det finns tillgång till exempelvis livsmedelsbutiker, grönområden, skola, förskola, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar och lekplatser. I översiktsplanen föreslås nya bostadsområden främst i anslutning till befintliga tätorter där det finns tillgång till service av olika slag, vilket gör att det blir relativt korta avstånd mellan målpunkter. I översiktsplanen föreslås

även att en gång- och cykelväg byggs mellan Kisa och Rimforsa samt nya gång- och cykelvägar inom respektive tätort, vilket ökar tillgängligheten för fler individer.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för tillgängligheten.

Bostadsförsörjning

Ett utav människans grundläggande behov är att ha någonstans att bo. Det kan tyckas vara en självklarhet i Sverige men faktum är att det är bostadsbrist i många av Sverige kommuner och många står utanför bostadsmarknaden. I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) står att varje kommun ska ta fram riktlinjer för hur de ska planera för kommunens bostadsförsörjning. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar så att alla i kommunen kan leva i goda bostäder.

Kinda kommun arbetar parallellt med översiktsplanen med att ta fram ett nytt bostadsförsörjningsprogram vilket avses antas under 2023.

Översiktsplanen föreslår bostadsutveckling i kommunens tätorter och kommunen är positiv till att bostäder byggs på landsbygden. Det innebär att översiktsplanen möjliggör för bostadsbyggande i hela kommunen.

Översiktsplanen tar upp att kommunen ska arbeta för blandade bostadstyper och upplåtelseformer som kompletterar den befintliga bebyggelsen. Detta skulle kunna bidra till att ungdomar har möjlighet att flytta hemifrån och kan bo kvar i kommunen, det kan bidra till att äldre har möjlighet att sälja sin villa och flytta till ett mindre boende, det kan bidra till att föräldrar i separerade familjer har möjlighet att bo kvar i kommunen och det kan påverka vilka som väljer att flytta till kommunen. Det vill säga, det kan påverka den demologiska spridningen på de som bor i och som väljer att flytta till kommunen.

När en kommun äger mark har kommunen möjlighet att bestämma vilken typ av bostäder som byggs och vad de har för upplåtelseform. Vidare har kommunen möjlighet att ta ansvar för och påverka kvaliteten på det som byggs, både bostäderna men även miljön runtomkring i bostadsområdena.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för bostadsförsörjningen i kommunen genom att det möjliggörs en beredskap för bostadsutvecklingen på lång sikt. Vidare bidrar översiktsplanen till möjligheten att skapa ett varierat bostadsutbud som tillgodoser människors olika bostadsbehov.

Barnperspektiv

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen som den kallas, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och skrevs under av Sverige 1990. Konventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

Enligt punkt 12 i barnkonventionen har varje barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Eftersom samhällsplanering påverkar den fysiska miljön som människan lever och verkar i så påverkas även barns närmiljö och vardag. Barn borde därmed få möjlighet att uttrycka sin åsikt vad det gäller den översiktliga planeringen på samma sätt som vuxna har möjlighet att yttra sig i planprocessens olika skeden. Barn- och ungdomar kan ha andra referensramar än vuxna för vad de vill med sin närmiljö eller på vilket sätt de vill ta del i samhället. Därför är det viktigt att barn och ungdomar är delaktiga i den fysiska planeringen.

Konsekvenser

Kommunen genomförde en tidig dialog inför arbetet med samrådshandlingen. En riktad dialog mot kommunens grundskolor genomfördes i samband med den tidiga dialogen.

Processen för översiktsplanen medför därför positiva konsekvenser för barnperspektivet.

Folkhälsa

Sverige har 8 folkhälsomål och målområde 5 går att koppla till samhällsplanering eftersom målet tar upp att ett bostadsområde har fysiska och sociala egenskaper, vilka har både positiva och negativa effekter på hälsan. Till de fysiska egenskaperna räknas bland annat luftkvalitet i och utanför bostaden, bullerstörning från trafik och grannar, tillgång till naturvärden nära bostaden samt kultur och service. De sociala egenskaperna kan vara de boendes tillit till varandra och deras sociala deltagande, grad av social integration samt normer och värderingar samt möjligheter att påverka sin situation och sitt närområde.

Översiktsplanen tar upp riktlinjer som syftar till att motverka olägenheter i bostadsområden. Översiktsplanen föreslår att bevara eller utveckla flera befintliga grönområden i tätorterna. Översiktsplanen bidrar till att det finns naturvärden nära bostadsområden. Vidare föreslås bostadsutveckling i anslutning till befintliga tätorter med någon form av service, vilket bidrar till att bostadsområden har relativt god tillgång till service.

Målområde 5 tar även upp att man med hjälp av samhällsplanering kan skapa förutsättningar för integration och motverka segregationen. Genom en diversifierad lägenhetsfördelning, blandade upplåtelseformer och goda mötesplatser kan man åstadkomma miljöer som uppmuntrar till social interaktion. Även genom att överbrygga barriärer och gränser i den byggda strukturen kan man också åstadkomma bättre kontakter mellan olika delar av staden.

I översiktsplanen finns riktlinjer som säger att bostadsutbudet ska innehålla blandade bostadstyper och olika upplåtelseformer för att komplettera befintlig bebyggelse. Nya gång- och cykelvägar föreslås som länkar samman befintliga områden och målpunkter samt minskar barriärerna mellan dem. I samband med att nya områden exploateras ska gång- och cykelnätet byggas ut.

Enligt folkhälsomål 5 så kan samhällsplaneringen också skapa miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor. Fysisk aktivitet, lek och rörelse som är bra för hälsan främjas till exempel genom att skapa och bevara parker och grönområden men också genom tillgång till idrottsanläggningar, gång- och cykelvägar.

Som det tidigare nämnts så föreslås att tätortsnära skog och gröna stråk bevaras, likaså att friluftsområden bevaras och utvecklas samt att gång- och cykelvägar byggs. Dessa miljöer möjliggör och kan uppmuntra till fysisk aktivitet.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis så bidrar översiktsplanen på flera punkter till delmål 5 och medför positiva konsekvenser för folkhälsan.

Jämställdhet, jämlikhet & integration

Eftersom samhällsplaneringen påverkar den fysiska miljön och därmed även människors liv är det av stor vikt att planeringen gynnar människors olika behov. Bostadsbehovet ser väldigt olika ut beroende på var i livet man befinner sig, vilken livsstil man lever och vilka ekonomiska förutsättningar man har. Det är därför viktigt att det finns ett varierat bostadsutbud med olika bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer och att det finns en möjlighet att välja om man vill bo på landsbygden, centralt eller i utkanten av en tätort.

I översiktsplanen pekas ny bostadsutveckling ut i samtliga tätorter och kommunen är också positiv till att det byggs bostäder i de mindre samhällena och på landsbygden. I riktlinjerna för bostadsförsörjningen anges att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och upplåtelseformer.

När jämställdhet diskuteras i samhällsplanering nämns ofta trygghetsaspekter som fokuserar på den upplevda tryggheten vid vistelser utomhus när det är mörkt. Det kan handla om att planera för att gång- och cykelvägar, parker, parkerings- och

busshållplatser har tillräckligt god belysning, att det inte finns några buskage i närheten som skapar dolda ytor eller att platser inte upplevs som ödsliga.

Det är även viktigt att samhällsplaneringen gynnar integrationen i en kommun. Det kan handla om att skapa mötesplatser där människor med både lika och olika erfarenheter kan mötas. Till exempel inom föreningslivet, i parker eller grönområde, på ett fik eller en restaurang. Integration i samhällsplanering kan även handla om att bostadsområden möjliggör för att personer från "livets olika faser" och med olika erfarenheter kan bo i samma område eller att olika bostadsområden länkas samman genom gång- och cykelvägar så att det är lätt att ta sig mellan områdena.

I översiktsplanen beskrivs viljeinriktning om att det ska finnas attraktiva, tillgängliga och trygga mötesplatser.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen till positiva konsekvenser för jämställdhet, jämlikhet och integration.

Arbete

En aspekt som bidrar till en kommuns attraktivitet är möjligheten till arbetstillfällen. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen i en kommun.

Översiktsplanen anger utveckling för verksamhetsytor i alla tätorter men främst i Kisa. Verksamhetsytorna föreslås huvudsakligen i anslutning till större vägar för att möjliggöra en effektiv logistik.

Översiktsplanen föreslår att besöksnäringen ska utvecklas, vilket kan skapa ytterligare arbetstillfällen. En ökad bostadsbyggnation och fler invånare kan bidra till att handelsunderlagt ökar, vilket i sin tur kan bidra till att verksamheter utökar eller att ny etableras i centrum. Ett ökat antal invånare ger förbättrar också möjligheterna för näringslivet att rekrytera.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa arbetstillfällen i Kinda. Detta bidrar till möjligheten för invånare att både bo och arbeta i kommunen

Rekreationsmiljöer

I dag är det allmänt vedertaget att människan mår bra av att vistas ute i naturen och att naturupplevelser har många positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande. Det är därför viktigt att naturområden finns tillgängliga i våra tätorter, gärna i anslutning till bostadsområden, skolor och förskolor samt i närheten av verksamheter inom vårdomsorgen. Det är även viktigt att det finns en variation av natur från den lilla skalan så som parker och stråk till den stora skalan så som naturreservat och natur- och friluftsområden.

Rekreationsområden tas upp i flera nationella mål. Bland annat i Sveriges miljökvalitetsmål och i Sveriges nationella friluftsmål. Miljömålet God bebyggd miljö, precisering 5 handlar om rekreationsmiljöer i anslutning till bebyggelse. I preciseringen står följande; det finns natur- och grönområden och gröna stråk i närheten till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

Tre av Sveriges nationella friluftsmål går att koppla till samhällsplanering och rekreationsområden. Riksdagens mål om tillgång till natur för friluftsliv innebär att friluftslivets behov säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande. Målet handlar om att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap. Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Riksdagens mål om friluftsliv för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att grönområden bevaras och utvecklas samt att gröna rörelsestråk förstärks och utvecklas. Det finns även viljeinriktningar som lyfter rekreationsområden ska tillgängliggöras ytterligare.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten till rekreation.

Störningar och risker

I Sverige finns miljökvalitetsnormer för vatten, luft och buller som reglerar kvaliteten på vatten, luft och buller i och utanför bostaden. Miljömålet god bebyggd miljö, precisering 8 handlar om att människan inte ska utsättas för skadliga miljöer. I preciseringen står följande: människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

I översiktsplanen finns ett kapitel som tar upp hälsa, säkerhet och miljö och hur kommunen ska arbeta för att inte skapa olägenheter för människan vad det avser till exempel, bullernivåer, luftkvalitet, radonhalter eller föroreningar.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis så bidrar översiktsplanen till att människor inte utsätts för olägenheter av olika slag.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska aspekterna sätter ramarna för möjliga investeringar och i vilken takt dessa kan ske. Utbyggnader av nya områden innebär ofta kostnader i samband med planläggning och utbyggnad av allmänna anläggningar i ett första skede men ger sedan upphov till intäkter vid försäljningar av tomter. Utbyggnad av nya områden medför även framtida drift- och underhållskostnader. I fall där privata exploatörer utvecklar områden bekostas normalt sett planläggning och utbyggnad av exploatören där kommunen sedan blir ansvarig för drift och underhåll, vinst från försäljning av tomter går till exploatören. När det är kommunala projekt står kommunen för samtliga kostnader men får även intäkterna vid försäljningen av tomterna.

Ju tidigare i planprocessen de ekonomiska konsekvenserna utvärderas, desto större är möjligheterna att göra anpassningar för att påverka utfallet. Allt eftersom mer detaljerad planläggning av ett område sker, genomförandefrågorna tydliggörs och fler skisser tas fram, kan noggrannare kostnadsbedömningar utföras. Det är därför alltid svårt att i ett tidigt skede uppskatta kostnader för att exploatera ett område.

Nedan diskuteras den ekonomiska hållbarheten utifrån följande:

- Folkhälsa
- Investeringar i allmänna intressen
- Marköverlåtelser
- Demografi i balans
- Resurseffektivitet
- Investeringar i utredningar & planarbete

Folkhälsa

Boendemiljön är sedan lång tid identifierad som en viktig bestämningsfaktor för hälsa. Detta gäller för personer i alla åldrar och är särskilt viktigt för ungdomar. Låg socioekonomisk situation samvarierar med hög exponering för olika riskfaktorer i boendemiljön och närområdets yttre miljö, och genom detta ökar risken för ohälsa och sjukdom. Detta gäller flera hälsoutfall t.ex. skador och våld, mental ohälsa, självsattad hälsa, allergier och hjärt-kärlsjukdom. Det finns ett flertal materiella faktorer i den byggda miljön som påverkar hälsan t.ex. bostädernas utformning, byggmaterial, mögel, fukt, ljud, ljus och buller men även tillgänglighet till natur och grönområden. Det finns idag, därtill, en stor samstämmighet bland boendeforskare om de sociala faktorernas betydelse för hälsan, bland annat trivsel, tillit till människor i området, sociala nätverk, socialt stöd, känsla av

oberoende och kontroll, självständighet, frihet och social status. Särskilt sårbara för exponering av faktorer i boendemiljön som inverkar på hälsan är barn, pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna och funktionshindrade eftersom deras sammanlagda tid i boendemiljön är betydligt längre än för yrkesarbetande som i hög utsträckning är borta från hemmet.

I översiktsplanen finns ambitioner och riktlinjer för att i tätorterna utveckla centrum, grönområden och gröna rörelsestråk med fokus på goda livs- och boendemiljöer. Investeringar i en attraktiv livs- och boendemiljö är positivt för folkhälsan (och många andra ekonomiska aspekter) och ger än större effekt eftersom kommunen vill prioritera våra barn och ungdomar (barnperspektivet) i utvecklingsarbetet av tätorterna.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar för att genomföra ambitionerna om en attraktivare offentlig miljö i olika delar av Kinda. En sådan investering är folkhälsofrämjande som på lång sikt kan ge mycket positiva hälso- och sjukvårds effekter med minskade kostnader.

Investeringar i allmänna intressen

I takt med att Kinda växer har kommunen ett ansvar att investera i allmänna intressen så som skolor, förskolor, lokaler till vårdomsorgen, anlägga vägar eller att se till att det finns gång- och cykelvägar, vatten- och avloppsledningar och gröna områden. Det är ofta investeringar som inte genererar några intäkter utan finansieras antingen via skatteintäkter, anslutningsavgifter eller delvis genom olika bidrag från staten.

I översiktsplanen pekas flera åtgärder ut som gynnar de allmänna intressena. Exempelvis utbyggnad av gång- och cykelvägar, utveckling av centrumområden och att det finns en planberedskap för skolor och förskolor. För att förverkliga planen behöver medel avsättas i budgetarbetet.

Översiktsplanen pekar ut flera större infrastrukturinvesteringar, däribland Förbifart Kisa, ny sydlig anslutning av väg 134 i Kisa samt en ny ringled och riksvägsanslutning i Rimforsa. För dessa satsningar är inte kommunen ensam i finansieringen då det helt eller delvis berör statliga vägar. Även om staten är med och finansierar projekten kommer de dock medföra stora kostnader för Kinda kommun.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen ökade kostnader för investeringar i allmänna intressen. För de större infrastrukturprojekten kommer investeringskostnaderna att vara mycket höga.

Marköverlåtelser

När kommunen har rådighet över mark kan kommunen vara med och påverka utvecklingen och i vilken takt utvecklingen sker. Rådighet över mark underlättar möjligheten för kommunen att investera i allmänna intressen så som skolor och förskolor. Att investera i mark kommer medföra ökade kostnader men det kommer även generera intäkter. När detaljplaner för områden antagits och områden byggs ut kan kommunen sälja tomter och dessutom få nya invånare eller företagsetableringar. Markinköp är även viktiga i förhandlingar om markbyten. Genom att investera i mark har kommunen en möjlighet att vara delaktig i och driva utvecklingen av Ödeshögs kommun. Det är dock även mycket viktigt att det finns privata aktörer som driver på utvecklingen av Ödeshög kommun.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis kan översiktsplanen medföra positiva konsekvenser genom att exploatering möjliggörs både på kommunal och privatägd mark. Det ger möjliga intäkter både för kommunen och för privata markägare. Det kan även bli aktuellt för kommunen med markköp vilket på kort sikt kan medföra stora kostnader men på längre sikt kan möjliggöra för markbyte eller intäkter genom försäljning av planlagd mark.

Demografi i balans

Det är viktigt för en kommun att ha en demografi i balans eftersom invånare under livets olika skeenden genererar både kostnader och intäkter för kommunen. Det är därför av stor vikt att kommunen har en attraktiv boendemiljö som erbjuder bostäder utifrån människors olika behov. Det innebär att det behöver finnas en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer. Det är även viktigt att kommunen kan erbjuda arbetstillfällen, ett utbud av fritidsmöjligheter för olika intressen och åldrar och att kommunen kan erbjuda skolor, barn- och vårdomsorg av god kvalitet.

I översiktsplanen finns riktlinjer som anger att kommunen ska arbeta för ett bostadsutbud med blandade bostadstyper och bostadsformer. Översiktsplanen anger även bostadsbeståndet ska kompletteras så att varierande och goda livs- och boendemiljöer för olika skeden i livet, för barn, ungdomar, vuxna och pensionärer kan erbjudas.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis så medför översiktsplanen positiva konsekvenser för möjligheten att skapa en demografi i balans.

Resurseffektivitet

Utvecklingen av nya bostadsområden innebär kostnader för infrastruktur så som vägar, vatten-och avlopp eller iordningställande av grönområden samt underhåll och drift. En del av investeringarna genererar inte några intäkter utan finansieras genom skatteintäkter. Genom att planera bostadsområden i anslutning till befintliga tätorter går det att nyttja redan gjorda investeringar i vägar och vatten- och avlopp. Det går även att spara mark genom att förtäta eller omvandla områden som redan tagits i anspråk för byggnation samtidigt som befintlig infrastruktur nyttjas.

Översiktsplanen föreslår nya bostadsområden främst i anslutning till befintliga tätorter.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen positiva ekonomiska konsekvenser då man kan nyttja redan gjorda investeringar.

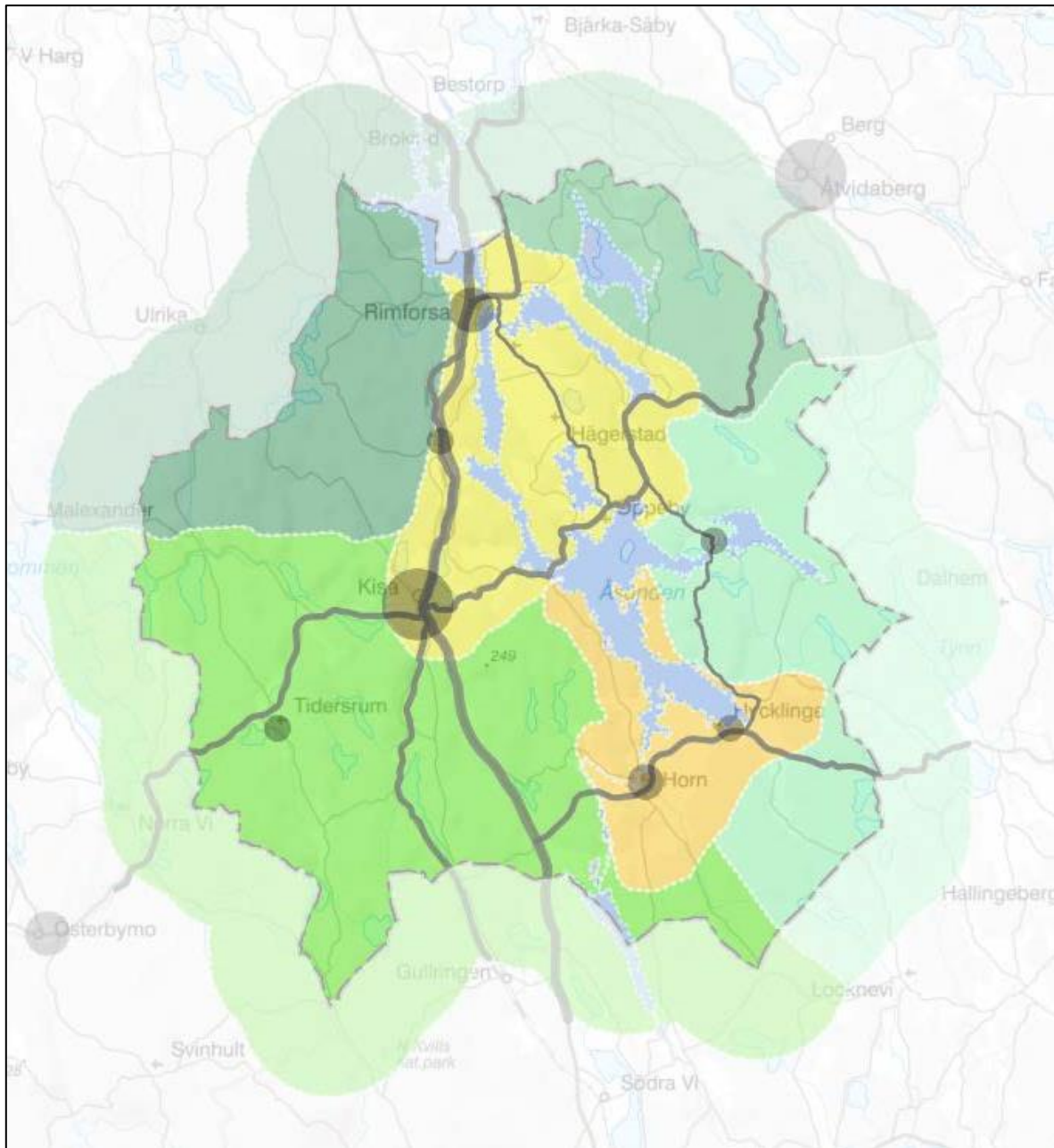
Investeringar i utredningar och planarbete

För att realisera översiktsplanen behöver flera delar av den utredas ytterligare, främst genom framtida detaljplanearbete. Utredningar och planarbete är kostandskrävande att ta fram.

Översiktsplanen belyser också behovet av att ett antal olika utredningar eller program/strategier tas fram och/eller ajourhålls. För att kunna ta fram dessa utredningar och planer behöver medel avsättas i budgetarbetet.

Konsekvenser

Sammanfattningsvis medför översiktsplanen negativa ekonomiska konsekvenser till följd av utredningar och planarbete men när det finns klara detaljplaner som realiserar medför det positiva ekonomiska konsekvenser bland annat genom nya invånare och företagsetableringar som genererar intäkter till kommunen.

Kartbilagor

Förteckning över kartbilagor

- Bilaga 1.0 - Utvecklingsinriktning
- Bilaga 2.0 - Översiktlig markanvändning
- Bilaga 2.1 - Kisa utvecklingsområden
- Bilaga 2.1a - Kisa bostadsområden
- Bilaga 2.1b - Kisa verksamhetsområden
- Bilaga 2.1c - Kisa transportsystem
- Bilaga 2.1d - Kisa grönstruktur
- Bilaga 2.2 - Rimforsa utvecklingsområden
- Bilaga 2.2a - Rimforsa bostadsområden
- Bilaga 2.2b - Rimforsa verksamhetsområden
- Bilaga 2.2c - Rimforsa transportsystem
- Bilaga 2.2d - Rimforsa grönstruktur
- Bilaga 2.3 - Horn utvecklingsområden
- Bilaga 2.3a - Horn bostadsområden
- Bilaga 2.3b - Horn verksamhetsområden
- Bilaga 2.3c - Horn transportsystem
- Bilaga 2.3d - Horn grönstruktur
- Bilaga 2.4 - LIS-områden
- Bilaga 3.1a - Riksintresse för naturvård
- Bilaga 3.1b - Natura 2000-områden
- Bilaga 3.1c - Övrig skyddad natur
- Bilaga 3.1d - Lågexploaterade områden
- Bilaga 3.2 - Riksintresse för friluftsliv
- Bilaga 3.3 - Utökat strandskydd
- Bilaga 3.4a - Riksintresse för kulturmiljövård
- Bilaga 3.4b - Regionalt utpekade kulturmiljöer
- Bilaga 3.5 - Områden där vindkraftverk kan prövas
- Bilaga 3.6a - Vattenskyddsområden
- Bilaga 3.6b - Stabilitetskartering
- Bilaga 3.7 - Transportsystem
- Bilaga 3.8 - Försvarsmaktens riksintressen